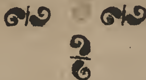
COELVM PHILOSOPHORVM SEV DE SECRETIS naturæ. Liber.

Denuo reuisus & castigatus.





PHILIPPO VLSTADIO PATRICIO Nierenbergensi. Authore.



AEQVO LECTORI.

HAbes amice lector eam medicinę partem vel nobilissimam, quia non succus aliquis amarus ægre impingitur, aut crassa rerum mistura corpori humano in medicamentum cedit. Verū vt earundem purior secretiorq; potestas, ceu animula quæpiam rebus artificio subducta, sese spiritibus nostris insinuat, vitamq; vegetiorem reddit, rem sane quę perinde nostri seculi vulgo medicis incognita erat diu: sic popello huius ope egenti desyderata diutius quæq; a clarissimis primum inuenta medicis, ac processu operosius exculta principibus solum viris, cæsaribus: regibus, ac ducibus vel medicorum industria fuerat familiaris medicina nunc dei optimi benignitate plebi & salubris & communis vt fieret, ex opera hoc opere curauit Vlstadius. Laudent licet alij aduersum seuissimas ægritudines nobilem Theriaces opem, alij contra affectuum messem Mithridatis medicamentum miris præconijs exclament ἀλεξητήρια nimirum pro suis facultatibus nunq; satis commendata, sed ea, quod crassa vndiq; constantur materia: haud alios quam corporeos pellunt morbos. Hoc autem quis non plane probabit, quod non modo vt corporis pellat morbos, efficacissimum est, verum his pulsis, tam spiritum adauget, quam vitam mirifice prolongare potens est, quo vel maxime omnium fieri solet, vt quemadmodum elementis, humoribus: membris: reliquisque corporis particulis spiritus præstat omnibus, sic quæ hunc seruant refouentq; medicamēta, terrenis, crassis impurisq; membrorum remedijs præsentia magis sunt. Quare optime lector hanc Vlstadij lucubratiunculam vel qualemcunq; boni consule atq; misere ex spiritu laborantibus, hac rerum crassissimarum secretione salubriter consultum esse, tibi persuadeas, qua morbum regium, attonitionem, conuulsionem letalem, lethargum delirium. Spiritum iam deficientem aut his similes animi pereuntis ęgritudines: non maiore fide ac dexteritate arcebis vnquam.

Vale bene,

Strennuo

Strennuo ac nobili Fœlici de Gennasio, Valentiano, Delphinali domino, & contribuli, Philippus Vlstadius S.

SI vales bene est, ego quidem dei benignitate optime valeo, fœlix omnium fœlicissime. Semper animo volui, quid tibi pro innumeris in me collatis beneficijs possem referre, qui sciam ingratitudinem omni vitio ab omnibus detestari magis. Quare venit in mentem, paruum hoc, quicquid est: litterarum munus, vel nostra diligentia ex variorum authorum lectione congestum, tibi dicari tuiq; nominis præsidio in lucem edere, quod & æquo animo te suscepturum minime diffido; Tametsi breue admodum ac succinctum sit, id tamen te maxime oblectaturum non dubito, tum quod nouarum medicinarum & antiquarum sit velut repositorium, cum q̃d perobscure a Ioanne de rupescissa, Raimundo Lullio, Arnoldo de villa noua, Alberto magno, secretorum naturę rerum summis indagatoribus scripta sint, tam philosophica: q̃ medica & Alchimica pleraq;, atq; adeo vt a paucis immo quasi nullis nostra ętate intelligi possunt. Quod eo fieri augurandum est, quod veterum dogmatum, librorumq; hactenus nihil, vel parum viderint. Ad paucorum enim manus peruenisse video Mercuriorum librum, aut testamentum, aut Codicillum aut reliquos Raimundi libros, quos si desideramus, haud facile ad optatum finem pertingere licebit. Tametsi non ignorē, optimos libros esse quibusdam, qui tamen ab ignaris rerum naturæ contemnuntur atq; anicularum fabulis posthabentur Quo vel maxime fit, vt nō immerito meæ huic fœturæ illusum iri metuam: cum idipsum Lullio huius disciplinæ expertissimo acciderit. Quare cum tanto viro zoili non defuerint, operi ego meo insidias poni ab inuidorum linguis facile conijcio. Quosdā enim vel doctiores ac philosophos naturę secreta abdita inquirentes, male habebit, opus tam a multis celatū diu, in lucem edi, omnibus commune fieri. Indocti vero contra, non q̃d labori inuideant, sed quod minus intelligant, exibilare non desinent. Quare mi fœlix suauissime hanc nostram lucubratiunculam tuo obtutu editam, a liuidorum defende linguis, atq; ideo magis, q̃ non ad scientiæ ostētationem: neq; laudis nanciscendæ gratia, verum vt communi hominum generi prodesset, facta. Vale eximium Delphinaliū heroum decus, et me, vt soles, ama. Ex Friburgo Heluetico, viij. Kalen. Maias, Anno a Christo nato, DDD. XXV.

PROLOGVS.



Ermultos veterum authorum scripsisse prædara volumina cum de quinta essentia, tum de auro potabili atque aquis vitalibus composita, nemo est qui nescit, idipsum vero a recentioribus factum esse itidem patet, cum autem omnes, qui de arte hac aliquid ediderit, adeo minutim, aut concisim, tamque obscure scripserunt, vt veldi ligentissimis rei rimatoribus in errorem labi, quam fructum consequi promptius fuerit, quos vt seduci misere cognouimus non potuimus non aliquam certiorem dare institutionem: quæ artis theoremata & operationem contineret, qua seruata ad destinatum effectum ire facile possemus. Edidimus autem hunc librum, fatemur sermone incomposito ac præmature nimis, quod eo factum esse putato, primum ne misere laborantibus id temporis quo celandus erat, deesset huius medicina, tũ vt Tirunculis rudis sermo esset apertior. Sed iam ad institutũ aggrediamur regula generali præmissa.

CANON GENERALIS.

Stellarum vim, quæ cœlo philosophico applicantur, cuiuscunque sint cõplexionis: naturæ, seu proprietatis, ipsum coelum perfectissime ad se trahit, Lullio, Arnoldo & Rupescissa Authoribus.

Forma



FORMA FVRNI.



disti llato
rium ad
Aqua vite
Recepta culum
Recepta culum
Ein rore vol kalt wasser
Canale plenum aqua frigida.
Alem bicum
Alembi cum

Quid ſit quinta eſſentia cuiuſlibet materiæ ſimplicis.

Caput primum.



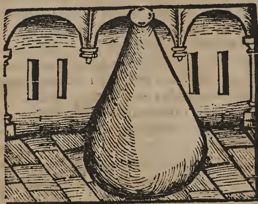
PRimum ergo ſciendum, quid eſſentia quinta cuiuſlibet rei &
materię ſimplicis ſit, quo cognito, facile reliqua liquebunt.
Marco enim Cicerone teſte, omnis ea quæ de re aliqua datur
inſtitutio, a definitione proficiſci debet: vt intelligatur de quo
ſermo habendus ſit. Quare quintam eſſentiam ſcito eſſe quin-
tum eſſe rei cuiuſlibet habentis formam & ſpeciem, & animã
ſubtiliſſimam extractam a corpore ſuo tanq̃ a materia craſſiori, & ſuper-
fluitate quattuor elementorum per ſubtiliſſimam & extremam diſtillatio
nem, quæ vt fiat infra docebimus. Ceterum ne miretur aliquis quod a no
ſtris hominibus fuerit incognita diu ars iſta, multi enim priſcorum philo-
ſophorum ſic hac in re laborarunt, vt per eam hominis vitam nutrirent, fo-
uerent atq; quam longiſſime tribuerent, mortem differrent, ſtatutũq; na-
turæ terminum attingerent, neq; tamen, quod vanis promittere facile eſt
vitam ipſam ſupra ſtatutum a Deo finem prolongarent, id quod Pau-
lus ait, omnibus ſemel moriendum eſſe, quare corruptibili aliquo medica
mento vitam perpetuo ſeruare incorruptam, vt naturæ alienũ eſt, ſic hanc
in omnem ſeruare ætatem illeſam medicamento incorruptioni vicino, na
tura potens eſt, quod vt optime fiat, optimum antidotum eſt quinta eſſen
tia, quæ quum res elementaris non ſit, ſed ceu anima quæpiam a ſuo cor
pore ſecreta, ita vt nulla in ea remaneat qualitas frigida aut calida: humi
da vel ſicca, quæ habent in ſe quattuor elementa, reliquaque omnia mix-
ta. Quo vel maxime fit, vt incorruptibili naturæ ſit proximũ quintũ hoc
eſſe, ſic vt quicq̃d ei cõmiſceatur, incorruptibile quodammodo eſſe videa
tur. Nã confert & reſtituit omnes vires p̃ elementorũ excrementa homini
dẽptas. Eſtque ſpiritus vitæ, cũ digerat cũcta indigeſtibilia, abſcindatq;
nes qualitates ſuperfluas. Carnes a corruptione conſeruet, elementata con
fortet, iuuentutem priſtinam reſtauret, ſpiritum viuificet, molle induret,
durum mollificet, Spiſſum rarificet. Tenue inſpiſſet. Macrum impinguet,
Pingue extenuet, Calidum infrigidet, Frigidum inflammet, Humidum
deſiccet, Deſiccatum humectet: repellatque omnem complexionem corpo-
ri aduerſam. Proinde humorum ſuperfluorum incommoda extinguit, ca
lorem naturalem inſtaurat, ita vt ad vitæ ſuſtentationem a ſummis philo-
ſophis conuenientius inueniri nihil potuit vnquam. Iam vero quinta li-
cet eſſentia habeat aliquando complexionem rei ſibi adiunctæ (nam cui-
cumq; rei complexionatæ adiungitur illius ad ſe complexionem trahit)
Tamen ſi eſt ſola per ſe nullam omnino habet in ſe ex quattuor qualitati
bus, æreis videlicet, nec aqueis, nec igneis, nec terreis, quod a philoſophis
peritis feliciter ex eiuſdẽ finitionis conditione dignoſci, ſeu diiudicari pot
eſt.

est. Quarto ergo & vltimo scias etiam ipsam quintam essentiam non habere aliquid de elemento terreo frigido vel sicco: quia melancolicas egritudines (quae frigidae sunt & siccae) curat. Ergo pro conclusione vides ipsam nec esse calidam vel frigidam, nec humidam vel siccam, quum sit res temperatae naturae, excedens omnia elementa quae sub coelo sunt. Quum enim administratur alicui, facit ipsum corpus temperatum, nec a temperantia sua recedit, assumendo aliquam qualitatum vel complexionum. Nec etiam sequitur quod sit medicina infirmitatum frigidarum propterea quod sit naturae calidae, nec etiam cum curet calidas quod sit frigidae. Nam duo contraria non possunt in vno corpore existere, quia vnum contrarium ab alio expellitur. Ideo videmus ipsam non debere dici calidam vel frigidam, nec siccam vel humidam, ex quo curat ptisicos, qui sunt calidi & sicci, & idropicos, qui sunt humidi & frigidi, sed omnes illae quattuor qualitates in ea sunt corrupte & sublatae penitus. Et quamquam non sit elementum, est tamen res temperata, per elementa ipsa purificata, & extracta a fecibus quattuor elementorum, quae sunt corruptionis causa potissima. Segregantur igitur illae feces tanquam corpus grossissimum a sua materia tanquam ab anima subtilissima per scientiam distillationum. Quia quinta essen. vocabulum comune omnium rerum que formam habent & speciem ad extrahendum ab ipsa re. Et licet potissimum de vino intelligatur, tamen quamplures sunt aliae materiae ex quibus elici & educi potest ipsa quinta essentia, sicuti ex omnibus metallis, ex omnibus fructibus, ex carne, ex ouis, radicibus, herbis & alijs quampluribus, sicut infra docebitur. Sed tamen omnia alia excellit quintum esse, propter nimiam suam subtilitatem, & ideo a quampluribus philosophorum fuit appellatum coelum philosophorum. Nam sicut ipsum coelum se habet erga quattuor elementa, ita etiam se habet coelum hoc philosophorum (quintam essentiam puto) erga quattuor qualitates corporis humani, quod ex ipsis elementis compositum est. Appellatur etiam a quibusdam aqua ardens, quoniam in igne (dummodo sit ad suam perfectionem & extremam distillationem deducta, nullam superfluam humiditatem in ipso vase relinquens (vt infra de modo ipsam cognoscendi docebitur) comburitur. A quibusdam vero dicitur ipsa anima vini. Nam sicut ipsa anima nobilior est suo corpore, sic etiam ipsa quinta essentia, quae per veram distillationem extrahitur, nobilior est ipso vino ex quo educitur. Nuncupatur quoque ab alijs aqua vitae: eo quod vitam humanam a corruptione conseruet, sicut videmus, quod administratur habentibus Sincopim. Et quia vario modo extrahitur, de primo modo dicemus.

Quomodo extrahitur quinta essentia vini per distillatorium. Caput . ij.

COgnito ergo quid sit quinta essentia & ad quid conducat, siue propter quid sit reperta, perpendendum est & consyderandum, per quot modos possit extrahi: & a quibus rebus. Et quia extrahitur a rebus humidis, siccis, calidis, & frigidis, primo dicemus quomodo extrahitũ ab humidis, sicut de ipso vino. Et hoc fit ita. Recipe de vino rubeo optimo, parum ad dulcedinem declinãte, quod nullo modo sit mixtum aut sophisticatum sed sit plane naturale, non nimis recens, nec etiam nimis vetus, sed temperatæ ætatis.

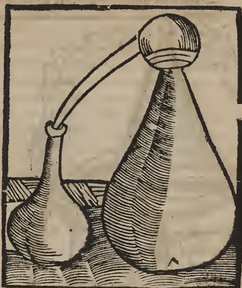
Aut si non poteris habere vinum rubeum, accipe album optimum in quantitate quam volueris, ponatur in cucurbitam. Sicut tibi.



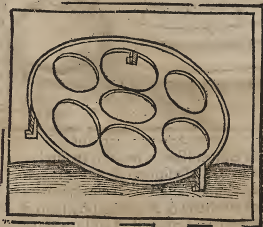
Vsquequo duæ partes sint plene, & tertia vacua. Postea supimponantur alembicus cum rostro, sicut hic est depictus. Ita q̃ rostrũ ingrediatur superiorem partem ipsius receptaculi, cuius forma hæc est.



Et omnia bene lutẽtur cum luto facto ex papyro, longo tempore madefacta, vel ex farina & albumine ouorũ facta mixtura ad spissitudinem mellis. Potest etiam fieri secundũ Raimund. Lullium, cum olibano vel mastice molli, vel cum puluere calcis viuæ, incorporato cũ albumine oui. Et cum tali luto lutentur supradicta tria vasa: ne exhalet virtus animalis et vegetatiua ex materia distillanda. Et vasa ita sint lutata, vt hic.



Hoc facto ponatur cucurbita in annulum multa foramina habentem, qui dicitur Tripes archanarum, Cuius forma hæc est:



Postea ponatur tripes super furnum habentem caldare amplum, sicut est balneum mariæ ita quod, caldare repleatur pro dimidio vel pduabus tertijs cum aqua, forma autem caldaris hic est,



Et tripes ponatur super dictum caldare: & sit immuratum ipsum caldare. Vel ponatur in furnum accidie qui circa finem huius capituli depingetur, & subtus facito ignem lentum: semper parum augmentando ipsum. Et quando ipsa cucurbita tepescit: non vltra augebis ignem, sed semper imitare ipsam naturam, inquantum tibi erit possibile. Nam ipsa natura (vt ait Galienus & Lullius) nil violenti potest pati absque primeui corruptione. Quattuor enim (teste Auicenna) calons sunt gradus, secundum quatuor complexiones aut qualitates. Quorum primus est tepidus scilicet vt aqua tepida: ita calefacta, vt nullum ei immissum ex membris possit ledi. Secundus vero gradus est calidus, ita vt possit sufferri ab aliquo membro humano citra lesionem. Tertius gradus calidus est, vt si membrum immissum fuerit, ex ipsa possit offendi caliditate. & est gradus proximus ebulitioni. Quartus vero caloris gradus ita vehemens est, vt nullo modo caliditas possit tollerari, quia excedit nimium in calore, et hic gradus est ipsa ebulitio. Dicitur autem a quibusdam ignis balnei, ignis primi gradus. Ignis vero cinerum ignis secundi gradus. Vltimo vero ignis ardens. 3 grad. Quartus autem reijcitur. Secundum vero alios artistas ignis balnei est in primo gradu.

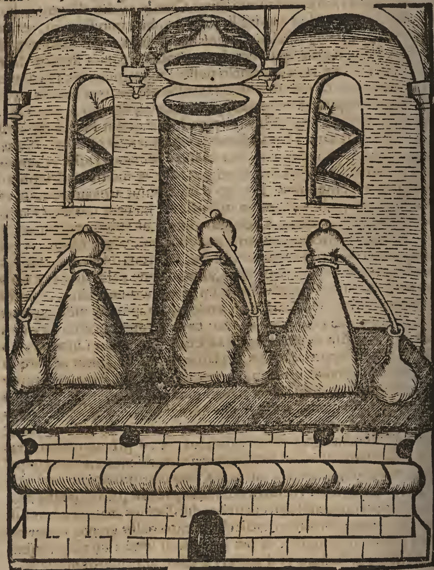
Lullius in luce mercuriorum.

Ignis

Ignis cinerum in secundo gradu. Ignis arenę in tertio. Si uero esset procedendum ad ignem quarti gradus: quod rarissime fit: loco arenę ponatur limatura martis, & erit ignis feruentissimus. Et tunc ipsa cucurbita debet vndiq; lutari cũ argilla, sicut fit in distillatiõe aquę fortis ne ex nimio calore rũperetur, quia limatura martis quodãmodo candescit. Et per hos quatuor vltimos gradus poteris optime regere ignem, qa secundam Auicennam vix poteris, vel cum maximo labore. Circa hoc velim diligentem huius artis sectatorem: id est qui distillandi velit obire ministerium, notare ꝙ in omni & quacũq; distillatione ignis nunꝗ debet augmentari vsq; ad quartum gradum, quia ignis esset plus violentus ꝙ natura materiæ distillandę potest sufferre, et ex consequẽti posset violari ipsa natura ex nimio & violento calore. Et ideo ab omnibus artistis iste quartus modus reijcitur. Ideoq; sunt quidam aromatarij pharmacopolę & ceteri id genus alij, quibus immerito facultas distillandi permittitur, quum, id philosophorũ & medicorum (q naturæ sunt indagatores) peculiare sit officium. Natura enim ipsa a Deo optimo maximo ita fuit ordinata, vt nihil vehemens possit cõpati, absq; suij psius corruptione: sicut ex multis philosophorũ potest probari opinionibus. Ideo ego consulo huius artis amatoribus, vt hoc in opus egregium a diuina prouidentia ad humanę conseruationem vitę nobis datum, nullo modo sese intromittant, nisi istorum quattuor caloris graduum perfectam habuerint cognitionem, eosq; & ignem, vt per omnia debet fieri, sciant temperare. Et ideo in prima distillatione faciendus est ignis cum carbonibus lenibus, vel cum ligno valde sicco vsq; ad finem tertij gradus caloris, ita vt balneum propemodum bulliat. In secunda autem distillatione descendes, faciendo ignem, ipsumq; minues per tertiam partem vnius gradus, vel ad duas tertias, et propemodum ad vnum gradum, vt quasi sit diminutus vsq; ad secundum gradum. In tertia vero distillatione ita semper descendes, gradatim minuendo ignem, vsquequo redigatur ad secundum gradum, et tertiam partem vnius gradus. In quarta autem minuatur vsque ad secundum gradum. In quinta sic descendes vt ignis sit vnius gradus, et duę tertię vnius gradus. In sexta sic decrescat, ut ad primum reducatur gradum cum vna tertia. In septima vero & vltima distillatione ignis ita est seruendus, vt ad primum caloris gradum (que est tepiditas) perducatur, et non vltra descendes. Et nota ꝙ quilibet caloris gradus habet tria interualla, secundum principium, medium, et finem. Hoc autem vlterius ita est intelligendum, quare gradus caloris sint semper minuendi, quia in prima distillatione materia est grossissima, ita vt etiam distillationi facile obedire non possit, propter impuritatem et crudam substantiam & per hoc non est similis alijs sequentibus distillationibus secundæ, vel tertie, vel etiam alijs subsequentibus.

Ideoq;.

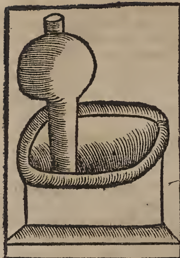
Ideoq; in prima distillatione ignis est exaltandus per vnum gradum vsq; ad tertium, ita q vltimam tertij gradus partem attingat ita quod, etiã balneum sit calidissimum, non tamen debet bulire. In secunda distillatione lenius est agendum, quia per primam grossicies materie aliquantulum est attenuata, & ideo non adeo magni ignis est indigens. Et in tertia tanto subtilius, et ita semper descendendo paulatim in qualibet distillatione



extenuabis ignē. Quia vtiā sepi⁹ dictū ē, si nimiū cogeres ipsā substātiā q̄ debet distillari, natura ipsa corūperet. Ait eī Galie. & Aristot. q̄d natura ē īcōpatibilis & mot⁹ vehemētioris. Ideoq; ea q̄ poteris diligētia p̄spiciendum & perlustrandum est totes animi viribus et conatibus, ne in temperandis caloris gradibus deficias, quia in hoc vera omnium distillationū ars consistit. Ideoq; totam rei substantiam aperte declarare voluimus, ne mella absinthij s miscuisse videamur. Sequitur forma furni accidæ. Aristot. libri. ij. phisic.

Quomodo materia rudis distillationi minus obediens debeat putrefieri. Cap. iij.

OMNI DILIGENTIA et accurata industria considerandum est, cuius substantiæ sit ipsa materia digerenda dure secundum vel mollis, hoc est grosse vel subtilis, et qui aut qua arte possit putrefieri aut digeri, vt obediat magis distillationi, & vt purum ab imputo, grossum a subtili, & cōtra possit sequestrari. Quicquid igitur hoc sit, ex quo extrahere velis quintam essentiam per distillationem, primum et ante omnia in fimo equino, cui nullus calor p̄ accidens attribuitur, putrefiat, et digeratur per duos menses, & iterum inter primam & secundam distillationem per vnum mensem, inter secundam & tertiam per tres hebdomodas, inter tertiam et quartum p̄ quindecim dies, inter quartam et quintam per dies octo, inter quintam & sextam per dies quattuor, inter sextam et septimam per duos dies. Et scias quod fimus semper debet esse eiusdem caloris, quia si calor deficeret, aquæ circulatio corrumperetur, et per consequens materia ipsa, quę in quintā essentiam deberet redigi, separaretur in calore cœli, quod poteris in diametrali linea videre, que ipsam quintam essentiam, que est pars superior, diuidit a suis fecibus, & hęc est pars inferior. Et hic notabis, hos gradus digestionis & putrefactionis materię suæ ita attribuendos esse, sicut supra de gradibus caloris narratum est. Iccirco longiori putrefactione opus est ante distillationem quam postea. Et facta prima distillatione, materia ipsa non tantum grossiciei in se continet, & magis est apta ad faciendā quintam essentiam quam erat antea. Et ideo post primam distilationem putrefactio debet fieri breuiori tēpore quam antea, quia materia est effecta subtilior & defecatior quam erat. Et ideo non immerito perpendendum est, debere fieri septem digestiones seu putrefactiones, sicut & septem distillationes. Modus autem digerēdi secundum philosophorum opiniones hoc modo traditur. Quod quilibet qui vult tale opus perficere, faciat fieri foueam quinq; pedum profundam, largam vero duorum pedum, vel paulo plus. Cuius figura debet esse talis, vt hic. Gradus putrefactionis. Modus putrefaciendi materiā.



Fiat fouea, in loco humidissimo, sicut in aliquo cellario. Qua facta, fiat stratum in fundo eiusdem de calce viua per spissitudinem semipedis, super quo strato fiat aliud de fimo equino non nimis putrefacto, vel etiam nimis recenti, super quo strato impones vas ipsum in quo est materia fermẽtanda. Et in circuitu vasis vndequaq; ponatur de ipso fimo, donec tota fouea impleatur. Quo facto madefiat fimus cũ aq̃ tepida secundum magnitudinem & quantitatem fosse, donec dignoscatur calor circa vas aut cucurbitam & hoc fit communiter in spacio dimidiæ horę. Si aũt non fiat in media hora superinfundatur vlterius de aqua tepida: & hoc fiat tribus vel quatuor vicibus in hebdomada. Ita tamen ꝙ calx & fimus vetus semper amoueatur, & de nouo alia fiant strata, vt superius dictum est. Et hic modus debet seruari in omnibus rebus quas distillare volueris: & ideo fit digestio: ꝙ leniter & absq; vllo naturę vehementi motu, actione, & mutatione materia grossa magis subtilietur, & distillationi obediat. Degestiua vero varie ordinantur, secundum quattuor gradus caloris: ita quod in prima magis sit operandum q̃ in secunda tertia quarta & alijs, sicut de calefactionẽ balnei prius dictum est. Ideoq; in secunda digestione temperatius est agendum: et stratum de calce sit magis tenue: & stratum fimi magis super

Secund. modus digesti

eleuatum quam in prima, et ita vlterius in digestionibus procedes vsq; ad vltimam, in qua non debet fieri stratum de calce, sed tantum de fimo. Potest etam fieri digestio, ponendo ipsam cucurbitam cum materia digerenda per aliquod tempus ad solem in diebus canicularibus.

Tertius modus digesti.

Vel potest etiã poni ipsa materia digerenda in sua phialia siue cucurbita super furnum siue fornacem aliquam tempore hiemis. Potest etiam fieri aliqua putrefa

Quart. modus digesti.

ctio in speculo calibis, ita quod materia digerẽda ponatur ad solem inter ipsum solem & speculum: ita quod radij solares ad id reuerberent, & ex calefactiõe ista potest fieri digestio principaliter in diebus canicularibus.

Quint. modus digesti.

Aut quod cucurbita ponatur eiusdem diebus in valle impleto arena, & calefiat paulatim cum aqua tepida: & cucurbita tegatur ab ipsa arena ꝑ duabus tertijs. Aut quod ponatur vas in aquam tepidam, quodammodo in

Sextus modus digesti.

balneo marię. Et hoc potest fieri duplici via. Vna quod habeatur caldare in collo fornacis: ita quod ignis non sit subtus: quia ex nimia ipsius ignis caliditate natura magis corrumperetur quã iustificaretur. Alia via est, q̃d

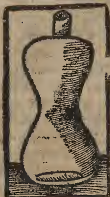
vas in qua materia est digerenda, ponatur in æstate in congerie formicarum, ita vt fundus circulatorij sit penitus sepultus, & quod sol reuerberet super extremitatem, & in hoc videbis mirabilem digestionem, Septimo & vltimo potest ipsa materia digeri & putrefieri in mense octobri in vinacea: quia etiam nullum habet calorem per accidens: sicut & ipse fimus equinus, & ibi quando botri sunt expressi, & habet etiam mirabilem operationem, dum vasa circulatoria in ipsa sepeliantur. Et liceta quampluribus non ponantur nisi septem formæ digerendi. Isidorus tamen de Iunipero ait, quod si imponantur prunæ incineres iuniperi optime corperiendo ipsum cinerem, quod possit conseruari ignis inextingnibilis per totũ annum. Et in hoc cinere etiam possit fieri ꝙ optima digestio. Et hec sufficiant de putrefactione facienda, & materia digerenda.

Quomodo possit cognosci, an vinum digestum circulatoriæ distillationi sit aptum. Caput. iiij.



Vum ergo vinum fuerit ita septem vicibus digestum, vt supra auditum est, poteris hoc modo probare, an sit ad faciendã distillationem circulatorie. Accipe linteolum, & malefac in digesto vino: postea accendatur cum candela: & si vinum cõburitur absq; lesione & combustione linthei, non est rectificatum sed est verum indicium, in eo superstitisse aliquam substantiã aqueã. Et ideo semper adhibẽda est opera, vt digeratur toties, & tam diu, vt possit ex eo fieri probatio. Sunt autem nonnulli, qui dicunt zuccarum debere immitti, & si sit bene rectificata, zuccarum cum ipso vino plane comburi. (Alij volũt ꝙ nisi iiij. vicibus debeat digeri.)

Notabis ergo istud ita digestum vinum nondum posse appellari quintã essentiam, sed ipsum subiectum quintæ essentiæ. Quum vero pannus linteus aduritur cum ipso, & quod plane perdiderit omnem saporem horribilem acutum & sulphureum, ita quod gustanti videatur propemodum dulce, & quod nil de fumositate restet in ipsa adustione. Et tunc tempore poteris appellare quintam essentiam. Sed in rebus insensibilibus, & nullũ saporem habentibus aduertendum est ad fumum, sicut in auro, & argento & alijs metallis, & lapidibus preciosis, ex quibus extrahitur aliquando quinta essentia, quæ aurum potabile ingreditur. Circulatoriæ vero distillationis vasa sunt diuersa a diuersis tradita authoribus. Sunt enim aliqui facientes vas eo modo, quod imponatur alembicus cecus super cucurbita, & in supremitate faciunt paruum foramen, per quod materia immittitur siue extrahitur, quando debet circulatorie distillari: & obturetur cum parua portiõe vitri facta ad id vt vndequaq; bene redudatur, ne materia possit exspirare. Potest etiam fieri clausura de argento, eo tamen modo, vt foramen penitus sit obstrusum. Et hoc vas ab aliquibus dicitur Pellicanus. Cuius forma est hæc. (subiectũ quin. essen. quõ cognoscitur quinta essen. in rebus sensibilibus & in reb⁹ nullũ sapore habentibus.)





Alij vero faciunt vas in omni parte eqtale, amplum in fundo sicut in collo, cuius forma hæc est.



Sunt etiam non nulli qui ponũt duas cucurbitas in simul ita vt rostrum vnius ingrediatur in ventrem alterius: sicut hic est.
Et hij possunt appellari duo fratres, Et ita materia circulariter distillanda descendit in vno, & in alio ascendit & iterum descendit in aliud, & aliud ascendit. Alij vero faciunt: vnum solum vas rotundum, sup & subtus largũ, in medio vero strictũ: & habet rostrum pcedens a parte inferiori: & quando materia dicto vasi iponitur, bene reclaudatur cũ vitreo vel argẽteo obstrusorio Et forma hui⁹ vasis est hec

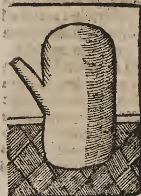


Alij vero habent cucur. cũ alembico ceco, sine rostro, ita q̄ sint duæ cucurbitæ, vna super imposita alteri & os inferioris ẽ largius quam os supioris & optime lutetur alterum sup alterũ, sicut hic est.



Alij

Alij vero faciunt vasa circulationis æqualia, ita quod ab vna extremitate ad aliam, sint eiusdē magnitudinis: & in medio habet rostrū, sicut hic est.





Aliqui etiam faciunt vas vitreum vnius fragmenti, & habet duas ansas sicut duo brachia: ita q̄ ansæ ipsę a superiori parte p̄cedentes ingrediantur ventrē inferioris, & pars superior habeat paruum foramen cum rostro, per quod immittitur & extrahitur materia circulanda, hoc modo.

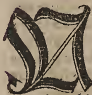
Debet autem ipsum foramen optime lutari, vt de alijs supra dictum est. Et hoc extremum circulatorium vocatur ab aliquibus pellicanus, ab alijs vero vas Hermetis, & est nobilissimum & accommodatissimum inter omnia circulatoria, sed raro possunt fieri, ex quo vitrearij non habent industriam & formam faciendi ex vno solo fragmento. Sed si poteris habere artificem expertum: non dimitas, quin tale fiat pro auro vel argento.

Quomodo sit distillandum circulatorie. Cap. v.

DVum ergo cognoueris materiam supradictam per frequentē putrefactionem satis esse digestam, & supra scripta probatione experieris, vasaq̄ ad circulationem apta habueris, impone materiam in dictum vas circulatorium & pone in fimum equinum, aut in diebus canicularibus ad solem, aut in balneum Mariæ calefactum vsq̄ ad primum gradum caloris, vel paulo plus, secundum quod videris materiam esse temperatam & subtilitatam per digestionem: & ibi longo tempore dimittatur, quousq̄ in quintam essentiam tibi desideratā conuertatur, & hoc poteris ex ipso sapore cognoscere, vt supra dictum est. Et nota diligenter, q̄ si appareat in fundo vasis ypostasis, hoc est nubecula quędam turbida, a materia sua debet q̄ primum separari per distillationem & hoc facto iterum circuletur, vt inceptum est. Aut si commode fieri potest, debet colari in aliud vas circulatorium, ita vt grossicies materiæ in primo vase relinquatur. Quum ergo diligens huius artis inquisitor perceperit

teperit quintam essentiam in subtilitatione & purificatiõe materię vini vel fructuum, æstimet & credat simile id cõtingere in omnibus alijs huiusce modi. Et ideo bene credendum est opinioni Aristotelicę quod materia ita per distillationem nobilatata & immateriata, non possit vltra reduci ad formam vel spiritualitatem aliquam, quum sit sine substantia elementata excedens formalitatem & corruptionem: & ideo est quasi corpus cœleste. Nam sicut ipsum cœlum se habet ad omnia inferiora, sic etiam ipsa quinta essentia ad omnes complexiones & qualitates. Et quemadmodum omnia sydera cursum suum habent ex nobilissima influentia primi mobilis: sic etiam cunctæ medicinę quibus quinta essentia admiscetur, virtutem suam attrahũt ab ipsa, quemadmodum adamas ferrum. Sed quoniam adeo magnum exigit laborem, & parit multũ fastidij: ideoq; ab omnibus floccipenditur: hinc fit vt nostra ętate paucissimi inueniantur philosophi, qui huic rei velint incumbere.

Quę sit differentia inter circulatorionem & digestionem. Caput. vi.



Axim opere considerandum est, quid sit descriminis inter circulationem & digestionem Primo ergo de vitris, quæ ad q̃d libet horum sunt necessaria. Ideoq; oportet, quod habeas ad digestionem instrumenta, & cucurbitas in superiori parte amplas, ad imponendum in ipsas substantiam grossam, super quibus imponendi sunt alembici ceci, sine rostro, ita quod quando in ipsis sit digestum, possis materiam grossam extrahere, amoto alembico cæco, & imponendo alium cum rostro. Si autem materia sit clara, cum est semel distillata, & feces non immisceantur cum distillato sicut est in ipsa quinta essentia vini. Tunc potest capi circulatorium, ita vt infra & supra sit æquale & amplum in vna forma.

In medio vero debet esse strictum, & circa caput inferioris ventris habeat cannale in longitudine vnius digiti, in grossitudinæ vero sit minus digito. Sunt tamen aliqui: qui faciunt vasa ad circulandum: quę appellantur pellicani. Cuius forma est.

In quo possunt res clare digeri, & quodlibet etiam circulari. Sed hęc vltra non possunt fieri a vitrearijs nostris, quia sunt difficilia facturę. Et ipse ego amicum peroptimum habeo Friburgi, qui in partibus Delphinatus prope Viennam voluit facere fieri huiusmodi pellicanum a vitreario quodam, sed non potuit habere propre cio trium librarum Thuronensiũ, quæ sunt apud nos duo floreni rhenenses. Quicquid tamen sit, scito, q̃d hoc

hoc ipsum sicut in precio istius instrumenti omnia alia superantur, sic etiã



hoc ad omnia nobilius est, quam quod cũq; vas circulatorium quod fieri possit. Et ideo consulo omnibus huius operis studiosis, quod si hoc vitro indiguerint (dummodo vitrearium expertum inuenire potuerint) nequaq; argento vel auro parcant. Est igitur differentia inter fermentandum siue digerendum, & circulandum: & pręcipue in hoc: q̃d considerandum est totis animi viribus: quomodo vitrum sit imponendum. Dum ergo volueris digerere: accipiatur vna cucurbita cum alembico ceco. Si vero materia est depurata: sumatur circulatorium: & imponatur materia digerenda, & fiat fouea sicut supra dictum est: in qua fiat stratũ de calce viua puluerisata in spissitudine trium vel quattuor digitorum: super quo fiat aliud stratum per septem aut octo digitos de fimo equino non nimis molli & putrido: nec etiam nimis duro. Et circa circulatorium ponatur vndiq; fimus in altitudine sicut est stratum de ipso. Hoc ergo facto: fouea impleatur cum terra in altitudine vnius pedis cum dimidio & ponatur de aqua supra vitrum: ita quod descendendo de fimo in calcem calefaciat fimum ipsum. Et omni hebdomada renouetur calx & fimus duabus vicibus. Posset etiam poni in fouea de fimo vel vinacea recenti, absq; calce. Quum vero volueris extrahere vitrum, cum materia est satis digesta, caute excipiatur: ne aliquo violento motu concutiatur & rumpatur. Dum vero volueris circulare imponendum est vitrum, omni forma & modo prędicto. Excepto, quod ipsum circulatorium in suprema parte non debet esse occultatum, vel in fimo abstrusum, sed saltem inferior pars instrumenti debet reponi in calce vel in fimo, vsq; ad mediam partem, & ad omne minus tertia parte debet esse extra fimum ad aerem, vt ex frigore iterum descendat quod ab calore in collum circulatorij ascendit. Et hoc etiam potest fieri in balneo mariæ, vel in calida arena, ponendo materiã circulandam diebus ęstiuis ad solem, aut quod ponatur tẽpore autumni in vinaceam recentem, postq; botri sũt expressi, sicut iam sępius in antecedentibus notatum est.

De modo extrahendi quintam essentiam absq; vllo labore vel expensa. Caput. vij.

De extractione quintæ essentiæ.

PErspeximus illud Vergilianum Non omnia possumus omnes Cum quoq; Hesiodus dicat. Non vni dat cuncta deus. Et cum propter nimium laborem, qui semper fastidium & nauseã facit, & propter magnas expensas, quę in hoc opere egregio non immerito adhiberi solent, paucos admodum videamus laborare modo prędicto. Statuimus igitur tradere modum breuiorem, faciliorem, & minus expensarum egentem. Scio enim pplures esse studiosos huius artis, qui ex ipsa lectione nostri operis possent abduci ab hoc egregio labore. Ideoq; alium modum illis trademus extrahendi quintam essentiam vini, faciliter absq; magno labore & expensa. Et est talis. Cape de vino meliori quod inuenire potueris, siue sit album siue rubeum quod parum sit dulce, & hoc distillabis per alembicum quattuor vicibus, sicut communiter fit apud nos aqua ardens, vel aqua vitę, & si potest fieri sepius, melius foret, vt probatione possit apparere, ipsum satis superq; esse distillatum, ita quod cum in vas argenteum vel stagneum fuerit impositum, quod incensum penitus aduratur, ita vt nulla humiditas in vase remaneat, quia hæc est vera probatio. Et vinum ita distillatum, est accommodatissimum ad hoc opus distillationis circulatoriæ. Hæc ergo materia ita digesta & rectificata ponatur in prędictum pellicanum ansatũ, quẽ iam vas Hermetis nuncupamus, & habeat in summitate foramẽ, p quod immittitur & extrahitur materia circulanda. Quum ergo hęc materia ita fuerit in vase bene lutato, & cum luto forti cemẽtato, vt vires materię euaporare non possint, & ex frequenti ascensione & descensione ipsa aqua vitę in veram quintam essentiam conuertetur. Et ipsum vinũ ita distillatũ, vt supra dictum est, cum habeat omnia quattuor elementa, tamen per crebram motionem & agitationem, quę fit propter ascensum & descensum, de corruptibili in quodammodo incorruptibile transit & conuertitur. Si ergo videtur per crebrum ascensum & descensum distillatiõis, impurum a puro, & grossum a subtili separi, quanto magis id contingit in distillatorio qa millies millesies sursum & deorsum agitatur, quanto magis existimandum est putreficari ipsam materiam elementatam, & conuerti in substantiam inelementatam & corpus incorruptibile. Igitur quãto coelum ipsum incorruptibilius est ipsis quattuor elementis, tãto magis ipsa quinta essentia incorruptibilior est corpore elementato. Quum autem illa sublimatio multoties fuerit facta in distillatorio prędicto, tandem aperiatur foramen quod est in summitate pellicani, & ex ipso preciosissimo & fragrantissimo odore poteris cognoscere, si fit aliquid ex quattuor elementis restans in ipsa materia, quæ debet conuerti in quintam essentiam Quia si ad Quintam essentiam perfecte venit, exibit ex circulatorio odor fragrantissimus ita etiam preciosus, vt videamur esse ad coelum

eleuati

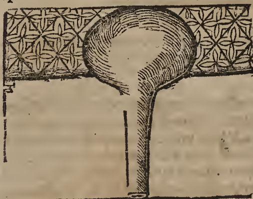
eleuati ex eius odore, & nimia dulcedine, & apparet quodāmodo esse fragrantia cœlestis. Et si aliquem locum domus secretum intret ille fumus, adeo replebit totam domū, vt nihil suauius, nil amenius, nil deniq; odorantius vnq; sensisse videaris, ita vt sit mirabile dictu & fere incredibile. Si quoq; ponatur in summitate turris, omnes aues ad se attrahet, quæ circa sunt in vicinijs. Si vero contigerit q non ita adoleat, iterum claudat pellicanus, & bene lutetur, & rursum imponatur ad distillationem circulatoriam tādiu, quousq; appareat effecta ipsa quinta essentia, siue (vt vult Raimundus Lullius li. primo, capite secundo) Mercurius vegetabilis, quod semper ex odore supradicto poteris cognoscere. Et non solum habet illum odorem et saporem excellentissimum, sed etiam quandam incorruptibilē incorruptionem circa alias medicinas, & certe nullam habet adustionem in ore, sicut aqua vitę, neq; etiam aliquam humidatem siue flegma, quia omnis materia terrestris & elementaris in fundo residet. Et sicut ipsum cęlum est compositum ex materia & forma, sic etiam ipsa quinta essentia, & ideo ipsi cœlo comparatur. Nec tamen est omnis corruptionis expers, qz si eēt perfectissima in incorruptiōe sine aliquo obstaculo faceret nostra corpora perpetua & ęternalia, q ab ipso omnium creaturarum creatore nō permittitur, quum statuerit nobis terminum vitę quem preterire non possumus, vt ait Psalmographus, quia teste Seneca, nihil certius est morte & nihil incertius hora mortis. Et ideo quum res aliqua in quintam conuertitur essentiā, hoc non est diuinum, sed naturale, fit tamen cum adminiculo & iuuamine omnipotentis dei, sine quo factum est nihil. Ioan. i.

De modo facili distillationis circulatoriæ & extrahendi quintam essentiam absq; igne. Cap. viij.

Dum in hoc opere excellentissimo omnes expensas subterfugere desideres, & (quod maximum est) temporis consumptionē & perditionem, serua, & hanc viā duplicem extrahēdi quintā essentiā, poteris hoc facere absq; vllo igne vel carbonibus. Prima via est hæc. Accipiatur fimus equinus, & imponatur in qd dam vas magnum & profundum, vel in foueam factam ad hoc, & in medio fimi ponatur distillatorium impletum cum materia distillanda ad duas tertias, & tertia pars remaneat extra fimum vacua, quia natura id desiderat, vt materia possit habere ascensum & descensum, & possit per consequens in aquam clarissimam conuerti, & hoc fit absq; vllo labore vel igne, tamen oportet omni hebdomada renouare fimum saltem vna vice.

Et

Et hoc etiam potest fieri in vinacea vt supra dictum est, dummodo accipiatur tẽpore vindemię statim cum botri in torculari expressi sunt, & in hoc videbis mirabilem operationem. Vel etiam potest fieri diebus canicularibus ad solem. Et ideo diuina prouidentia eque pauperibus ac diuitibus ꝓuidit, vt possint habere modum operationis huius artis, Potest etiã extrahi quinta essentia ex vino turbido, immundo & putrido, dum tamen non sit acetosum. Quia tunc præsumendum est, ipsam quintam essentiam ex tali vino ex halasse, et eua porată esse, ut ait Lullius libro primo, capite tertio. Et q̃q̃ vinum sit putridum et pessimæ substantiæ, tamen in ipso semper remanet quinta essentia. Quod ex hoc cognosci potest. Quũ enim habes vinum corruptum, quod in bono loco sit natum, & sit aliquo modo factum turbidum aut male saporosum, tamen videmus de eo fieri optimam aquam vitę. Et ideo non est reijciendum tale vinum a pauperibus. Licet enim vinum sit imperfectum, & aliquo modo corruptum, quinta tamẽ essentia illius nullo modo est lesa. Alia via extrahendi quintã essentiã absq; vllo labore vel igne est hæc. Recipe nobilissimam aquam vitę quam poteris reperire, ponatur in vitrum cum collo longo, habente in summitate foramẽ, quod debet claudi, & lutari cum tali cera, vt infra docebitur. Vertatur vitrum, & cum collo imponatur in fimum, sicut supra multoties est dictũ ita quod grossicies materię resideat in fundo ipsius distillatorij, & quum aliquandiu longo tempore fuerit in fimo sepultum, denuo extrahatur ab ipso leniter in forma, sicut est impositum. Cuius forma est hæc.



Tunc videbis separationẽ puri ab impuro, & subtilis a grosso: & omnis materia grossa erit circa collum vitri. Accipe ergo stilum ferreum subtilem & acutũ, infigatur ab inferius in ceram, vsq; quo sit per forata vsq; ad aquam. Postea extrahe stilum illum, & exibit grossicies materiæ terrestris, quæ in collo distillatorij residebat. Et postquam totam diuiseris vsq; ad subtilitatem Quintę essentię, vertatur distillatorium cum digito obstrusum: & residuum quod in vitro permanet, est ipsa quinta essentia. Sed tamen non est ita preciosa, sicut illa de qua supra diximus. Simili modo potest capi aqua ardens, in vitrũ posita, directe vt non vertatur, & ita sepeliatur in fimo per aliquod tempus. Postea coletur materia grossa: quæ residebit in fundo, a subtiliori permanente circa collum vasis: tamen etiam non est

ita

ita efficax sicut prima. Attrahit tamē oēs virtutes herbarū: & aliarū materiarū, & ideo non est omnino vilipendenda. Reperiuntur etiam multo faciliores vię pro inopibus & pauperibus, qui non possunt oleum & operā huic operi semper impendere. Sed tamen pie consulo, vt primam viam sectēris, quum sit optima & excellentissima, & fit paruo admodum labore, & pauco argento. Nec te pigeat paruum in hoc tempus terere, & aliquantulum nummorum elargiri. Inuenies etenim, quum fuerit perfecta, millenarium fœnus in ipsa. Si autem volueris extrahere quintam essentiam de dolio vini tempore autumni, dum adhuc est nouum, & in vase bulliens. Quum ergo volueris spiritus educere ex ipso dolio, absq; omni detrimento, vini, fac fieri ex duro & robusto ligno valde sicco cannale vnum in magnitudine brachij, & fac pari modo fieri colatorium amplum, quod ab interius et ab inferius habeat grossitudinem pollicis, vel paulo plus: & habeat longitudinem duarum palmarum. Intrudatur ergo cannale predictum in dolium eo mō, vt non sit possibile ipsum facile amoueri: & vas ipsum vndiq; obturetur meliori via qua poteris. Et cum omnia fuerint bene obturata & clausa, pone tres aut quattuor calamos stramineos circa ipsum cannale, q̄a si non ita faceres; totum vinum a dolio secederet & emanaret; & super cannale imponatur alemb. & oīa cū lintheo optime circū uoluant postea cū luto sapientię lutentur, & de alia parte vasis pones receptaculum & sinas ita stare, donec vinum sit defecatum & depuratum: & omnes spiritus in receptaculum transibunt: & hoc fit absq; vllo nocumento vini.

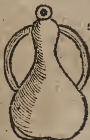
Alius modus extrahēdi quintā essentiā.

Quinta essentia musti.

Forma autem vasis est hæc.



Postq̄ vero omnes spiritus fuerīt collecti, mittantur in distillatorium siue in circulatorium Hermetis. Cuius figura est hæc.



Melius tamen foret, ꝙ dolium sepeliretur in vinaceis, sed oportet cannale esse ita longum, vt extra fimum appareat, super quo ponatur alembicus cum receptaculo, nullo modo vinaceam attingēte. Et cum ita vna vel alia via spiritus collegeris in receptaculo, ponantur in pellicanum, & distillentur circulatorie, omni modo & via vt supra.

De modo extrahendi quintam essentiam a quattuor elementis ad resoluendum in ea Solem pro auro potabili. Cap. ix.

Dictum est superius satis, quid sit ipsa quinta essentia, et cuius sit operationis, et quomodo extrahatur a materia sua, & modus extrahendi æque pro pauperibus ac diuitibus, & cū qua non solum vires auri, argenti, æris, & aliorum metallorū, sed etiam lapidum preciosorum & herbarum elici solent, dum in eam immergantur. Sed tamen non ignoro, quamplures studiosos vltra ꝓgredi desiderare. Cogor itaq; referre, quod ex frequentiori lectione & auditione, experientiaq; (quæ rerum est magistra) consecutus sum, scilicet modum extrahendi quintam essentiam ex vino, in qua quidem aurum, argētum, margaritæ, et lapides preciosi, aliaq; metalla dissolui possunt, ad faciēdum aurum potabile, q̄d tamen magis congruit artistis, qui Alchimiæ riuulos scrutantur, ꝗ̄ medicis. Et licet multi sint veterum scriptores, qui doceant modum extrahendi quintam essentiam vini per separationem quattuor elementorum, ita ꝙ in vnam redigantur substantiam et esse q̄d quidem ita subtilitatum, et tanꝗ̄ ab humoribus & omni superfluitate quattuor elementorum extractum, dici potest quinta essentia: ad resolutionē Solis. Per hanc ergo non solum poterimus ipsum resoluere sed etiam oēs eius vires extrahere, ita ꝙ possit ingredi aurum potabile. Sed certe quicunꝗ̄ pœnitus materiam perspexerit: potius alchimiæ ꝗ̄ medicinę conuenire iudicabit. Verum non nego: veteres ꝗ̄ plurimos inuenisse modus huiusmodi: ad dissoluendum Solem: magis tamen aptauerunt ad alchimiam ꝗ̄ ad medicinam. Hac ergo arte multi sunt decepti: putantes fieri aurum ex tali quinta essentia. Et ꝗ̄ꝗ̄ in multis sit constans, & habeat pondus: nitorem: & clangorem auri, tamen nostro tempore id vera probatione falsum esse dijudicatur: quū in tenuissimas laminas minutim malleet̄, & in aqua forti cum alijs mætallis resolutum fuerit, vel etiam per anthimonium (q̄d vltimum auri est supplicium) probet̄, vnde fictus & peregrinus color ad vnguem dignoscitur. Ideoq; Arnoldus de villa noua ait. Vinum in quo lamina auri quadragesies aut quinquagesies extincta fuerit, apud quosdam loco auri potabilis habetur. Vnde etiam Ioannes de Rupescissa ait: ꝙ melius fieret id vinum extinctionis laminarum auri, si ipsum aurum

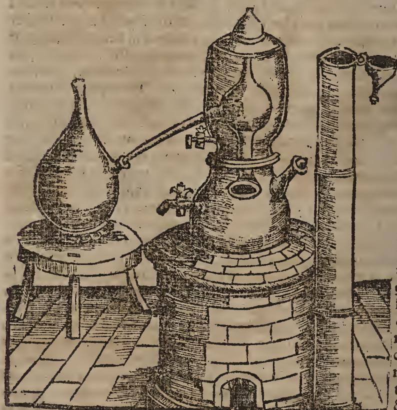
fuisset calcinatum, & in puluerem subtilissimum redactum, vel qđ lami-netur tenuissime, & postea in parua frustra scindatur, quia ex ipso facili-us virtus extraheretur, si sit ita minutim scissum, q̄ si sit laminatum. Sit tamen aurum naturale in mineris terrę repertum, non qđ humana subti-litate & industria sit factum. Hoc enim virtutem nullam habet, ad cōser-uandum vitam humanam, sed magis est deceptio & obfuscatio oculorū. Quis enim alchimistarum audeat se iactare, aurum vnq̄ absq̄ materia venenosa (quę est mercurius) composuisse. Et ideo reuera hoc alchimistarū aurum, licet colorem veri auri habeat, formam etiam ac clangorem et pon-dus, tamen non habet virtutem sicut aurum minerale. Talis ergo essentia vini potest ab ipso vino optime extrahi, secundum opinionem & doctri-nam veterum. Quorum ego viam (omissis alijs verborum ambagibus) enarrabo. Accipe aurum, & mallea subtilissime, ad resoluendum in formā potabilem coloris auri. Quo per se, aut etiam alijs medicinis appositis, po-terimus vti, vt infra docebitur. Quam q̄ etiam sit alia via reperta ad resol-uendum aurum cum aqua forti, aut cum aceto distillato, aut per vrinam humanam distillatā, de quibus loqui non conuenit in loco medicinę, quū magis sint corrosiua naturę q̄ salubria. Et quamq̄ possit huic materię ac-cutę aliquid adimi, vt quidam volunt, tamen non est securum, & non be-ne credibile. Et si fieri posset: nullem tamen eo vti. Philosophi enim nostri dicunt, inter duo dubia certius esse eligendum, & incertius fugiendum. Eam ob causam monstrabimus faciliorem & subtiliorem viam separandi quintam essentiam a quattuor elementis: & in vnum esse digerendi, per acuitatem quę in ipsa est mixta, cum subtilitate, p̄ quam aurū & argentū & alia metalla possunt resolui. Etiā extrahendi virtutem ex ipsa, vt in for-mam potabilē, aquę similem reduci possit: p̄ quam acuitatem ipsa metalla resoluuntur, & per nihil aliud: dum quattuor elementa nondum sint sepa-rata, & terra ipsa calcinata, siue per audustionem facta & versa in salem: calcē: vel cinerē: in forma cuiusdam lapidis, dicti ab aliquibus antiquorū Lapis philosophorum. Et vię sunt duę. De cōmuniori aliquid factum, cū discretione extrahitur de vino supra dicto: in quo est magnus labor. Ta-ceo (sicut prius docui) ipsam subtilem substātiam tanq̄ animam: a grosso hoc est ab ipso corpore segregatam, per suam subtilitatem rem aliquā sub-tilem subtiliorem posse facere & penetrare, per quod vires & efficacia eius mirum immodū multiplicatur. In tali ergo essentia potest extrahi virtus cuiuslibet rei: sicut Solis, Lunę, & aliorum metallorum: margaritarum, la-pidum preciosorū; herbarū & cetera id genus alia, sed nō potest dissolui au-rum. Alia aūt via est: q̄ separando ab ipsa quin. essen. aerē, ignē aquam & terram: postea apponendo p̄ calcinatiōem terrę alijs qualitatibus, & in vnum sublimando: per crebram distillationem circularem, & digestionē

C potest

potest dissolui aurum. Modum aũt faciendi talem essentiam, duplici via intelliges. Primo q̃ & qua via separanda sint quattuor elementa, & quõ iterum possint in vnum corpus redigi. Et hoc modo secundum quosdam lapis philosophicus videtur compositus: & per eius latentem & occultam vim omnia mineralia metalla possunt resolui, ad tingendum, colorandũ, & coagulandum Solem & Lunam, & alia. Secundo quomodo sit separanda terra, extracta quinta essentia: per quam virtus terrę elicitur, & per quã etiam potest resolui aurum vel argentum & alia metalla, & possunt redigi in formam & substantialem potum humanę vitę conseruatiuum & restauratiuum.

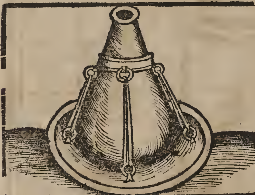
Quõ fiat quinta essentia ad resoluendum Solem pro tincturis. Cap. x.

RECIPE ergo de vino rubeo meliori quod inuenire poteris, & q̃d nullo modo sit sophisticatum, vt supra diximus, & distilletur per tres vices in furno tali, hęc autẽ fornax ab aliq̃bus appellatur Balneũ Mariæ. Est tamẽ differens ab eo de q̃ supra dictum est.



Quare suprema pars id ẽ alẽbicus q̃ recipit spiritus, & ipsos reddit, debet stare in aq̃ tepida: & debet per ipsam aquam regi, ita vt vinum distillandum eo minus aliquam complexio-

plexionem igneam amplectatur, quæ per multas & varias distillationes difficillime abstraheretur: & magis per consequens est nociuum quam proficuum humanę naturę. Sic vt aperte videre poteris ipsum cannale distillatorij, in quo est vinum, transgredi & transire per ipsam aquam tepidam Sed aliud balneū marię, de quo supra est dictum, habet infimum fornacis partem sicut caldare: in quo debent poni omnia vasa et instrumenta distilatoria cum aqua, et superior pars, quę est alem. in nulla aqua debet stare, sed proprie ipsa cucur. in qua est vinū. quod debet distillari & hoc est balneum marię. Et quandocunque in primo balneo caldaris aliquid est distillandum, adhibenda est opera, vt habeantur disci siue circuli plumbei magni & parui: super quibus ipsa vitra debent ligari, ne ex calefactione aquę balnei hinc inde agitentur & rumpantur. Forma hæc est.



Et nota, quod in tali balneo caldare debet esse immuratū: & in latere fornacis habeat longū cannale de cupro vel ferro, in quod iniiciantur carbones, qui debent esse subtus caldare ignescentes, vel quod calor ipse carbonū reuerberet contra caldare, quia in ipso cānali non possunt aduri ea ex causa, quod multa sunt foramina in fornace, et etiam propter clausionem cannalis. Item alēbicus qui in aqua stat, debet esse de cupro & ab intus sit stannatus. Et superius & inferius vasa insimul cementententur, & in exteriore parte, vbi sūt iuncturę, cum stanno lutentur optime: ne aliqd aquę possit ab hac abire. Quum vero aqua fuerit calefacta, aperiatur pullus siue lixale inferius, & emittatur aqua calida: imponendo de nouo aquam frigidam, quia ex hoc aqua vitæ melioratur in distillatione: & eo minus calidam & igneam naturam ad se attrahit. Instrumentū vero vel vas in quo aqua continetur, debet esse de cupro vel auricalco: & sit latū in modū vnius palmæ, vel paulo plus: & in medio habeat foramen, & circuitus quod est ab extra: sit latus & spissus duobus digitis, & ponatur super ipsum caldare quod est in fornace: & foramen caldaris non sit maius ipso foramine, quod in distillatorio est, & oīa bene lutentur cū luto sapientię, vel cum luto immixtis lanis, quæ a tonsoribus pāni reiiciunt, Quū ergo vinū tuū ita in caldare imposueris, oīa lutata & cementata in loco suo permaneant, donec tantum de vino distillaueris, quantum tibi suffecerit vel libuerit: quia si tolleres aliqua, maiorē haberes ponā restruendi, si forsan nō satis vini haberes: & ideo in caldare



inferiore eſt lixale: per quod debet emitti aqua, quum vinum fuerit diſtillatum. Et quum nõ fuerit plus efficacię in ipſo vino: aliud debet inponi a parte ſuprema, vbi eſt paruum foramen, in quod immittatur colatoriũ, per quod implebitur diſtillatoriũ. Deinde optime claudat̃, vt nullus vapor poſſit exhalare, & daudatur inſtrumento ſtanneo.

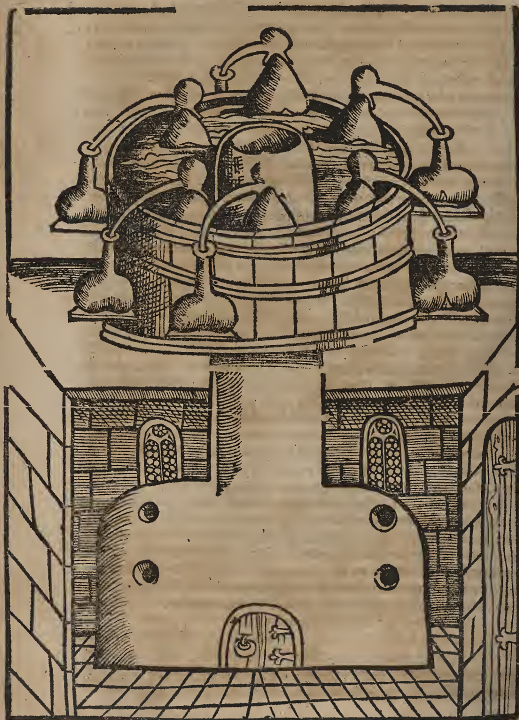
Et lutetur cum luto facto ex crinibus. Et scias, ꝙ paucæ tales fornaces reperiuntur apud artistas nostros. Quum ergo omne vinum tuum distillaueris, reseruandum est flegma: quia infra de eo dicetur. Ipsum vero vinū ita distillatum, iterum ponatur in balneo, de quo in principio diximus, vt fiat in furno accidioso per arenam. Cuius forma hic est depicta.

Si autē non velis ponere in furno accidię, ponatur in balneo, vbi sint multa vasa distilatoria simul, & quodlibet sit positum in circulo suo. Omnes vero circuli in vno annulo siue tripode complectantur. Et balneum sit ita factum: ꝙ fornax fiat in inferiore parte alicuius domus, & sit lata: sicut sextarium: vel sicut tres quartæ vlnius vlnæ: & fiat ex cupro coopercul ū. Locus vero vbi carbones debent iniici, sit factus ex lateribus muralibus: vndiquaꝗ optime lutando in spissitudine duorum vel trium digitorum. Et cooperculum sit ita factum, vt cum clausum sit: calor ipse: q ad id ascēdit, possit iterum regredi vsꝗ ad pedem fornacis: & optime claudatur vbi ꝗ: vt calorem conceptum non possit facile amittere. Hoc ergo cannale sit supra fornacem, & infra cannale sit craticula per palmam vnam, ita vt cineres possint dilabi in fundū. Fornax vero debet esse quadrata, & in quolibet quattuor angulorum habeat foramen siue spiraculum: ꝑ quod fumus possit exire. Et ipsum cannale habeat fenestram distantem ab ipsa fornace per vnam palmam: per quam fenestram carbones debent iniici: & semper optime claudatur cum aliquo instrumento, ad hoc facto: quod debet esse ita spissum, sicut est ipsum cannale. Ignis vero semper moderetur et temperetur per ipsa quattuor foramina angularia, cum aliquibus registris obstrusorijs ad hoc aptis & idoneis, & ita calor per cannale transibit vsꝗ ad cooperculum cupreum, & nemo sciet vnde ille ignis possit venire. Et fiat vas ligneum in magnitudine & circumferentia rotę currus, vt ipsum cooperculum cupreum penitus circundet. In quo vase debet imponi aqua, ita vt ipsum cooperculū totum stet in vase aqua pleno vsꝗ ad mediam partē vasis. Vas autem sit altum quattuor aut quinꝗ cubitis, & per duos cubitos a fundo vasis fiat cooperculum ligneum, cum multis foraminibus: ita ꝙ cucurbita quęlibet in quodlibet possit intrare foramen. Et super quamlibet cucurbitam ponatur alembicus, & infra quemlibet alembicum receptaculum super cooperculo vasis maioris: & optime omnia cementententur & lutentur, scilicet super ipsum vas cooperculū, super ipsa foramina cooperculi cucurbita, super cucurbitas alembici, & receptacula circa ipsa, & sic habebis calorem ad hoc opus sufficientem, & ignem secretum.

Forma fornacis est hæc.



Fornacis & balnei formæ,



Quū vero scire volueris, quando oēs spiritus ab ipso vino sint distillati & segregati, inspice alembicum, & quando videris in ipso guttas quosdā distillātis, tunc certissimū signum est, nihil amplius de spiritibus restare: & tunc ipsa aq̄ in alemb. ascendit. Amoue ergo receptaculū, & flegma quod est in ipsa cucurb. ponatur seorsum, & custodiatur, & imple iterum cucurbitā aqua vitę, superimponendo alēbicum: & bene obturetur cū cera tali: vt infra docebitur ita vt nullus spiritus possit exhalare: & distilletur per cineres in furno accidię. Sed esset melius, si distillaretur in balneo mariæ. Quū aūt volueris cognoscere, quando oēs spiritus a vino secesserint, semper p priora indicia tibi patebit: aut poteris etiā ex ipso alembico capere de aqua vitę, gustando si quippiā aquositatis remanserit, & hoc est certi⁹ certo. Quando itaq; secundum nostrā doctrinā hoc in balneo marię vel in furno accidię ita distillaueris, cape ipsum flegma, quod in ipsis distillatorijs remansit, & distilletur octo aut nouē vicibus, omni vice flegma remanens cū priori cōiungendo: & hoc fiat toties: quousq; ipsa aqua vitæ in igneam substantiam cōuertatur: ita q si ex ipsa madefiat pannus: & accensus fuerit, q statim cum ipsa aqua cōburatur. Si etiam vnā solam guttam olei oliuarum immiseris: statim in fundū mergetur, & nunq; vlterius ascēdet, quantūuis ipsum vas moueatur & cōcutiatur, & ita habes quintā essentiam ipsius vini, a quattuor elementis separatam. Et nota pręcipue, q oēs rimæ circa & circum alembicum & alia vasa quamq; bene obturatæ sint cum terra virginea, hoc est argilla, non tamen debes cessare inuoluere cum tribus vel quattuor pannis lintheis, qa quanto melius clauduntur, tanto minus spiritus euaporant. Nota etiam, q qn primum ipsa aqua vitę imponitur, de decem cantaris non distillabis nisi vnum vel alterum semis, & omne residuum quod in caldari pmanet, nullius est valoris: & nullam penitus habet virtutem, & dicitur ipsum flegma hoc est ipsa aqua: ex qua componitur aer, ignis, & terra. Ita distilabis cantaros sexaginta: & ex prima distillatione vix habebis septem cantaros. In secunda vero vix qnq;. In tertia vix duos vel tres, & ita quanto plus distillaueris, tanto minus habebis, & qd in vltimo erit distillatum, id erit purissimum, subtilissimū & optimum ad aurum potabile componendum, in qua etiam poteris soluere Solem. Quum vero per tres vices ipsum distillaueris, erit subtilissimum. Et ideo nisi bene præcaueris, omnis virtus ipsius facile exhalabit Cape ergo colatorium, quum volueris mittere de vno vase in aliud, & imponatur in vas cui immittis vinum: & circun quaq; obturetur cum cera tali, vt docebitur hic infra, & aliud vas superimponendo: ita q collum penitus in colatorium pręcipitetur. Et pari modo vndiq; lutabis collum colatorij. Et hoc facto, sinas vinum aliud vas de suo fluere, & minus exhalabit virtus. Sit autem colatorium in longitudine vnius palmi.

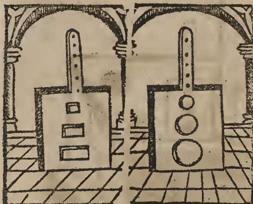
Modus vero faciendi ceram ad lutandum, est talis. Recipe resinę pini libras duas: fundantur in vase terreo, ab intus bene vitreato. Postq̃ aũt ita erit: habeas alium cacabum, vel vrceum terreum, in quo sit aqua limpida: & super vrceo imponatur de stramine. Postea funde sup hoc stramen ipsam resinam in alium vrceũ, & omnis impuritas eius resídebit in stramine. Si vero videris ipsam non satis esse depuratam, recipias cerę virgineę libram semis, olei oliuarum duo auttria coclearia: vel si non haberes oleũ: sume tantum de butyro, fundantur omnia simul. Postea agitetur cum spatula, donec frigescat, postea manu operaberis. & ipsam omnino parabis. Et cum hac cera debent lutari omnia vasa & distillatoria, in quibus aliquis voluerit conseruare aquam vitæ. Vasa vero sint optime adęquata & polita. Postea superimponantur vitrum tenue quasi operculum, & denuo lutet̃ cum cera supradicta. Nota etiam, ꝙ quum tale vinum fuerit duabus aut tribus vicibus distillatum, poteris accipere spongiam subtilẽ, quæ debet scindi in frusta, ita magna, ꝙ ab omni parte possint attingere cucurbitam in parte superiori, & debet alligari prędicta spongia cum tribus vel quattuor funiculis extra eminentibus, quando superimposueris alembicum, ita ꝙ spongia non possit in fundum distillatorij cadere, & intingatur in oleum oliuæ, & parum iterum exprimatur, ne forte ipsum oleum in cucurbitam incideret, & cum ipsa materia distillanda misceretur, & alembico superimposito claudatur cum cera præfata, & ipsi spiritus optime per hanc spongiam distillabuntur & ipsum flegma per hoc non transibit causa olei. Et hoc mõ plus in vna distillatione operaberis q̃ in tribus alijs. Alembicus tamen sit fact⁹ absq; duplici margine, sicut fiũt alembici ceci: excepto saltem ꝙ non habent rostra, sicut illi. Cuius forma est hæc.



Poteris etiã facere quattuor capellas siue sedilia, ita vt in quolibet stet vna cucurbita, in qua materia distillanda ponatur, sʒ vinum ipsum, ita distillatum: vt supra dictũ est, & ita breuius & facilius ad optatũ effectũ poteris puenire. Cãnale vero q̃d in medio est, nõ sit altius q̃ est ipsa fornax: & potest fieri ipsum cãnale quadratũ, de lateribus nõ coctis. Et intra quemlibet angulũ fiat fenestra, in latitudine & lõgitudine quattuor vł quinq; digitorũ. Et sint fenestrę factæ cũ margine: ita ꝙ deorsũ possint

mitti

mitti quędam instrumenta ferrea siue registra, ad temperandum ignem. Oportet autē vt talia registra sint ita grandia, vt totus margo fenestrę ex ipsis impleatur, per quam calor possit exire. Hoc autem instrumentū ferreum habet palum, multa foramina habentem, quæ sint segregata vnum ab alio, per spacium digiti obliqui vel transuersi, ita ꝙ si magnū & ingentem volueris habere calorē



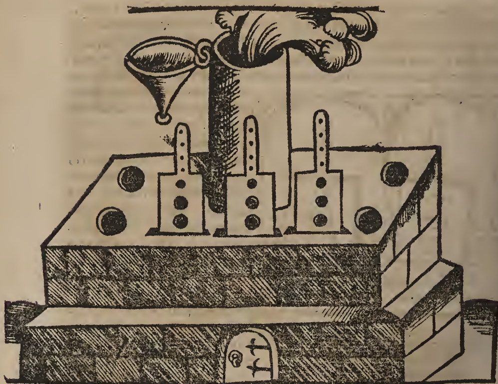
ipsum ferrum suspendatur altius, & in foramine inferiori ponatur restaculum. Si vero desideres ad opus exiguum calorē, ferrum suspensum demittatur ab alto, quantum volueris. Forma aūt dictorum registrorum est hæc. Subtus autem cannale sit craticula, supquā carbones ponantur, Cuius forma est hęc.



Poteris etiam habere registra facta, quę habeant tria vel quattuor foramina, vł plura, ita ꝙ altius sit minimum, & inferius sit maximum. Et quanto magis leuabis registra, tanto magis habebis de calore, & sic poteris facere ignem paruum vel magnum, ad libitum tuum.

Hęc fornax est facta ob duas causas. Prima, quia in ipso poteris facere paruum vel magnum ignem, ad distillandum fortiter vel leniter, sicut placuerit. Secunda, quia cum semel fuerit calefacta, non facile in frigescit: & ideo non multi carbones perduntur. Et nota, ꝙ ipsa distillatoria non debent extrahi vel imponi, nisi prius fuerint infrigidata, & hoc poteris facere aliquod registrorum in fundum mittendo, & nihilominus alia habebunt operationem suam. Et quando iterum im posueris vas plenum aqua vitæ, ignem ad placitum tuum reges: donec sufficientiam materię habueris. Quattuor autem elementa debent ita separati. Accipiantur omnes aquæ prædictæ: simul congestæ, & ponantur in caldare primę fornacis vel

Forma fornacis, ad separandum quattuor elementa.



vel in magnam cucurbitam, Si autem non posses habere magnam cucurbitam, ponatur in plures paruas, & distilletur in vna ex prędictis fornacibus, & ab ipsa extrahatur flegma vsq; quo nihil vltra exeat, lento quidem igne, sicut si esset in balneo marię. Et quum fuerit ita distillatum vsq; ad finem, amoueatur receptaculum, & inuenies illic flegma. Et in ipsa cucurbita vel caldari remanet materia nigerrima, sicut est pix liquida. Aliqui vero breuitatem inquirentes, imponūt in vas vel capsiam ferream super lentum ignem carbonū, donec illa nigra substantia appareat sicut pix tenuis: & hec ponatur in cucurbitam. Postea ponatur de alio flegmate in capsia: & fiat sicut de prima, & iterum materia nigra ponatur cum alia. Et hoc facies toties, donec nullum flegma remaneat. Et iterum materia nigra ponat in cucurbitā, et ponatur in arenam, & extrahe superfluā humiditatē ab ipsa: & postea infunde quintā essentiā, q̄ prius ab ipso abstraxisti, in spissitudine quatuor aut quinq; digitorū, & bene misceant in simul & ponatur in balneo marię, ad digerendū. Postea distilletur per alembicū Et cum ita aq̄ fuerit distillata, fundatur iterū sup feces: & iterū distillet; & iterum

iterum digeratur atq; distilletur. Et quanto sepius hoc feceris, tanto melius erit. Et hoc quod in septima distillatione est distillatū: appellatur sanguis humanus quem alchimistæ maxime inquirunt: & est ipse aer. Et ita habes duo elementa in virtute quintę essentiæ exaltata, quæ sunt aer & aqua. Postea cape materiam nigram, de qua supra dictum est, quę in distillatorio remansit, & distilletur in arena per alēbicū: & ab ipsa separa oleum suum, qui est ignis. Et quando nil in ea remanebit, seruabis hoc oleū segregatim: & in fundo cucurbitæ inuenies materiam nigram: siccā quæ est ipsa terra. Ex qua potest fieri fermentatio: ad vniendam & acuendam quintam essentiam. Et in ea quinta essentia potest resolui aurum, & omnia alia metalla. Et quando videris in alembico guttas distillantes, sicut est clarum oleum, tunc remoueatur receptaculum, & maius anteponatur (sicut si velis facere aquam fortem) causa spirituum, qui in ipsum intrant. & non fiat ignis magnus, per horas viginti quattuor: q̄a illa nigra materia ascenderet in alembicum: & de ipso transiret in receptaculum. Vltimo aūt quum nihil plus de oleo apparebit, ignis magis est augmentādus, donec guttæ omnes ex alēbico recesserint: & in fundo remanebit materia nigra, sicca, & combusta, olens sicut aliqua alia materia cōbusta. Postea habeas flegma, sicut prius est dictum, & ponas in capsiam, vt iam sepius est narratum. Et cum per crebras ebulitiones fuerit consumptum, recipe de illa aqua, quæ remanet post distillationem aquæ vitæ, dum est depurata, ita q̄ habeas vnam libram fecum, & quattuor libras aquę prędictę, & misceantur bene insimul, & ponantur in vrceum vitreatum de terra, & quū, feces per quietem in fundum secesserint, coletur: & super feces iterum super imponantur quattuor librę de aqua prædicta. Et hoc fac toties, vt omnis fetor ex illa materia nigra recedat. Et nisi hoc ita feceris, oleum & operam perdes. Quia nisi ita super infuderis quintam essentiam, & rursus ab ea distillaueris, sicut supra dictum est: nihil omnino valebit. Terram autem nigram sic lotam & purificatam desiccabis, & fac puluerem subtilissimum & immisce cum duobus elementis prædictis rectificatis, scilicet aqua et aere, quæ prius sanguinem humanum appellauimus: & ponatur in balneum mariæ per tres dies, & etiam tres noctes, vel paulo plus. Postea iterum distilletur: & aqua quæ venit ex hac distillatione, dicitur aqua ignea rectificata. Et ita habes tria elementa exaltata in virtutę quintæ essentiæ. Post hoc cape illam materiam nigram, & redigatur, comburendo in furno reuerberationis vel calcinationis in cinerem, habentem albedinem calcis. Non tamen semper fit ita alba, quia aliquando retinet de rubedine, sicut est rubedo ipsius combustionis. Sed ignis in furno reuerberationis aliquādo nō est satis validus. Ideoq; ad vitādum magnum laborem, & multas expēsas, pones hāc materiā in ollā nouā terreā, & cooperiatur coopculo, & lute-

& lutetur optime luto sapientiæ, vel luto facto ex lanis, quas tonsores panni abijciunt, & ponatur in fornace calcis optime calefacta: & ipsam in tali fumo calcinabis per tantum spacij, in quo possit aduri calx. Et hoc communiter fit in Germania ab aliquibus: in spacio duodecim vel quattuordecim, duorum, continue faciendo ignem, sicut fit ad faciendam calcem.



Post hoc, quando ex fornace calcis fuerit exēpta, eo melius poteris ipsam calcinare in furno reuerberationis. Et si prius fecisses anteꝗ̃ in fornacē calcis constituisses: longo tempore nō potuisset calcinari Si vero prima vice nō erit satis vsta ĩ fornace calcis, iterum imponatur in eandem. Et quum fuerit satis vsta, misce cum ea aquam igneam, de qua locuti sum⁹: & sinas stare per tres dies, & totidem noctes in balneo mariȩ. Postea iterum distilletur. Et hoc fiat septies, & toties calcinetur in furno reuerberationis. Quūꝗ̃ ita septies distillata, & toties recalcinata fuerit (Quod ex eo poteris cōsiderare: quando acceperis de hac terra, & posueris ad aerem, & feceris siccari, & postea superinfuderis tres aut quattuor guttas aquæ predictȩ, si non resoluatur) tunc habes certissimum indicium, ipsam satis esse preparatam. Si vero soluitur, iterum debet calcinari, & reuerberari, & dissolui in balneo mariȩ sicut dictum est. Et

hoc

hoc fiat toties: donec terra non vltra soluatur, & tunc erit vere preparata, & appellatur aqua vitæ, propter quod ab ea, & p ipsam resoluitur & subtiliatur aurum. Sed verissime hic est ille lapis, & non sal (vt dicunt quidã) qui dicitur lapis philosophicus rectificatus, & ipsa quinta essentia ab suis elementis quattuor separata, in qua latet spiritus separatus a spiritu, hoc est a flegmate suo, queest ipsa aqua: & ab oleo suo, quod est aer, & ab aq̃ ignea, quæ proprie est ipsa aqua, & ab suis fecibus adustis, q̃d est elementum terreum. Et illa essentia ita reuerberata, calcinata, resolutaq͂, & iterũ recalcinata, in forma supra dicta, conuertitur in lapidem: cum quo fixant omnes spiritus, quia supremam habet virtutem spiritualitatis, & infimã virtutem corporalitatis. Et ideo dicit Hermes. Supremum est, q̃d est inferius, & inferius est quod est supremum. Et est vnica essentia ad perficendũ Solem: & alia quecunq͂ metalla resoluẽda: propterea q͂ semper vim & virtutem suam obseruat, & habet omnem substantiam quattuor qualitatũ seu elementorum in vnam complexam essentiam: in quo secreta secretorũ naturæ sunt contenta. Et ideo dicit philosophus. Lapis de terra sicut de quattuor corruptibilibus qualitatibus, ad cœlum, q̃d est incorruptibile, ascendit, idemq͂ de cœlo iterum in terram descendit. Quod significauit p verba predicta, quũ aiebat, Supremum est, q̃d est inferius, & inferius est, quod est supremum: ita q͂ habet virtutem quintæ essentiæ, ad fixandum metalla ipsa, quæ ex terra oriuntur. Est enim lapis elexir, & est sicut cristallus, qui perfectissime tenet de Mercurio, matre omnium metallorum. Et quum ipsa quinta essentia cum lapide predicto admiscetur, & adiungantur folia auri, resoluũtur per copiosam penetrationem: quæ est in ipso lapide, & subtilitas superflua, que in ipsa quinta essentia latet occulta, in aurum potabile conuertitur.

De modo extrahendi quintam essentiam, in qua potest resolui aurum, ad faciendum aurum potabile. Cap. xi.


Romisimus supra duplicem viam nos demonstraturos quomodo sint separanda quattuor elementa & in vnã formam redigenda, ad resoluendum Solem, lunam: & omnia alia metalla. De qua via satis superq͂ iam superius est elucidatum. Nunc vero ad secundam viam est procedendum, quomodo scilicet terra separanda sit extracta ipsa quinta essentia, per quam omnia metalla possunt resolui: & in substantiam aque potabilis redigi. Dicũt enim omnes philosophi vna nimiter, q͂ potest fieri aqua vitæ, ad sustentandam naturã humanam: & ad euitandam omnem egritudinem. Facitq͂ aquam vitæ

claram rectificatam: ita vt ardeat accensa, vt supra diximus. Et nullo modo fac sanguinem humanum: quia si aliquæ herbę vel aliud quiddam materialium in ipsam fuerit immissum: ex superfluitate, quę in ipso est, perdent vires suas, & omnem bonum saporem & odorem amittet, esset etiam horrendum vsui humano. Nec etiam fiat aqua ignea: quia talem calorem & acuitatem in se contineret: quod omnia materialia (exceptis metallis) talem calorem superfluum & igneum ad se traheret: ita quod quũ putares facere aquã vitę, potius aquã mortis faceres. Ex quo autem omnis virtus & perfectio est in ipsa terra, redacta in lapidem, vt supra copiose declarauimus: ergo hanc terram huic nostrę aquę præsenti tribuimus, non faciẽtes vel sanguinem humanum: vel aquam igneam, & tunc appellatur vera quinta essentia, siue aqua vitę, & non aqua mortis. Et quãto sępius distillatur per terram, tanto fit efficacior & melior. Et notandum est, quod parum de hac terra: summam habet virtutem in illo opere. Sicut enim parum fermenti magnam & copiosam pastam ad coquendum panem facit, sic etiam minima huius terrę pars maximas erigit perfectiones & virtutes humano corpori aptas. Et ideo est cauendum ab his, qui faciunt terram ex tartaro, aut qui comburunt vinaceam in cinerem: aut qui accipiunt calcem puluerisatam vel cinerem vitium: & salicum, & dicũt hanc esse terram, de qua est nostra locutio: quod plane est a veritate extraneum, quum dicat Geber esse lapidem & medicinam incompatibilem mixtionis rerum extranearũ. Quando ergo ita feceris aquam vitæ, rectificatam tribus aut quattuor vicibus, ita vt nullum indicium humiditatis remaneat in loco vbi adurit̃, ipsa terra a flegmate suo breuiori via qua fieri potest separatur, ipsumque flegma ponatur in caldare, & coquatur vsque ad spissitudinem mellis dissoluti super ignem. Postea tolle ab igne, & sine frigescere vsque in diem sequentem, & videbis paruos lapillos in fundo vasis, sicut si esset sal nitrum fusum. Coletur ab ipsis desuper existens aqua & oleum, & fundatur alia aqua super illam terram siue lapillos: misce insimul. Postea iterum sinas residere vt superius. Et quum colaueris aquam, ponas ad priorem, & sinas bulire sicut prius. Postea infrigidetur per duos dies, vt supra, & inuenies lapillos albos, sicut supra. Et hoc toties facies, donec nullus lapillus in fũdo vasis appareat. Post hoc omnes lapilli congesti exiccẽtur optime: & ponatur in testam terream, aut in tigillum aurifabri: & ponantur ad calcinandum donec ad albedinem niuis sit deducta in furno calcinationis vel reuerberationis. Cuius figura est hæc.

Caue etiam, ne a nimio calore fundantur, quia oleum & operam perderes licet sint aliqui, qui dicant, quod debent poni in fornacem calcis, vel in vitrearium, & quod ibi debeat permanere, viginti & vno diebus, sed certissime illã

terra



terra flueret ex nimio calore: hīc magis Alchimiæ ꝙ medicinæ conueniret. Et ideo dicunt: ꝙ cū tali terra pot est aliqs absq; dubio resoluere Solē. Sed sufficit, ꝙ calcinetur in ipso furno reuerberationis: ꝙ usq; ducatur vsq; ad albedinem niuis vel salis. Quū ꝗ ita fuerit calcinata, superinfundatur de aqua vitę ita rectificata vt sepius dictum est, & distilletur per septem vices, sicut iā est monstratum. Et in hac aqua poteris soluere folia auri, quia ipsorum vim ad se trahit. Et hinc fit aurum potabile mirabilis operationis, ad sustentandam vitam humanam, ita ꝙ per ipsum omnes corporis morbi & egritudines tolluntur cum hoc vsi fuerimus. Et ideo dicitur, ꝙ facit hominem iterum reuiuiscere.

Quomodo extrahenda sit quinta essentia a melle: quę intrat aurum potabile. Cap. xij.

HVnc procedendum est ad ipsam quintā essentiam mellis, quomodo debeat extrahi. Quum ergo ipsam extrahere volueris, habeas bonum qantitatem boni & optimi mellis, a quo fau⁹ non sit adhuc separatus, sicut est, quando de aluear i eximitur. Exprime mel a fauis absq; igne: faciendo tres aut quatuor saccos ex panno colatorio, in longitudinem duorum cubitorum. Largitudo vero debet esse inquantum pannus se extendit. Hoc expleto, impone mel cum fauo in prædictos saccos, & diebus æstiuis ponantur & suspendant̄ ad solem. Et sub quolibet sacco ponas vas mundum, ad recipiendum mel distillans a saccis. Et si forsitan fuisset diebus hiemalibus, calefiat balneale vaporarium, sicut in Germania aqud locupletes habentur, & saccus pendatur ad parietem, vt ex calore balnei mel fundatur. Et quum omne mel

vero congregati, in vna cucurbita ponantur & in superficie claudatur cū vitro: & lutetur cum cera supradicta: vel cum luto sapientiæ, & fiat vt supra dictum est de quinta essentia vini. Et si vis in hoc operari, habeas bonam quantitatem mellis.

Quomodo extrahenda sit quinta essentia ex Chelidonia Capur. xiiij

Chelidonia sʒm Ray. Lullium, & Io. de rupescissa dicta est quasi cęli donum, Sed si etymologiam vocabuli, & gręcam deriuationem inspicere voluerimus, aliter de ipsius diffinitione loquendum erit. Dicunt enim Plinius & Aristoteles celidoniam esse ab hirundine nuncupatam, vel ab hirundinis visu. Græce enim celidon hirundo dicitur, Vnde prouerbium est hoc: hoc est, Vna hirundo non facit ver. Ab hac: nomen hoc chelidonia sumpsit, monstrata homini ab hirundine. Hac enim hirundines oculis pullorum in nido restituunt visum. Genera autem eius duo sunt. Maior fruticoso caule, folio pastinacę torticæ ampliore altitudine duorum cubitorum; colore albicans: flos lutheus. Minori folia hederæ minora aliquantū: & rotundiora, minus candida, succus croci mordax: semen papaueris, florent aduentu hirundinum, discessu marcescunt, florentibus succus exprimitur, & in æreo vase cum melle leniter feruenti cinere, decoquitur. Singulari remedio contra caligines oculorū vtuntur, & per se succo in collirijs: quæ ab ea chelidonia appellantur. Habet etiam innumerabiles alias virtutes; & ideo nō immerito huic nostro operi immiscere voluimus: quō ex ipsa extrahenda sit quinta essentia quæ etiam ipsum aurum potabile ingreditur. Cape ergo de chelidonia tempore estiuo, quando est tota matura, & viridis: & incipit quasi albescere, & tota eius substantia, scʒ flos, radix: & herba in quantitate quam volueris scindatur minutim & pistetur in mortario lapideo. Postea ponatur in cucurbitam terream vitreatā. Et cucurbita impleatur tota. bene ipsam claudendo & lutando. Postea ponatur in fimum equinum recentem, ad fermentandum & digerendum ꝑ spacium trium hebdomadarum; Dehinc superimponatur alēbicus, & distilletur in balneo Marię. Et sit ignis admodum lentus, & omnia optime obturētur, & exibit ex hoc ipsum flegma, & alia tria elementa manebunt in fundo distillatorij

Lullius. li. i. cap. iiij.



ferint caloris, ascendunt, & non permanent. Et ideo mel, quod a fauo suo est extractum per ignem; huic nostro operi præsenti nil plane cõducit, qa omnes spiritus ex eo adempti sunt, expirauerunt & ecesserunt; Et hoc accurate considerabis. Quumq; in alembico nullus spiritus cõspicies, extrahantur vasa, & hoc ipsum considerare poteris, cum guttulæ apparebunt circa lineas alembici, & tunc vasa ex fornace extrahantur, & mel in quoddam vas separatim reponatur quia nihil vltra ad hoc opus valet. Et statim infunde aquam bulientem in tuam cucurbitam, & optime lauetur, & habeas spatulam ferream latam duorum digitorum, cum qua ipsam cucurbitam optime mũdabis: vt si quicq; mellis combusti in ea residerit, possit ab ipsa amoueri & deponi. Et hoc facies semper, quãdo volueris imponere mel in ipsam. Si vero volueris secure tuũ mel distillare, ita q; non habeas aliquam sollicitudinem, q; possit ascendere in alembicum. Capias foliorum hederę manipulum vnum, & mellis libram vnam, misceantur insimul & distillentur, & sic mel tuum nunq; ascendet. Et hoc modo posset distillari per campanam.



Sunt tamen aliqui, qui accipiunt paruos lapillos albos: qui in ripa fluminum reperiuntur, & hos in cucurbitam cum melle imponunt. & est idẽ quia mel non potest propter ipsos ascendere. Et quum omne mel ita distillaueris, & aquam, in qua spiritus continentur, in cucurbitã imposueris, pone sup ipsam alembicũ vitreũ: & distilla, & spiritus ab ipsa aqua distillabuntur, sicut supra dictum est de aqua vitæ. Et hæc erit quĩ. essentia mellis. Hæc ergo habet odorem suauissimũ, sicut germen prunorum agrestiũ Si vero non possis in ipso alem. cognoscere, quando omnes spiritus recesserint: amouebis receptaculũ, & gustabis materiã distillatam, & si habet gustũ mellis, scias spiritus adhuc esse ibidẽ. Et ideo toties cõtinuabis ipsam materiã distillare, vt nullus omnino sapor mellis in ea remaneat. Spiritus

ascendere vel sublimari in balneo mariæ: quia ignis non est satis potens. Quando vero volueris separare cętera duo elementa, accipe feces ex quibus oleum distillasti: & terantur super marmore sicut prius. Postea cape quattuor partes flegmatis, & vnam partem fecum: & insimul misceantur & incorporentur. Postea ponatur in fornacem balnei per septem dies, post ea distilletur per arenã magno igne, donec exeat aqua rubicunda, & semper distilletur: donec in illam aquam conuertatur. Et habebis in ea elementa duo, scз ignem & aquam. Terra vero remanebit in fundo cucurbitæ sicut materia nigra. Deinde ponatur illa aqua rubicunda in aliam cucurbitam, superimponendo alembicum rostratum, & distilletur in balneo mariæ, & flegma separabitur ab ipsa, & in fundo vasis remanebit oleum rubicundum quod est ipsum elementũ, scilicet ignis. Et ita habebis omnia quattuor elementa segregatim extracta, vnum ab alio. Elementum vero terreum calcinetur cum igne forti & vrgeatur per ipsum ad spacium decẽ dierum, vt bene possit exiccari. Postea teratur iterum super marmore, & imbibatur cum ipso flegmate, & distilletur per alembicum, donec in illa materia videas paruos lapillos albos sicut sal. Et hoc ipsum sal iterum dissoluatur cum aqua ex qua distillaueris, & postea iterum dissoluetur, & distilletur. Et hoc fiat totiens, donec ipsa terra amittat omnem impurum & terreum colorem, scilicet vt albescat: & in albedinem cerę deducatur, & tunc habebis terram ipsam rectificatam. Posset autem aliquis percontari: quare terra ipsa in fundo resideat. Hoc eo fit, ꝙ in fundo remanet aer: & ipse ignis per ipsam aquam tanq̃ per flegma potest extrahi, & nullo alio modo. Quũ autem faciliori via id facere volueris, dissoluatur quodlibet elementum cum aqua sua per partes ęquales. Vt si flegma in quo est aer distillaueris, vt tantundem de aere in fundo remaneat. Accipias iterum tãtundem de ipso flegmate, & distilletur cum aere. Et hoc fiat septies. Ex alio vero flegmate extrahatur aer, ex ipso quod post aerem remãserit, pari modo extrahatur ignis, sicut supra docuimus. Postea distiletur in balneo marię, & abstrahatur ipsum flegma, & talis materia adiungatur tanto olei rubei, quod in fundo distillatorij prius remanserat, sicut iam declaratum est & per septem quoq; vites distilletur. Postea ipsa terra cum flegmate abluatur. Et hac forma quodlibet elementorum in sua virtute magis perficitur ad operandum operationes sibi appropriatas. Est etiam alia via subtilior, redigendi quodlibet elementum in suam summam substantiã & quintam essentiam, tamen præsupponitur, quod elementum quodlibet sit prius iustificatam. Deinde accipiatur & ponatur in vas circulatorium.

Ponatur in fimum equinum, aut in Balneum mariæ per dies triginta. Postquam etiam autem ita circulaueris per hoc spacium dierum



stillatorij. Postea feces extrahuntur ex ipso, & optime terãtur super vno marmore adeo tenue & subtiliter quantum poteris Et postea iterum imponanť in vas: & superinfundať flegma ab alijs tribus prius distillatũ: & superimponatur alembicus cecus.

Et optime omnia lutentur: & ponantur in balneo mariæ per septem vł octo dies ad putrefiẽdum & digerendum. Si vero times expẽsas, fermentetur in fimo equino Hoc facto materia paulatim infrigidetur. Postea ponatur in aliã fornacem ad distillandũ per cineres,



& imponatur alembicus cum rostro, & distilletur sicut in capitulo decimo, de separatione olei ab ipsa terra dictum est: & tunc exibit aqua limpida, habens colorem olei, quæ in se duo elementa complectitur, scilicet aerem & aquam, & in fundo alia duo elementa residebunt, quæ sunt ignis & terra. Quum vero volueris separare flegma ipsum ab aere, ponas oleũ in distillatorium recẽs & distilletur in balneo mariæ cũ modico igne, & videbis ascendere ipsum flegma, & oleũ residebit in distillatorio. Et ita habebis duo elemẽta, scilicet aerẽ & aquam, quodlibet segregatum ab altero. Nam oleũ non potest

amoueantur feces, & reliquum bulliantur, donec ad ſpiſſitudinem mellis perueniat, Et tunc illa materia erit præparata, ad ſeparandũ quattuor elementa, vnum ab alio, Et ponatur in cucurbitam, ipſam implendo pro media parte, & lutetur deſuper alembicus, meliori via qua poteris, & diſtilletur igne lento in balneo Mariæ, ita quod aqua ab ipſa materia expellat.

Deinde diſtillatorium ponatur in cinerem, & ſeparabitur ab ipſa alia aqua, quæ eſt ſicut oleum. Quumq; tertia vice videris oleum ſupernatãs amoueatur receptaculum, & aliud anteponatur, ad recipiendum illud oleum, quod eſt ignis. Et ita habes tria elementa, ab inuicem ſeparata, ſcilicet aquam, aerem, & ignem. Terrea vero ſubſtantia in fundo vaſis remanet ſicut materia combuſta. Et quodlibet horum elementorum ſegregatim in vaſe reſeruetur. Quum vero quodlibet elementorum volueris rectificare, quia ſic fieri oportet, ſi vis eo loco medicinarum vti. Aqua igitur ipſa per alembicum ſepties diſtilletur, & in qualibet diſtillatione cucurbita optime lauetur a fecibus remanentibus, quæ debent admiſceri elemento terreo & diſtillentur in balneo mariæ, & vas in quo aqua illa debet reſeruari, optime perlutetur. Tali etiam modo rectificabis aerem per ſeptenariam reiterationem in cineribus: ſemper miſcendo feces cum ipſa terra. Hac etiã forma elementum igneum temperabis & iuſtificabis. Et hoc eſt ipſum oleum tertium. Et quodlibet oleorũ reſeruetur in vaſe bene clauſo. Poſtq; autem rectificationes cuiuſlibet elementorum monſtratę ſunt, operæpretium eſt, ſcire naturam & virtutem cuiuſlibet elementorum. Aqueæ ergo qualitatis vis eſt, expellere omnes calores & venena ab ipſo pectore, mundificare etiam ſanguinem. Valet etiam contra opilationes pulmonis & epatis Corrumpit omnem humorem & flegma ſuperuaccum. Deniq; hominem in nouem diebus ab omni infirmitate liberat. Oleum vero aeris conſeruat iuuẽtutem & robuſtatem cum pulchritudine & optima venuſtate: nec permittit ſanguinem putreſcere, vel melancoliam dominari, aut coleram adurere, nec flegma in corpore humano abundare ſinit, augmẽtat ſanguinem, & per quæq; membra ipſum diſgregat. Et ideo qui hoc oleo aeris vtuntur, ſepe phleubothomi ſant, quia eſt valde penetratiuum. Egrotos maximopere ſuſtẽtat & nutrit. Valet etiã, ſi quiſpiam timeat & in periculo ſit amittendi oculum, & per ſpacium triginta dierũ imponat in ipſum omni die vnam guttam vl' duas: & in hoc miraculoſe prodeſt. Efficacia vero qualitatis igneę multo eſt maior cæteris duabus. Operatur enim in illis in qbus priora nihil ꝓficiũt. Homines ſenes in iuuẽtute cõſeruat: & facit ipſos iuueneſcere. Et ſi hõ eſſet in iudicio mortis: & caperet de hoc oleo ignis in quintitate vnius grani tritici, cũ vino vel cũ aq̃ vitę tẽperatũ reſtaurat ipſum ad vitã, calefacit ſanguinẽ, recreat cor, cõſeruat hominẽ a morte

triginta,iterum distilletur. Tunc corpus ipsum tanquam materia grossa permutabitur in spiritum vel substantiam subtilissimam. Sunt etiam quidam qui faciliori via hoc operantur,accipiendo quattuor partes terræ,& vnã partem de vno quattuor elementorum:quodcunq; volueris,& digeratur in forma prædicta, & circuletur per dies triginta,& per crebrum ascensum & descensum materię,qui fit in circulatorio per tantum temporis, quodlibet elementorum in quintam essentiam pmutatur. Et quum scire volueris,quando materia sit satis circulata,vide quum ipsa quin.essentia natat super aliam materiam,tunc satis est. Habes itaq; satis superq; declaratum, quomodo sint separanda quattuor elementa, & quomodo ipsa quinta essentia sit extrahẽda ex ipsa celidonia. Restat nunc dicere virtutes quintę essentiæ ab ipsa celidonia extractæ. Elementum igitur aquæ siue ipsum flegma conducit ad omnes egritudines corporis calidas & frigidas. Temperat etiam omnes venas circa cor existentes,& omne venenum ab eo expellit. Curat etiam omnes morbos accidentales pulmonis. Sanguinem purificat,& hominem præseruat ab omni corruptione virtutis naturalis. Opilatur deniq; omnibus infirmis,etiam in quacunq; infirmitate sint. Elementum vero aeris est sicut oleum,& habet has virtutes. Iuuenes in robore suo confirmat, in fortitudine scilicet & venustate,quum si aliquando fuerint in epulis, quia nullũ sanguinem permittit putrescere. Adurit etiã & expellit omne flegma salsum, & melancoliam sustollit,omnem deniq; adustionem colerę nimirum aufert. Elementum autem ignis,quum de eo accipiatur in quantitate vnius grani tritici,& conteratur,& incorporetur cum vino optimo,& in collum hominis egroti,immo etiam semimortui immittatur,hanc habet efficatiam. Omnes vires corporis amissas recuperat & refocillat. Penetrat eĩ vsq; ad cor,& ipsum calefacit,& expellit omnia venena & omnes humidas superfluitates ab ipso corde. Si vis hominem in agone mortis existentẽ, in vigesima parte horę curare,vt sit miraculum,& quasi illusio,dabis ei granũ vnum olei huius,quod est elementum ignis,& statim conualescet,etiã vt astantes mirabunt,esse dicentes,quoddam magnũ miraculũ. Et ita sentit Lullius. Sunt autẽ aliqui,qui alio modo quintam essentiam ex chelidonia extrahunt,accipiendo Celidoniam dũ adhuc florescit,cum radice & flore,& ponderetur,pondus vsq; ad suum tempus reseruãdo, discindatur minutim,& super ipsam infunde aquam fontis puram,& ponatur super ignem:& tantum bulliantur,donec ad suũ prædictũ pondus reducat. Hoc facto,pilletur in mortario lapideo,& exprimat succus p pannũ colatoriũ



Lul.li.ij distin.ij

amoueantur

nebulosum vel imbriferũ. Hoc facto, secundarie distilletur, Postea iterum cum fecibus ponatur ad digerendum, & denuo distilletur, & hoc fiat quattuor vicibus ad minus. Post distillationem autem quartam circulabis tẽpore longo, sicut supra dictum est de quinta essentia vini, ita vt talem perfectionem acquirat: vt ex claritate sua immaterialitatem & corruptionem adipiscatur: & per distilationem approprietur quintæ essentiæ sanguinis humani corporis. Et hæc in omnibus egritudinibus ex nimia sua nobilitate & virtute maxime est sustẽtatiua naturæ humanæ, & citissime egrotantem a quocũq; morbo liberat. Et hæc sufficiant de sanguine humano. Ex carne autem & ouis quũ quintam essentiam extrahere volueris, caro illa, ex qua illam educere vis, fit subtilissime & minutissime cõcisa, & post ea in morario pistetur, cum decima parte salis communis. Pari modo oua in mortario cum sale pistentur: donec in aquam redigantur, ponãtur post ea in cucurbitam & superimponatur alembicus cæcus, & fiat per omnia in digestione fermentatione: & distillatione: sicut iam de sanguine humano elucidatum est.

De modo extrahendi quintam essentiam de pomis: piris & alijs fructibus. Caput. xv.

Si vis extrahere quintam essentiam a pomis, piris: prunis: cerasis: castaneis, & alijs generibus fructuum: minutissime cũ cultello frustulentur, postea pistentur in mortario terreo: & optime incorporẽtur cum decima parte salis communis. Postea ponantur in cucurbitam, & superimponatur alembicus cæcus: & optime per lutetur, & ponatur in fimum, ad putrefiendum, sicut iã de sanguine humano est dictum. Et tunc est perspiciendum: si aliquis fructuum habeat virtutem ad hoc ad quod vti volueris: quia illa virtus & præstantia ipsius fructus venit ex sui essentia, quæ in ipsa materia est latens & occultata. Et illa dum a fecibus suis, & a materia grossiori segregata & ad immaterialitatẽ & quasi incorruptionem quandam reducta fuerit, haud immerito a philosophis quinta fructus essentia nuncupatur. Et ideo millies maiorem habet virtutem quam antea habuerat: dũ adhuc corpus elementarum. Feces enim ipsorum fructuum ex quattuor qualitatibus (vt nemini dubium est) compositæ sunt.

De modo extrahendi quintam essentiam ab floribus, herbis, & radicibus. Cap. xvi.

Si vis

& ipsi restituit vires iuuentutis. Et si sumitur cum aqua siliginis, dicitur esse elixir vitæ. Materia quidem terrea rectificata per tres vices per dissolutiones, coagulationes, & calcinationes, est subtile sal terræ, cũ quo possunt transmutari omnia metalla in lapidem, cum quo omnes spiritus figuntur habentes humiditatem radicalem. Nutrit etiam leprosos. Ex hoc autem philosophi antiqui lapidem fecerunt, quem philosophalem appellauerũt. Modus vero sumendi ipsam medicinam, est hic. Recipe tres guttas ignis celidoniæ, tria coclearia aquæ rosarũ: medium cocleare de aere sanguineo: capiantur immixta simul stomacho ieiuno. Si infirmitas est calida, detur cum vino, & si homo excessisset annum vigesimum quartum, cum aqua vitæ. Si autem sunt febres calidæ, nullo modo debet administrari patiẽti.

De modo extrahendi quintam essentiam ex sanguine humano, ouis, carnibus, & similibus. Caput. xiiij.

SI vis ergo extrahere quintam essentiam ex sanguine humano, accipiatur de sanguine hominis sanguineæ complexionis, vel colerici sani, mediocris ætatis, & bonum vinum bibentis, postq̃ phleubothomi fuerit, & sanguis residens in fundo vasis ab ipsa aqua segregatus fuerit, teratur in aliquo vase cum decima parte salis cõmunis, & bene concutiendo insimul misceatur, & ponatur in pellicanum clausum.



Et postea ponatur in foueã quinq; pedum profundam, & latam duorum pedum, habentẽ vnum stratum de calce viua, & aliud de fimo equino, sicut supra dictum est de digestiuo, & fermentetur ibi per vnam lunam, vel circiter, secundũ quod videris tempus esse nubilum vel serenum. Postq̃ autem videris ipsam materiam esse resolutam in aquam, scilicet q̃ grossa substantia, quæ in fundo pellicani residet, ab aqua penitus sit segregata, extrahatur ab ipso fimo, & ponatur in balneum Mariæ cum alembico, & distilletur igne lentissimo, sicut supra de quinta essentia vini dictum est. Et quum primam distillationem perfeceris, admisceatur iterum cum fecibus quæ in distillatorio remanserũt & iterum in fimo putrefiat, donec videris purũ ab impuro esse sequestratum, & materiam depuratam & subtilem natare super fece, & si sit tempus clarum, putrefiat in loco præfato longiori tempore quam si etiam fuisset

nebulo-

res omni via,modo,& forma ,sicut supra in chelidonia est factũ. Quia ꝑ hoc ex ipsis quattuor qualitates separabis,& materia tãto nobilior & præstantior reddetur. Et quodlibet segregatim reseruetur,quia aliter feces nullius essent valoris. Possit autem aliquis sciscitari, quid est quinta essentia quum non sit plus ꝙ alia aqua distillata , Ad hoc ego respondeo ,ipsam nihil aliud esse in forma & visione ꝙ aliam aquam distillatam. Sed multo maior:subtilior,& nobilior est ꝙ alia aqua distillata simplex ,quum per multas & varias digestiones,circulationes,& distilationes omnis flegmatica & aquea humiditas in ipsa sit consumpta. Pari modo per suam excellentem subtilitatem ,dum super feces fũditur,& iterum digeritur , & ab ipsis fecibus iterum distillatur,omnem suam vim & virtutem,quæ in ipsa latebat, recuperauit. Et ideo assimilatur ligno combusto, quod iam in carbones est redactum,& tamen ipsi carbones non sunt vlterius flamma. Comparatur etiam mortuo. Dum enim ipsa anima est a corpore segregata:cadauer ad aliud nihil prodest quam ad putrescendum . Et propterea omina ad vnguem manefestare volui : vt si quippiam subtilis & magne efficaciæ habere velis:posses ad operationem secundum animi tui libitũ perducere:accipiendo de ista quinta essentia loco aliarum aquarũ,& adiungendo quascunq; species volueris,& pari modo distilletur, sicut iam sepius auditum est:scilicet recipiendo de quinta essentia.℥.vi.aliarum specierum quarumcunq;.℥.iiij.pulueri sentur subtilissime,& ponatur in cucurbitam,superimponendo alembicum cecum,& digeratur in fimo equino per mensem integrum. Postea distilletur,ignem faciendo,vsq; ad finem tertij gradus. Postea feces puluerisentur,& superfusa aqua de eisdem distillata,ponatur iterum in alembicum cecum,digerẽdo per tres hebdomadas Deinde iterum distilletur,& digeratur per dies quattuordecim: minuendo semper ipsum ignem per vnum gradum. Et quum quater distillaueris & putrefeceris,iterum feces puluerisent, & vltimo ignis fiat in primo gradu caloris:& digestio fiat per dies octo . Postea ponatur in circulatoriũ,& ibidem circuletur quantum volueris,tunc in quolibet mirabilem operationem inuenies,ad quam ipsa materia est ordinata. Si autem putes de corruptibili fieri incorruptibile,deciperis,vt ait Ioannes de rupescissa. Licet enim faciat incorruptibile incorruptibili vicinum,tamen ad veram perfectionem non ducitur,vt ait Lullius. Quia quicquid sub coelo est,corruptibile est. Et ideo maxime est absurdum , præparare vel facere varias res,vt aliqua materia possit omnino a corruptione præseruari. Sicut in egrotis videmus,qui aliquando a medicis casu fortuito subleuantur,nulla tamen debita cura præeunte. Sed tamen(vt ait Ouidius)Non est in medico semper releuetur vt eger. Quia si hoc esset,homines qui abhinc iam cẽtum aut ducentis annis elapsis sunt mortui,adhuc essent in vita. Ideoq; si vero auro

Lul. li.i. cap.x.

SI vis separare qui.essentiã a quatuor qualitatibus florũ, herbarum, & radicum, Accipias eas dum bene sunt maturę, cum tota substantia sua, tempore claro & sereno, luna ipsa crescente, & iã quasi plena, quia tunc omnes flores, herbæ, & radices carent q̃d dammodo omni corruptione, ita q̃ sunt separatæ ab omni calore extraneo & supernaturali, & optime ab omni immundicia purgentur. Postea minutissime secando, pistentur in mortario marmoreo, cum decima parte salis, & ponatur in circulatorium.



Fermentetur in fimo equino per vnũ mensem, omni hebdomada renouando semel fimum. Mense aũt peracto, extrahatur a fimo: alembicum cecum deponendo, & superimponatur alembicus cum rostro, & distilletur in balneo Mariæ, augmentando primum ignem vsq; ad tertium gradum. Et aqua distillata reseruetur, & feces ex cucurbita extrahantur, & puluerisentur minutissime. Postea superinfundatur aqua distilata super feces, & iterum apponatur alembicus cecus, omnia optime lutando, sicut priori vice fecisti & distillentur in balneo Mariæ, ignem minuendo p gradum medium. Post hoc iterum feces puluerisentur, & superfusa aqua, quę ab ipsis erat distillata, iterum digerat̃ vt supra & tertio distilletur, & putrefiat, semper ignem diminuendo per medium gradum. Putrefactio quoq; decrescat semper per medium gradum, sc3 q̃ in secunda digestiõe putrefiat per dies viginti & vnum in tertia per dies quattuor decim, in quarta per dies octo, ita q̃ quaternis vicibus fermentetur. Quarta autem distillatione peracta, ponatur in hoc circulatorium.



Et sepeliatur in fimo equino, vel in balneo, faciendo ignem in primo gradu. Potest etiam poni ad solem diebus æstiuis, vel etiam occultetur in vinacea & ibidem circuletur per vnum mensem integrum, vel paulo plus: quia quanto plus circulatur, tanto nobilior efficitur, dum superflua humiditas quattuor qualitatum penitus digeritur: consumitur & resoluitur in circulatorio per frequentem ascensionem & descensionem. Et ita habes quintam essentiam, in qua maxima virtus herbarum, florum, & radicum delitescit. Magis tamen est efficax, si accipis herbam, semẽ, vel radicẽ, & distillaueris ex eis aquã & illa aqua ita distillata iterum super feces suas, vnde est distillata, fundatur, digerendo in fimo equino per septem dies. Postea distilletur per cineres om

sarum, colando per pannum lineum, donec nil in ipso remaneat de pulue re cerusæ. Deinde exiccetur: & vsui reseruetur, Et ita vult Seruitor: & Iohannes de sancto Amando: super antidotario Ioannis Mesue.

De modo extrahendi quintam essentiam ex Sole. Caput. xviij.

Vlti diuersimode de quinta essentia auri tradiderunt, tamen breuitatis causa subtiliorem & breuiorem modum demonstrabimus. Quum ergo volueris extrahere quintam essentiã ab ipso Sole tanquam precisissimo omnium metallorum & perfectissimo, Cape Solis optimi. ℥. iiij. Mercurij viui & optime abluti. ℥. xxiiij. fiat amalgama. Et habeas tria: vel quattuor, vel plura instrumenta terrea, a figulo facta de optima terra, quam habere potueris, & fiant in forma pixidis, de vna latitudine & amplitudine ab vno fundo ad alium, & sint in fundamento rotunda, in lõgitudine vnius palmæ lata: ita vt possit ingredi tigillum aurifabri, & ab intus sint vitreata, & circa ambitũ vel orificium. Quorum forma est hæc.



Postquam autem facta fuerint, circa orificiũ optime adæquentur & poliantur, ita vt sint equata perfectissime. Hoc facto, accipe tria aut quattuor tigilla vel crucibulos, ponendo in ignem, & calefaciendo, vt rubescant, & cũ ita erunt candentes, amoueatur vnum & super marmor ponatur, infundendo ipsum amalgama, & subito habeas vnum ex prædictis instrumentis, superimponẽdo super ipsum tigillum, in quo est amalgama, & sine ita frigescere super lapidem. Dehinc habeas pedem leporis, cum quo vasculum optime ab omni mercurio mundetur, qui in ipsum ab intus ascendit, & rursum in tigillum imponas, cũ ipso amalgamate. Abhinc imponatur amalgama in cõchile mundum, optime ipsum terendo & agitando cum instrumento ferreo, vel paruo pistello, & videbis ascendere quandam materiam nigram, subtilem, & leuissimam: sicut est puluis aliquis, quam cũ penna abstrahes, imponendo in cucurbitam, & optime ipsam perlutabis cum luto sapientię. Accipiatur deinde amalgama, & imponatur in aliud tigillum candescens, superimponendo vnum ex prædictis vasis, & frigesiat super ipso marmore, & fiat per omnia sicut de primo. Si autem breuiori via velis hoc operari: ipsum amalgama in tres vel quattuor partes diuidatur, imponendo quamlibet partem in vno vasorum, sicut per omnia enarratũ est, & quum amalgama erit infrigidatum, semper habeas tigillum candescens præparatum: vt imponas aliud, semper ipsum vas mundando cum

pede

potabili vtereris: sicut iam ante quingentos annos in vsu fuit putes te trecentos aut quingentos annos victurum, sicut de pluribus veterum legit, friuolum hoc est, & maxime ridiculum hac ætate nostra, quum natura hominum, & virtus vegetatiua de die in diem decrescat, quumque nullū bonum inter homines sit regimen in esu & potatione. Quia nostro tempore (quod etiam diuus Paulus præcinit esse commune) nemo est qui dubitet plures mori crapula quam gladio. Denique nullū dei cultū, timorem & cerimonias recto tramite obseruamus, sicut antecessores nři fecerūt. Et ideo raptus est iustus, ne malicia immutaret intellectum, viri sanguinum & dolosi dimidiabunt dies suos. Et ideo quicquid molimur, inane est.

Quomodo sit extrahenda quinta essentia ab Antimonio. Caput. xvij.

QVinta illa essentia ex antimonio extracta, multum valet, ad plagas exiccandas. Et fit ita. Recipe puluerem Anthimonij subtilissimum: incorporetur cum aceto distillato, & sit melius quod haberi potest, & tantundem ibidem permittatur Anthimonium, donec acetum in colorem rubicundissimum conuertatur. Coletur deinde acetum, & ponatur in vas mundum, & superinfundatur de alio aceto distillato, & ponatur super ignem modicum, donec acetum coloretur. Et hoc fac toties, vt acetum cesset colorari. Ipsumque quod coloratum est, accipies, ponendo in cucurbitam, distilletur per alembicum in fornace cinerum. Et primo distillabitur acetum ipsum, post hoc per rostrum alembici videbis egredi materiam mille colorum, & hæc est ipsa quinta essentia, quæ a philosophis appellatur plumbum philosophorum. Nuncupatur etiam a quibusdam artistis lac virgineum. Est tamen differens ab illo de quo infra dicetur: & fere oleo benedicto in colore assimilatur. Hæc itaque ponatur in pellicano, ad circulandum, per dies quadraginta, & poteris eo vti ad omnes plagas loco Balsami, quia facile & citissime omnia vulnera curat. Etiam omnibus apostematibus mirumimmodum confert. Ex ipso plumbo quoque vel cerusa etiam extrahitur quin. essentia, sicut ex anthimonio, superfundendo acetum distillatum, per digitos quattuor. Postea in fimo equino digeratur, sicut narratum est de quinta essentia herbarū & florum. Deinde distilletur, & primo videbis ascendere ipsum acetum, post ipsum quandam humiditatem, sicut est oleum, & hoc etiam appellatur oleum plumbi, siue quinta essentia plumbi, & habet in se quandā dulcedinem, sicut oleum Anthimonij. Valet autem contra omnes combustiones ignis: & aquæ calidæ: & contra impetiginem: & vesicas colericas. Notandum tamen est, ipsam cerusam prius debere ablui sepius cum aqua ro-

cibus suis mundari, deinde pistentur quantum poteris, & exprime succū ipsum per pannum, & accipias de mercurio, quantum volueris, terat' super marmoreum prędicto succo allei, donec mortificetur, & ab inuicem separetur mercurius, vt nihil penitus de ipso appareat. Deinde accipias aliū mercurium, iterum cum alleo terēdo, & fiat sicut de primo. Quo facto, ponatur in vas terreum vitreatum, aut in mortarium, terendo fortiter cum pistello ligneo, admixto sale & aceto: & quum materia nigra fuerit, coletur: & iterum aliud acetū imponatur. Et hoc facto toties, donec nihil de materia nigra remanebit, & ita erit optime præparatus. Alij vero alia via ipsum purgant, & est melior ꝙ illa quæ fit cum sale vitri & vitreolo, & fit sic. Accipe sal commune præparatum, & cum ipso mercurius sublimetur, & cū albescit sicut nix: proijciatur in aquam calidam, donec insimul congelet. Quo facto, ex aqua deponatur, & fiat sicut priori modo, & erit optime purgatus. Cum quo poteris soluere deinde Solem vel Lunam peroptime

De modo distillandi per descensum. Caput xix.

Duplicem esse modum distillandi neminem latere arbitror: ꝑ ascensum scilicet & descensum. Quorum ille ab omnibus facile est cognitus, hic vero a paucis. Qua de re operepretium me facturum ratus sum, si huius artis tyronibus viam distillationis per descensum insinuaro. Plura enim per hunc modū distillantur. Sicut fit in oleo Iuniperi: in oleo benedicto in oleo nucis muscatæ, in oleo vitellorum ouorum, & in multis alijs. Talis ergo distillatio potest fieri in fornace quadrata, facta ex lateribus non coctis. Et sit in amplitudine & latitudine trium cubitorum, vel paulo plus, ponendo vnum lapidem post alium, sicut fit in Germania, in constructione focorum, super quibus esculenta coqui solent. Et sit de terra, in altitudine vnius cubiti & medij ab omnibus lateribus, excepto anteriori, supra quo ponantur ferramenta, super quibus alij sint lateres tenues, quos tegulas dicimus. In medio vero habeat foramen latitudinis vnius cubiti, quum ex ipsa longitudine fit annulus, per quem possit immitti pes hominis. Super hunc ergo focum ab omni parte fiat vna positura laterum muraliū, in altitudine vnius cubiti, vel circiter duorum. Cuius forma est hæc.

Postea habebis fornacem paratam ad distillandum & sigillandum omnia vitra distillatoria quæ volueris recludere, & appellatur Sigillum Hermetis, sicut in capitulo subsequenti copiose declarabitur. Quum ergo volueris distillare per descensum, accipiatur cucurbita de meliori terra quam inuenire potueris, vel si non possis habere bonam terram, fiat de cupro vel auricalco, & impleatur vsq; ad tertiam partem cum materia illa, quam distillare volueris: & in hoc claudatur cooperculum ferreum tenuissimum:

pede leporis, sicut iam dictum est, & mercurius qui ascēdit ab intro, debet semper admisceri iterum cum amalgamate, donec nullum Solē videas admixtum cum mercurio. Hæc autem materia nigra: de qua iam diximus, a philosophis Caput corui appellatur: & est initium omnis veræ & perfectę scientiæ. Et licet sit nigra desusca: est tamen aurum quod infundēdo poteris probare. Et quando videbis ipsum mercurium non plus reddere de tali materia nigra: tunc est certissimum indicium, nullum Solem plus in ipso contineri. Dum ergo ipsam ita collegeris: debet optime lauari: vt totus mercurius ab ea secedat & separetur. Hęc autem lauatio fit hoc modo. Distilla semel aquam fontis per alembicum: imponendo materiam nigram in vrceo vitreato: superinfundendo de hac aqua distillata, & teratur cū digito mundo hinc & inde: & videbis Mercurium ab ipsa materia separatum, in fundo residere. Postea colabis aquam & materiam ab ipso Mercurio in vrceum alium vitreatum: superinfundendo aliam aquam distillatam: faciendo sicut prius. Et hoc toties: donec tota materia ab ipso mercurio segregetur. Postea recipe vrceum cum illa nigra materia: & pone ad locum securum ipsum optime tegendo: ne aliquid impuri possit incidere: & dimitte ita requiescere per diem & noctem: & tota materia in fundo residebit. Dehinc aqua a materia ipsa coletur cum panno lineo albo & mundo: & illa materia siccetur super paruum ignem, de carbonibus factū, aut ponatur in arenam calidam, vel in cineres. Postea in cucurbitam ponatur ipsam optime lutando, & vsui reseruetur, donec volueris ea vti. Mercurium autem tuum, cum quo vis facere amalgama, debes ita præparare. Primo accipe de Mercurio quantum volueris, imponatur in mortarium cum aceto & sale communi: teratur: immisceaturq; insimul cum pistello ligneo donec acetum in nigredinem deducatur. Quo facto, ab ipso Mercurio segregetur, & coletur, aliud recens superinfundendo: iterumq; pistando, donec nigrescat. Deinde iterum coletur: & aliud superinfūdatur. Et hoc facto ties: vt ipsum acetū desinat nigrefieri. Postea permittas stare donec mercurium in ipso fundo videris: & inde acetum iterum coletur. Mercurium vero ipsum cum sale in vrceo vitreato pones ad ignem: vt exiccetur. Quo facto: ipsa materia in substantiam aliquantulum duram emutabitur. Hanc ergo in mortario iterum teres cum pistello ligneo, superfundendo aquam fontis puram, semper terendo. Et quando videbis materiam nigram esse: colabis aquam ab ipsa, & impones recentem. Et hoc fiat toties, donec tota nigredo ab mercurio abeat & recedat vna cum sale. Et tunc est preparatus ad ipsum Solem. Dehinc per lintheolū coletur tribus aut quattuor vicibus, & vltimo per corium, sicut faciunt aurifabri. Veram ergo sic habebis mercurij rectificationem. Sunt tamen aliqui, qui alio modo ipsum præparant: scilicet accipiendo capita allei, quæ optime debent a corti-

omnis humiditas ex quo potest fieri oleum, & hoc fit præcipue in oleis vitellorum ouorum, & nucis muscatę. Sed in alijs, sicut in oleo Iuniperi, poteris facere ignem repentinum quantum libuerit. Secunda causa est, q ipsum lignum accensum possit ipsam cucurbitam ledere, vt possit comburi, vel rumpi, vel oleum ex eo possit aliquem fetorem attrahere, & ideo ignis in principio, secundum cursum naturæ est faciendus, quum ipsa natura nil violenti patitur, vt iam ex Auicennę & Aristotelis sententijs probatum est, in quinta essentia vini. Sed in oleo benedicto simplici debebis saltem augmentare ignem in fine distillationis. Poteris etiam facere fornacē hoc modo. Ita vt sit fouea in terra fossa, in longitudine, latitudine, & profunditate, sicut materia distillanda exiget; in qua ponatur olla vitreata, bene lota cum aqua, ad vitandum: ne olea distillata ipsam ingrediantur. Superq; orificium ipsius ollæ ponatur lamina ferrea tenuis, multis foraminibus perforata: ita q olla laminam ascendat in latitudine vnius digiti obliqui siue transuersi, & super hoc vas terreum, aliud imponatur, vertendo vnum orificium contra aliud. In illa vero superiori sit materia distillanda, bene claudendo ipsum vas, ne materia possit elabi. Deinde optime omnia lutentur, & fiat ignis circa ollam superiorem, quæ debet esse tota extra foueam, præter orificiū, quod sit in magnitudine ipsius fossę. Sed hęc secunda via non potest bene fieri, sicut prima, ex duabus ratiōibus. Quarum prima est quia prima vice non possis separare aquam ab oleo. Secunda vero est, quia non potes facile scire, quando tota materia est distillata, nisi per crebrum vsum & consuetudinem experieris. Potest quoq; per aliā viam fieri fornax distillandi per descensum, hoc modo. Fiat fouea in colle præcipiti, & inferius distillatorium, in forma prædicta imponatur, semper imponendo aliud, in cuius fundo multa sint foramina. Et super hoc distillatorium vel ollam ponatur tegmentum, ab inferiori vsq; ad superiorem partem vndiq; optime claudendo, vel lutando. Et circuitus ollæ superioris sit inferior colle, ita vt collis ipsam ollam ascendat. Deinde fiat ignis in forma supradicta. Possis etiam supponere vitrum huic ollæ. Nam prior fornacis pars de olla inferiori debet esse aperta, vt possis cognoscere, quādo tota materia sit distillata.

De modo claudendi Sigillum Hermetis. Caput. xx.



Epius oleum vel aqua nobilis exigit eximiam clausionem, ne spiritus & virtus vegetatiua ab ipsa possit exhalare siue exspirare, & sepius hoc exigit materia circulanda vel fermentanda, ne virtus rei diminuatur. Et hæc clausura appellatur Sigillum hermetis, & inter omnes alias sigillationes est nobilissima & excellentissima



factum de laminis ferri, sitq; plenum foraminibus paruis, & orificium cucurbitæ vertatur hoc modo.



Et intret foramen quod est in fundamẽto fornacis in latitudine triũ digitorum, & sint omnia peroptime lutata, q͂ a summitate fornacis in fundũ eiusdẽ nil possit cadere. In inferiori vero parte fornacis ponatur receptaculum, ad suspiciendum materiam distillantem & in superiori parte fundamẽti fornacis fiat ignis de carbonibus ab omni latere, sit tamẽ longinquus a distillatorio, inquãtum est possibile. Et in principio, ignis debet esse valde exiguus, postea sensim & paulatim, semper augmẽtetur, & semper poteris ipsum appropinquare, paulatim ipsi cucurbitæ, Et scias q͂ quælibet materia in principio distillabit aquam, tamen vna plus q͂ alia, quemadmodum assiduus huius artis sectator ex variarum materiarum distillatione videre potest. Ponatur ergo infra ipsum orificiũ p fundamẽti superioris partẽ cucurbita vitrea in inferiori parte fornacis ad recipiendũ q͂d distilaueris. Quũq; videbis oleũ distillãs ipsum vas debet euacuari, & iterũ supponatur, & semper augmentabis ignẽ, approximãdo ipsi distillatorio siue cucurb. donec nullũ oleũ videas plus distillare. Tunc enĩ ignis est amouẽdus & retro iaciendus, & quãto lõgius, tãto melius, donec extinguat, & supior cucur. pars sit infrigidata. Et deinde inferiorẽ partẽ, in q͂ est oleum, amouebis, & reseruabis segregatũ. Quod aũt ignis in principio debeat esse valde exiguus, & debeat paulatim augmentari, ita vt sit in quarto gradu, hoc fit duabus ex causis. Prima quidẽ est, q͂ ex illo abundãti & vehemẽti calore cõsumit

De modo distillandi acetum & vrinam humanam, in quibus omnia metalla calcinata resolui possunt. Caput. xxi.



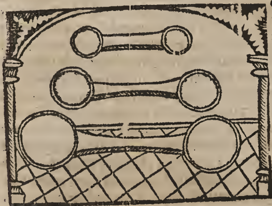
N superioribus capitulis huius operis diximus, in aceto distillato solui posse solem & quõ etiã per ipsum quinta essentia ab ipso plumbo & anthimonio extrahitur. Necessarium est ergo pro tyrunculis, modum distillandi describere. Est enim quiddam magni discriminis inter distillationem aquę vitę, & aceti. Quia in aqua vitę substantia melior primo distillatur. In aceto vero vltimo. ita ꝙ aqua siue flegma in vino sit posterius, in aceto vero anterius. Et ideo quum melior substantia aceti per distillationem ad receptaculum dilabitur, habeas optimum acetum: quod habere potueris, ponatur in cucurbitam, superimponẽdo alembicum, & distilletur per cineres, vel in balneo mariæ, cũ igne lento, donec nulla plus aqua egrediatur. Postea gustetur sepius atqꝫ sepius super linguam, si fortificatur in acetositate, cum quodammodo mordacitate aliqua, tunc tempus est amouendi receptaculum, & aliud in locum suum ponatur, quod sit bene lutatum, & ignis parum augmentetur. Quumqꝫ videris paruas lineas albas, quasi nubeculas in alembico: distillabis vltra: donec spiritus egrediantur, quorum vaporositatem videbis eleuari in supremitate cucurbitę, & egredi ex alembico in ipsum receptaculum. Sed quum videbuntur tibi guttæ sanguineæ in alembico, iterum aliud receptorium anteponat, & tantundem distiletur, donec tota materia sanguinea sit in receptaculum egressa. Et hæc materia valde est fetida, combustionem olens, & ideo hoc acetum non est bonum ad resoluendum. Solem calcinatum, pro faciẽdo aurum potabile, sed bene pro tingẽdis metallis, quia fetor ille combustionis ad hereret substãtię. Solari ex qua potius aurum potabile corrumperetur ꝙ melioraretur. Si vero volueris distillare vrinam humanam, in qua possunt resolui folia auri, vel etiam aurum calcinatum, ex quo ipsa vrina ita distillata potest extrahere colorem, ad faciẽdum aurum potabile, iam multoties prenominatum, quę etiam habet maximam vim ad podogram, dũ pedes omni die duabus vel tribus vicibus ex illa illiniantur, & de semetipsis exiccentur. Valet etiam ptisicis, & multis medicinis accommodari potest quas breuitatis causa omittemus, dum etiam non sit hic nostri propositi itaqꝫ distillabis humanam vrinam tali modo. Accipe vrinam hominis sanguinei vel colerici sani, bibentis bonũ vinũ, q non dũ trigesimũ quintũ annũ excesserit. Distillet quattuor vicibus per alem, in balneo mariæ.

ad podagram

Ad ptisim.

Postea

lentissima. Quę quidem ita solet fieri. Vitrum siue distillatorium impletum vsq; ad tertiam partem de materia digerenda circulandaq;, collum habeat longum: & intrudatur ab infra in foramen paruæ fornacis, sicut in antecedenti capitulo narratum est. Ita φ ipsum vas penetret foramē furni per quattuor digitos obliquos. Si vero ipsum foramen sit amplius φ̃ collum vitri, debet obstrui argilla ab omni parte, ne quicquam circa vitrū possit in inferiorem fornace cadere, & ipsum orificium vitri sit liberum in fornace, nec vlla tenus sit circūdatum argilla. Postea fiat ignis exiguus de carbonibus in superiori parte fornacis, ita remote, quantū poteris ab ipso vitro seu distillatorio. Deinde sepe appropinquabis ipsum circa cucurbitam, paulatim augmentādo, donec videris ipsum vitrum rubescere, sic vt velit fundi. Accipe ergo forcipē alicuius fabri ab anteriori parte candescentem, cum qua supremam vitri partem rubescētem stringes, paulatim candendo & vertendo forcipē: & sensim abinde abstrahendo, & videbis ipsum vitrum ab ea parte ita esse integratum: sicut est in aliјs. Post hoc ergo ignis est parum amouendus & leniēdus, forma & modo, ita φ fiat sensim donec vas ipsum plane sit infrigidatum, quia si post extēsum calorem frigus repentinum succederet, statim rūperetur, & ita omnis labor industria & impensa foret superuacua. Ideoq; non parua diligentia ignis est minorandus, & ipsum vitrum infrigidandum. Hoc itaq; modo potes custodire instrumentum siue vas reclusum, quantum volueris. Quando autem ipsum volueris reserare, habeas filum sulphuratum, cum quo collum vitri sex aut septē vicibus circundabis, & accendatur ipsum sulphur paulatim cum candela cerea, & dum totum filum adustum fuerit, ipsum vitrum rūpetur. Amoue ergo collum & impone vel extrahe quicquid volueris. Aut habeas tria vel quattuor instrumenta ferrea, longitudinis duorum cubitorum, vel pauloplus, in quorum extremitate sint duo annuli, quorū vnū ex his: quod magis ad hoc aptum videtur collo vitri imponatur, & modico elapso tempore, ipsum vitrum rumpet, & hoc modo poteris abscindere parua vel magna vitra, vt volueris, & erunt adeo eq̄tim abscisa, sicut si cum aliq̄ serra adempta fuissent. Quorum forma est hæc.



De

Tertio vero & vltimo distillabitur per cineres, & exibit aqua rubicunda declinans parum ad aliquam nigredinem, & valet ad mundificandũ & incarnandum plagas. Si ergo de priori aqua volueris habere maiorẽ quãtitatem: ponatur ipsa aqua prima super feces suas: & distillabis, sicut prima vice fecisti. Et quamlibet aquam vel oleum separatim in phiala sua recludes, & custodies.

De auro potabili communi. Caput. xxiiij.

Vum in superioribus capitulis tractauerimus de modo, quintam essentiam de omnibus rebus quæ formam habent & speciem: extrahendi: quæ maxime ad aurum potabile conficiendum administrãtur, videbatur nobis non inoportunum fore si pauca de modo & vijs varijs faciendi aurum potabile, per quod vita humana quasi a corruptiõe, scilicet ad terminum ætatis nobis pręscriptũ conseruaretur, dissereremus. Varij enim operãtur varie, & quisq; suum laudat, quis laudabile non sit. Quatuor enim modos principaliores inuenio, per quos antiquitus aurum in substantiam potabilem redigebatur. Tamen ne aures thyrunculorum tenues obtundam breuiorem declarabo viam, & communiorem Rusticorum enim est adagium, trita semita non posse aberrare. Monstrabo itaq; viam satis tritam & vsitatam, ex qua optimam poteris habere practicã. Est etenim secretũ ab ipsa quinta essentia extractum, in quo philosophi antiqui maximum habentes laborem, tamen omnia nobis occultarunt ex ratione, quia habet virtutem occultatam (quam diuina prouidentia ei indidit) per quam iuuentus ipsa venustatem & robustatem amissam potest recuperare, per quam etiam tota senectus abigitur, non tamen ex eo gradu in quo est, sed repręsentat hominem antiquum esse iuuenem, si de eo vtatur, vt infra copiosius docebitur. Et hæc est substantia & materia prima, in qua veteres philosophi tãtum laborauerunt, vt possent aliquo modo substantiã & naturam humanam a corruptione præmatura conseruare. Omne enim genus hominũ (testę Stagirita philosopho) cupibile est, posse a corruptione præseruari. Sed a deo optimo maximo præscitum atq; prędestinatũ est, semel nos debere mori. Vnde Cordubensis noster Seneca non illepide ait, nil certius esse morte, & nil incertius hora mortis. Et diuus Paulus, Statutum est omnibus semel mori. Nonne (vt diuus ait propheta) oẽs in Adã morimur. Impossibile ergo est, posse nos inuenire materiam corruptibilem, quę a corruptione nos præseruet: quum nihil sit sub cœlo (teste Aristotele) quod corruptionis sit expers. Ideoq; nobis inueniendum est aliquid incorruptibili vicinum. Censeoq; quamplures in hoc laborasse, vt eternaliter viuerent, qui

scripserunt

Postea circuletur in pellicano p dies quadraginta,& vsui reseruetur. Alij septies distillant,& melius.

De modo distillandi mel quod ipsum aurum potabile ingredi tur. Cap. xxij.





El(teste Plini)a greco vocabulo dictū μέλι,quod est cera,vnde μέλισσα.i.mel la,& μέλιτται siue μελισσαι hoc est apes. Optimum autem mel est,vbi optimorum florum abundat copia. Ponūt autē greci multa & varia genera mellis.Inter quæ tria sunt principaliora. Vernū scilicet,quod mel anthinum vocant,eo φ ex floribus faui construantur, q̄s græci, dicunt. Mel vero æstiuum vocant horeum,quia etiam omnes fructus æstiuos nuncupant horeos,quum id tempus per excellentiam ab eisdē appelletur hora. Tertium autem genus mellis est siluestre,eximiturq; post primos autumni imbres.Ericeū id vocant,ab Erica frutice,quæ & si sarum dicitur:quæ herba eo tempore sola floret in siluis,ideoq; melli nomen prebet.Sed quia apud nos nec ipsum mel Atticū, nec præscripta inueniuntur genera,accipiendum est de nostrate,meliori quod inueniri potest,& hoc debet esse rubicundum ,spissum , & nullam in se habens aquositatem,imponatur in caldare,vl'in capsiam ferream in quantitate qua volueris:addatur aqua fontis puri , in quantitate mellis, & coquatur super lentum ignem , semper spumas colando , vsq; ad consumptionem aquæ,& hoc fiat per nouem vices.Postremo vero coquatur, donec in spissitudinem propriā mellis reducatur.Exinde circuletur in balneo Mariæ,calefacto in primo gradu caloris,per dies quadraginta.Quo facto,imponatur in cucurbitam,quæ sit longior & altior q̄ in alijs materijs distillandis,& sit de terra ab intus vitreata,ponatur in balneo Mariæ distillando per alembicum.Et si forsitan mel ipsum velit ascendere ,habeas pannos madefactos frigidos,qui circum cucurbitam voluantur ab intus per alembicum : & exibit primo aqua clara,quæ debet reseruari segregatim, quia valet ad elongandum & colorandum capillos. Post hoc exibit aqua citrina & aurea cum oleo,& hanc iterum segregatim custodies.

Et hæc aqua secunda habetur apud quosdam cyrurgos loco balsami artificialis. Valet enim ad loca interiora lixanda & cyrurganda,& ad plagas profundas mundificandas,& etiam ad crines colorandos.

Tertio

hoc facies toties, agitando & concutiendo, donec pulti assimiletur. Postea ponderetur, & tantundem de sulphure viuo accipias, quantum ponderabit mercurius & aurum, iterum in vrceum imponendo super ignem, & tantidem agitando, donec totum sulphur comburatur; Postq̃ autem ab igne fuerit extractum, iterum conteratur & misceatur simul: ponendo super prunas, donec rubescat. Quo facto: deponatur ab igne: & inuenies aurū tuum optime & subtilissime calcinatum. De hoc ergo aureo puluere capies ℨ.ij. & de aqua prædicta. ℨ.i. & imponatur in vitrum: cum collo longo ipsum orificium optime claudendo, vt nullus vapor vel spiritus possit exhalari, & in ictu oculi ipsum aurum fundetur: & in aquam puram conuertetur, citrini quidem coloris, vt etiam, si humana cutis cum ea tingatur: appareat esse rubicunda. Et cum tali aqua pennæ colorantur in colorem rubeum. Ex quo etiam euenit, vt multæ res diuersæ in eam impositæ: diuersos acquirant colores. Nam si in prædictam aquam imposueris limaturā argenti: vel argentum calcinatum: aqua ipsa colorem cœlestem nanciscitur ex q̃ capilli & crines equorū vel aliorū animaliū possunt tingi in colorē cœli. Si vero imposueris argentū calcinatum: cū totidem mercurio: conuertetur in colorem nigrum omnia tingens quæ apposueris. Si autem cuprū adustum imposueris: in viridem colorem mutabitur: & tali proportione crines fiunt virides: & omnia alia, quęcum tali aqua tinguntur, & per consequens possit habere multos & diuersos colores ex diuersis substantijs simpositis, quæ omitto, ne tedium lectoribus ingeram. Ista enim aqua nō fit ad colorandum siue tingendum, sed potius ad resoluendum aurum, argētum, & omnes lapides preciosos, vt in substantiam potabilem possint conuerti, & hoc est maximum secretum in medicina. Est etiam hæc aqua reperta propter hoc, vt leprosi possint cum ea lauari. Curat enim omnem paleationem. Et ideo dicunt aliqui, q̃ possit ab leprosis bibi, quod medicinę cōsultioribus relinquo, Ego etenim censeo, id horridum, & a natura quantū
ad leprā cumq̃ corrupta alienissimum, causa receptę venenosæ. Nam vides aperte in eam ingredi mercurium sublimatum: sal amoniacum fixum, & aquā fortem. Propter quod est maxime horrendum. Quū ergo volueris vt operetur hoc aurum potabile: Recipe aquam fortem separatam a suis fecibus prædictis, in quo resoluatur aurum, & post distilletur per alembicum igne lento.

Et hoc fac toties, donec ipsa aqua separetur ab auro, & in fundo remaneat sicut aliquod butyrum. Accipe postea pimpinellæ libram semis. Camedreos gencianę ana. ℨ.i. conteratur omnia optime, & superinfundatur de aqua vitæ bene rectificata. Ponantur in vitrum per diem & noctem, opti-

me

scripserũt, ipsam quintam essentiam esse adeo perfectam & incorruptibilem, vt ei nihil desit. Hoc quidem est falsissimũ. Nam si esset adeo perfecta, vt nihil ei decesset, faceret nos eternales, quod est contra voluntatẽ dei: vt iam sepius dictum est. Possumus tamen inuenire viam & artem, prolõgandi vitam nostram vsq; ad terminum nobis præscriptum, dum modo timeamus & veneremur deum, vt iustum est & dignum, regimenq; habeamus, quod vitæ nostræ non sit incommodans. Ideoq; Ioannes de Toleto & Hugo, ambo Cardinales, fecerũt aurum potabile in hanc viã, quo quidem semper in omnibus esculentis vtebantur, & pro thesauro abscondito habebãt. Et hoc sic fit. Primum & ante omnia habeas aquam, in qua possit dissolui aurum, & argentum, & omnes lapides preciosi. Et hęc fit hoc modo. Accipe salis amoniaci, salis nitri añ lib. i. conteratur & pulueriſentur in mortario. Postea adde, sulphuris viui ℥. i: Mercurij sublimati ʒ. i. conterantur, & misceãtur omnia simul: Quo facto, accipe de dictis rebus puluerisatis in pondere ʒ. iij: distilletur cum igne lento, in fine ipsum augmentando, sicut fit in aqua forti, quia ipsa aqua cum magno impetu egreditur. Et fac, vt possis habere libram vnam de dicta aqua, quam reserua in vitro cum collo stricto, bene recluso.



Et quando volueris facere aurum potabili. Recipe de auro finissimo ʒ. ij vel ʒ. i. vel quantum libuerit, potes enim facere ad placitum. Malletur in laminas tenuissimas, & quantum poteris subtilissimas. Et pro vna parte auri capias partes tres mercurij, qui nondum fuerit sublimatus, calefiat in crucibulo vel tigillo, donec fumescat. Deinde fiat amalgama, in modum pultis, & tam diu amalgametur, donec omnia bene simul incorporentur. Quũm autem fuerit bene amalgamatum, fundatur in aquam frigidam. Potest etiam fieri amalgama cũ pinguedine quę in bombardis remanet, postq; sepius extorsa fuerint. Quum enim fuerit materia liquefacta: debet fundi in bombardam, & hinc & illinc agitando optime amalgamari. Et

teratur subtilissime, apponendo tantundem de sulphure depurato, sicut prima vice: & iterum aduratur vt supra. Et hoc etiam fiat tertia vice ipsũ puluerisando subtilissime, & erit præparatũ. Cape dehinc lapidibus prædictis, ita purgatis & mundificatis. ℥.ss. & de aqua forti prædicta. ℥.iij. imponantur insimul in vitrum cũ collo longo & stricto, bene ipsum claudendo; & statim lapides soluentor. Quumq; fuerint soluti, aperiatur vitrum: ita q aqua fortis euaporet: & totam substantiam & vim amittat, & videbis lapides præciosos in fundo sicut butyrũ, deq; opa bere priori modo, sicut fecisti de butyro aureo, & si addis de aqua vitæ, & de speciebus prędictis, habes verum aurum potabile, quod habet multam operationẽ in varijs & grauissimis egritudinibus.

De auro potabili absq; aqua forti. Cap. xxiiij.



Poteris etiam facere aurũ potabile absq; aqua forti, & hoc magis conuenit medicinæ, q̃ illud de quo iam dictũ est, dum tuum aurum solueris per aquam vitę ad habendam vim suam de lapide hoc, qui dicitur philosophicus qui fit ex quinta essentia per separationem quattuor elementorum, sicut iam supra sepius est auditum. Habet enim ipsa quinta essentia tantam virtutem, vt quicqd in eam immiseris eius ad se efficaciam & vim attrahat. Dum enim carnem mortuam a corruptione conseruet, quanto magis carnem humanam adhuc viuentem, & in qua est spiritus vitæ. Digerit quoq; omne indigestibile, & omne digestum per naturam suam educit. Et ideo omnes malos humores & cõplexiones naturæ humanæ contrarias, a corpore expellit, quum non sit elementum, sed subtilissima substantia ab elementis extracta. Et quoniam ipsa quattuor elementa sunt corruptibilia: oportet ergo habere substantiam in incorruptibilem, vel incorruptibili simillimam, & hoc est ipsum quintũ esse in quo potest resolui aurum: & omnis eius vis extrahi. Aurum enim nullam corruptibilitatem patitur ab ipsis quattuor qualitatibus: nisi artificiose, non autem per naturam. Quis enim vnq; vidit ipsum aurum in aqua putrefieri. Quis ab igne comburi. Quis ab terra eruginem attrahere. Quis deniq; cognouit ipsum ab aere posse consumi. Sed hæc in omnibus alijs substantijs sunt possibilia. Ideoq; cum aurum ipsum quintæ essentiæ apponitur & admiscetur, potabile appellatur. Ideoq; magnæ scientiæ est, inuenire modum subtilem, ad resoluendum aurum, & in formã potabilem redigẽdum, ne forte, quum putares te fecisse aquam vitę, aquã mortis faceres. Hoc ergo aurum potabile debet fieri cum aqua vitæ recte & debite, vt decet, rectificata, abstractis quattuor elementis ab ipso vino

in quo



me claudendo ipsum vas. Postea distilletur per filtrum. Quo facto, misceatur cum prædicto auro simili butyro: & statim conuertetur in aurum, habens colorem optimum: sicut color croci. Habet etiam in se quandam dulcedinem, sicut mel vel zuccarum, & hoc debet sumi in cibo vel potu quando volueris. Natura enim optime per id sustentatur. Facit etiam bonā memoriam. Si vero leprosus ex eo lauetur, mirabiliter ei proderit, similimodo etiam paraliticis. Est enim spiritus ad recuperandum omnem calorem amissum. Et hoc modo omnes lapides preciosi possunt in formam potabilem redigi: sed non debes imponere mercurium, sed saltem sulphur. Et ideo de quolibet lapide percioso poteris capere: & ipsum optime puluerisare, & post hoc tantum de sulphure depurato immiscebis, & simul omnia optime conterantur, & in puluerem subtilissimum redigantur. Postea ponantur in tigillo super prunas, donec sulphur accendatur, & totum cōburantur, & omnis fetor a tigillo recesserit. Deinde iterum super marmor

ad leprā

Modus preparandi lapides preciosos ad aurū dotabi.

albissimam niui similem cõuertatur. Tamen ante omnia tẽperabis ignem: ne a nimio calore materia fundatur: quia si hoc fieret: magis alchimiæ q̃ medicinæ conueniret. Et quum ipsa terra fuerit satis calcinata: ponatur in vitrum cum collo longo: super quam ponatur vinũ supra distillatum: quod debet a suo flegmate esse separatum, & putrefiat in balneo Mariæ: per duos aut tres dies: Postea per alembicum distilletur & videbis ipsam terram cum aqua in alembicum ascẽdere: sicut clarum cristallum. Et in hac aqua potest resolui purum aurum: laminatum in tenuissimas laminas. Melius tamen foret, si essent folia auri, quia facilius resoluerentur, & in substantiam potabilem conuerterentur. Fit etiam aurum potabile, separãdo quodlibet quattuor elementorum segregatim, & deinde extrahendo quintã essentiam, in qua poteris soluere Solem, & in aurum potabile permutare: Præsupponitur tamen, quod aurum sit in tenuissimas bracteas laminatum. Et ita quãdo spiritus, sicut anima a flegmate suo tanq̃ a corpore abstractus est per alembicum, ipsæ feces siue terra, quæ vltimatim in distillatorio remanserunt accipiantur, & quater tantũdem de suo flegmate, & imponantur in balneum Mariæ per dies nouem, donec bene putrefiant.



VIDE FOLIO XXXV.

Postea distillẽtur per alembicum, & exibit oleum citrinũ. Et quando non poterit plus ascendere in alembicum, scias tria adhuc in distillatorio remãsisse elementa. Videbis enim ipsam aquam siue flegma exire clarum, aer autem in fundo remanet, sicut oleum aureum. Postea separetur ignis a terra, accipiendo quattuor partes flegmatis, & vnam partem terræ, & digeratur in Balneo Mariæ cum igne violento, & videbis oleum rubicundum, in quo est elementum ignis & aquę. Et ita habebis quattuor qualitates separatas, quas reduces tandem in quintam essentiam, ita q̃ terra calcinet in fornace vitrearia per tres hebdomadas, deinde supfundes flegma, & digeres septies, & toties distilabis. Et ita habebis aquam solis, in qua poteris resoluere Solem subtilissime laminatum. Et scias, q̃ quanto plus vltra septem vices de terra sua, quam etiam diximus lapidem philosophorum, distillaueris, tanto nobilior, præstãtior, virtuosior, & efficacior erit, ad resoluendum. Et quum in hac aqua volueris resoluere Solem, habeas folia auri subtilissima, & ponantur in vitrum cum collo longo, & quum habueris

aqua Solis.

vnam

in quo latent. Ne etiam facias sanguinem humanum, materiam pessime & fetide olentem, quia ibi vires suas perderet: & attraheret omnem fetorē ex oleo sanguinis humani. Et si non fieret ex ipsa terra, ex qua lapis philosophorum componitur, non posses resoluere ipsum Solem. Qui autē putares facere aquam igneam, id plane foret absurdum & nociuum vtenti, & ideo non curabis, si sit modicum de hac terra, quia quantumuis modicū maximam habet virtutem. Caueas etiam, ne terram alienam accipias, sicut faciunt aliqui, qui capiunt calcem, alij vero cineres salicis, alij tartarum adustum, alij denique cineres vitium, sicut iam supra copiose enarrauimus. Et cum hac terra aliena estimant se facturos aquam vitæ: quum non sciāt se preparare aquam mortis. Sicut ait Geber: esse terram & medicinam incompatibilem alterius mixtiōis, vt iam sepius diximus. Ista enim terra virtutem confert ipsi aquę vitę, dū fuerit ita facta, vt supra docuimus. Oportet ergo habere modum separandi quattuor elementa, vt possis facere veram aquam vitę: vel potius quintam essentiam, in qua potest resolui aurum duplici modo. Primo cum aqua vitę, quę virtutem suā ex lapide philosophorum attrahit. Secundo vero redigendo aurum in puluerem, siue calcinādo, vt infra docebit. Quū volueris ergo separare q̄ttuor elemēta ex ipsa aq̄ vitæ, siue ex vino, de q̄ fit aqua vitæ, oportet te accipe vinū quād optimū & magna quātitate, ponēdo in multas cucur. ita vt possit bona quātitas in quamlibet cucurbitam ingredi. Et cum totum vinū fuerit distilatū pones ipsum a parte, & flegma quoque segregatim seruabis. Et vinum distillatum ponatur semper feces suas, & quum flegma ab ipsa terra tanque a fecibus suis fuerit extractum, remanet in fundo ipsa terra. Quum ergo egueris terræ, quę est materia combusta, vt supra dictum est, optime lauetur cum flegmate, vt iam monstratum est, vt nil de substantia combustionem olente remaneat, & per hāc ipsa aqua vitæ iustificatur. Est etiam alius modus subtilior. Quum ipsum vinum fuerit extractum a fecibus suis recipiatur flegma, cum hoc quod in distillatorio remansit: a quo vinū distillatum separasti, & in caldari tamdiu ad ignem temperatum coquatur: donec in spissitudinem mellis liquefacti deducatur. Postea ab igne remoueatur, & frigefiat: vsque in diem sequentem & videbis lapillum quasi modo in fundo residētem: ita clarum: sicut si esset sal nitrum. Deinde coletur aqua: & oleum supernatans & ipsum flegma super lapide vel terra prædicta fundatur, donec a fecibus suis clarificetur. Hoc facto: secundarie bulliatur: & infrigidetur vt supra. Et hoc fac toties, donec terra ab ipso separet. Deinde exiccabis ipsam in fumo reuerberatiōis: in vase mundo, quod in superiori parte sit apertum.

Modus separandi iiij elementa.

alius modus separādi iiij elemēta.

Et in hac fornace reuerberatoria tamdiu calcinabis: donec in substantiā

teria ita residerit per dictum spacium, ponatur in vas argenteum, vel in ciphum latum, superinfundendo de aqua tepida, distillata a melle: vel de aqua fontis distillata: & mel ab ipso auro separabitur. Si aũt imposueris sal, hoc mõ quoq; separabitur. Deinde colabis ipsum sal, superinfundẽdo aliam aquam distilatam desuper: & resideat: vt supra: & soluetur pari mõ vt dictum est. Et cum sal immiscueris, sepius ita facies q̃ si nullum immiscuisses: donec totum separetur & resoluatur. Deinde iterum superinfundas aquam: forma prædicta, & imponas in cucurbitam, distillãdo in balneo Mariæ, ita vt solum aurum in distillatorio remaneat: & q̃ sal & mel ab ipso separetur. Si vero non admiscueris sal; eo longius super marmor terendum est. Quando vero totum mel ab auro fuerit distillatum, superimponatur, & iterum distilletur, & hoc facies duabus aut tribus vicibus. Vltimo aũt, quando perfecte cognoueris: totum mel ab auro esse separatum, superimponatur de optimo aceto: ita distillato, vt supra docuimus, & sit de meliori vino, quod poteris habere, aut quod de vino cocto sit distillatũ & distilletur quattuor vicibus. Quum vero vltimo ipsum acetum distillaueris: ab ipso distillentur tres partes, & quarta pars remaneat in fundo distillatorij. Quia (vt supra dictum est) distillato aceti & vini, contraria sibi inuicem sunt. In vino enim melior materia primo, in aceto vero vltimo distillatur. Hanc igitur quartam partem, quæ in fundo remansit, debes fundere super ipsum aurum, & ita quiescat per tres dies, postea distilletur simul. Deinde totidem de aceto distillato superimpones: sicut in primus, sed oportet q̃ sit positum in fimo equino, vel in balneo mariæ. In hoc ergo aceto aurum subtilissime soluitur, deinde per distillationem iterum ab auro separetur in balneo mar. Postea superinfundatur flegma de aceto distilato, & iterum ab eo distilletur in balneo mariæ, & demum flegma super infunde de flegmate, & distilla iterum pari modo. Et hoc fac toties, donec ad numerum septanarium perueneris. Postea quum fuerit septies distillatum: imponatur de aqua vitæ, & iterum per distillationem separetur. Vltimatim vero superinfundes aliam aquam vitæ: quæ nullũ in se habeat flegma, & ab eo pari mõ sequestretur, & hoc fiat duobus modis. Et hac forma distillabis subtilissime ab ipso auro mel: acetum: & flegma: vna cum aqua vitæ: & est optime digestum & preparatum, ad soluendum in digestiuo vel circulatorio in ipsa aqua vitæ: quæ est quinta essentia. Quum autem volueris facere aurum potabile. Accipiatur de prædicto auro resoluto: & supra scripta aqua vitæ superinfũdatur, cuius duodecim partes a lapidis philosophici vna sint distillatæ. Et ponatur ad circulandum in balneo mariæ: per dies quadraginta, vel diutius. Et ita resoluet aurũ in aquã citrinã Sed quum omnia ad æquum sint iudicanda, habet in se quandam mordacitatem vel acuitatem ex ipso aceto distillato & quinta essentia, quæ est distillata.

vnam partem de auro, superinfūdas tres partes de ipsa aqua vitæ, quę de terra prædicta per septem vices sit distillata, & ponatur in balneū Mariæ donec resoluetur. Et ita potest fieri aurum potabile, ad sustentandam naturam humanam: & omnes egritudines expellendas, & ad faciendum hominem reuiuiscere, cum a quodam medico censeretur mori: & ideo omni tempore habeas tecum. Notandum est etiam, qualem habeat virtutem ipse lapis: per quam operatio aquę completur, quia spiritus vbi vult spirat. Et ideo quicūq; hanc artem ignaris ostendit & manifestat, est maledictus. Qui vero doctis & sapientię amatoribus: hic lauro est coronādus: hic cedro digna locutus. Et multi hanc scientiam quæsiuerūt, sed pauci eam inuenerunt. Quum ergo habueris quattuor elemēta separata quodlibet singulorum reseruabis. Nam quodlibet singularem habet operationem. Et oleum quod ab aqua rubicunda separatum est per elemētum ipsius ignis optime cōducit adolescētibus, & eos in vigore: robore, venustate, & pulchritudine corroborat, nec patitur aliquem sanguinem putrefieri, omnē etiā coleram educit, & flegma omne expellit. Est quoq; maxime generatiuum sanguinis & spermatis. Ideoq; quicūq; voluerit eo vti, sepius debet fleubothomisare; quia alioqui venas penetraret. Et si homo ante trigesimum annum eo vtatur maxim opere crescit, ita q̄ omnes mirentur. Valet etiam ad visum recuperandum, dum omni die vnam guttam in oculum immittas: per spacium vnius mensis. Conducit etiam maximopere ad auditum perditum. Elementum aūt ignis est ipsa aqua rubicunda, quę de oleo antecedenti est distillata: Et hoc ad oīa suprascripta valet. Et ex senibus facit apparere iuuenes in colore. Debent aūt eo vti cum modico aquę vitę senis sed iuuenes cū optimo vino. Tollit oēs egritudines senectutis, & ideo appellatur Elixir vitę. Et hoc est maximum secretum in medicina, quod nūquam ab aliquo medicorum tractatum fuit, sed bene ab ipsis philosophis. Qui aūt medici de ea reticuerint, id ideo arbitror euenisse, quia habet quādā acuitatem, quā de terra siue de lapide philosophorum attraxit, & ideo non conducit vtētibus, est tamen securius q̄ id quod fit per aquam fortē.

Aeris virtus.

Efficacia ign.

Elixir vitæ.

De auro potabili absq; terra vel aqua forti. Ca. xxv.

Modus autem faciendi aurum potabile absq; hac acuitate lapidis vel aquę fortis, sic est. Accipe mel & guttas guttatim super marmor funde, addendo & superimponēdo ipsa folia auri, sepius terēdo, sicut sicū auro velis scribere, ita vt nihil penitus de auro appareat. Et cū triueris ita. ʒ. ij. vel. iij. de auro, sines ita stare p horas viginti quattuor. Poteris etiā addere de sale cōmuni præparato, sed non est necessarium, nisi vt citius materia teratur. Quūq; ma-

lari,& probos & improbos visitet. Maledictus enim est qui propriã vti≠litatem,reip. commodo preponit. Et quamquam ab imperitis possit floccipiendi, scio tamen non nullos dictorum meam paruam operam vsque in cœlum elaturos. Ideoque verissimum aurum potabile te docebo ,cui meę opinioni nullus nostratium philosophorum refragari potest,dum rationes natu≠rales hinc infra positas perspexerit: Scio enim alium inter alchimistas,& alium inter medicos esse sermonem. Sed quum certum pro incerto,profi≠cuum pro nociuo sit eligendum:ideoque ipsis adherebo medicis,quũ Mar≠silius Ficinus dicat:nullum vnquam antiquorum philosophorũ sequu≠tum fuisse viam hanc faciẽdi aurum potobile ,quam nostrates philosophi nunc sectantur. Quis enim dubitet de sole,quem in aqua forti resoluunt quis dubitat de mercurio,cum quo amalgamisant(vt eorum vtar vocabu≠lis) quin non sint nociua. Nemo hercule,nemo nisi talpa foret cecior. Li cet non inficier,ea posse ingredi in aurum potabile,pro egrotis , sicut sunt leprosi,venenum enim veneno pellendum est: Sed mediusficius non con≠suluerim eisdem vti,quum maxime(vt quilibet etiam mediocriter doctus coniecturari potest)sint corrosiua. Simile est de hoc quod per acetum disti latum,vel quod per lapidem resoluitur. Non tamen est adeo nociuum,si≠cut hoc quod per aquam fortem dissoluitur,tamen habet quiddam vehe≠mentis acuitatis quam ipsa quintæ essen. a lapide suscepit. Si vero hęc ra tio minus sufficiens videretur quibusdam,vlterius potest probari per di≠ctum Galeni , qui dicit naturalem substantiam alicuius vehementoris motus,esse incompatibilem. Cui & Aristoteles astipulaẽ. Quod ita est in telligendum,hoc aurum potabile:de quo supra fecimus mentionem , non posse fieri ,nisi per superfluam naturam igneam ipsius quintæ essen. quę quidem natura ignea,quum vltra suum debitum terminum sit sublima≠ta,soluit Solem citissime. Ideo mea opinione , talis superflua igneitas ma≠gis incommodat humanæ naturæ,quam prodest. Et hinc non abs ratione in≠ueniendus est alius modus subtilior per quem aurum in substantiam po tabilem possimus redigere. Deinde si forsitan necessarium foret,supra scri ptum aurum potabile possit adiungi huic,si aliqua infimitas hoc exigere inquantum sit necessarium egroto: tamen semper adiungendum est de au ro potabili ex cordialibus sicut lapidibus,aut margaritis,& ceteris eiusdẽ generis,licet non dicatur aurum potabile,quum nullum aurum in eius cõ≠positionem ingrediatur,possit tñ ita nuncupari: ob excellentissimam eius virtutem,& celerrimam operationem . Interdum tamen hoc solo vti licet. Aliquando vero mixto cum alio quum volueris celerrime operari ad pe≠netrandum,quia aliud non habet talem virtutem. Interdum etiam ipsum cordiale in vsu habere possumus,admiscendo de alio,sicut egrotantis in≠firmitas postulabit. Et hæc est forma vtendi Auro potabili.

Anteque

stillata per ipsum & de ipso lapide philosophorum. Et per hunc quasi per aquam fortem potest solui arum, non tamen est ita nociuum, sicut fieret p aquam fortem, licet quidam sint eius opinionis, vt censeant hominibus sanis non esse valde vtile. Aliquando enī videmus aliqua vtilia esse egrotis, quæ sanis possunt incommodare, & hoc fit propter violentiam & infectionem naturę infirmi. Sed quum ipsum aurum potabile debeat potari ab sanis, vt in sanitate pristina conseruentur, nostri recentiores philosophi acceperunt prædictum aurum ita puluerizatum, vt iam auditum est, qđ præparatum sit absq; quinta essentia aceti distillati, superinfundendo veram & rectificatam aquam vitæ: ab omni flegmate suo separatam absq; prædicto lapide per tres aut quattuor vices, iterum semper ab eo distillando: ita q̃ semper in fine distillationis quoddam humidum de auro remansit. Vltimo vero hoc ipsum humidum acceperunt in vna parte: & de quinta eisen. partes duodecim: & posuerunt in cucurbitā, superimponendo alēbicum cecum, & circulando ad minus per dies quadraginta in balneo Marie & habebis quoq; verum & iustificatum aurum potabile, ad pręseruādum sanos ab infirmitate, & ad liberandum egrotos a morbo. Posset tamen ex tali potu aliquod incommodum oriri ex ratione, quam in supra scripto capitulo nono allegauimus, quia in longiquo tempore stomachus humanus possit ex hoc deaurari, per quam deaurationem posset perdere suam consuetam digestionem, ex quo quantum stomacho incōmodi posset oriri: quisq; etiam minime medicinę gnarus facile dijudicare potest.

Qua ex ratione moti, potius commodare q̃ nocere hominibus velimus. Et licet a plerisq; huius scientię peritioribus possim insectari, q̃ tantam scientiam omnibus in vulgus propalarim. Hoc eo factum effecisse respōdemus: vt omnibus ęque prodesse velimus quum dicat Salomon, absconditam sapientiam & absconditum thesaurum nihil prodesse. Ideoq; verissimam viam faciēdi aurum potabile pro ingenioli capacitate docebimus q̃q̃ mediusfidius non sit bene decens, tantum thesaurum reserare, tamen id magis pro doctis & bonarum artium amatoribus, quā pro ignaris ędi tum est. Ideoq; velim omnes precari, ad quos hoc opusculum nostrum peruenerit, vt si quid secretioris (quod indoctis propalare nec phas nec æquū est) dixerim: quam forsitan dicendum foret, ęquo animo consulant. Nam quum diu noctuq; hoc Ciceronianum mihi obuersaretur, non nobis solum natos esse, sed & partem de nobis sibi vendicare, & partem amici.

Quumq; sapientissimus Salomon dicat Abscondita sapientia .&c. Statim igitur hunc librum, vt & patrię & parentibus meis honori & vtilitati foret, in lucem edere voluimus. Licet enim pro indoctis æque ac pro Doctis ediderimus, non etiam tñ abs re id factum esse quilibet inuidus sciat, quum summus omnium creaturarū genitor atq; pater æquo lumine solari, &

Oporteret enim ipsam primo in sanguinem transmutari, post hoc in carnem, quod est impossibile propter suam duritiem. Et ideo sciendum est, quod in quampluribus rebus auri virtus humanum corpus confortat & sustentat, quæ quidem substantia materialis non ingreditur compositionem. Nam sicut ipse magnes per suum nitorem per quem aurũ ingreditur, id ad se attrahit, sic etiam ipsum aurum per suum eximium candorem, virtutem infundit aquæ, in qua extinguitur, per quam humanam corpus mirabiliter confortatur. Ideoq; qui aurum ita conuertunt in substantiam potabilem, per aquam fortem, vel (sicut supra diximus) per acetum distillatã, magis virtutem suam corrumpunt (quum eam ex ipso extrahere estimẽt) quam nobilitant.

De auro potabili cum speciebus aromaticis. Cap. xxvi.

Si autem velis facere aurum potabile cum speciebus simplicibus, quarum aliquę educunt superfluam humiditatem, aliquę vero confortant membra nobiliora. Ideoq; tali auro potabili vtendum est cum iusto & vero regimine & dieta, vigilandi: dormiendi: edendi, bibendi, replendi, euacuandi. Et hoc fit ita. Recipe optimi vini quod habere poteris libras triginta & duas: & ponatur in caldare balnei Mariæ, & tantundem distilletur, vt ad vnum cãtarum redigatur.

VIDE FOLIO. XV.

Deinde accipe aliud vinum, & pari modo distillabis. Et hoc fac toties, donec habeas tringintaduas lib. vini distillati. Postea accipies omne vinum distillatum, & ponatur iterum in caldare, & distilletur toties, vsq; ad consumptionem medietatis. Deinde ponatur in cucurbitam & distilletur tã diu, quo ad omnis substantia aquea recesserit. Postea distilletur in balneo Mariæ quater, & addantur post distillationem hæ species. Ligni aloes crudi, cardamomi, cubebarum recentium ana. ℥. i. Cinnamomi, nucis muscatę, macis, zinziberis albi, macropiperis, granorum paradisi, sandali vtriusq; ana. ℥. iiij. Hęc omnia subtilissime pulueriséntur, & in vitrum imponantur, superinfundendo vinum distillatum, optimeq; vitrum claudendo ponatur in balneo marię per dies octo, superimponendo alembicũ, & distiletur igne lento. Deinde ponatur cucurb. cũ collo longo. Postea addãtur auri puri foliati. ℥. ij gariofilatæ: ambrę bone ana. ℥. i. Hęc identidẽ pulueriséntur, & quum in cucurbitam posita fuerint, claudatur & ponatur in caldare, in balneo Mariæ per dies quadraginta & duos in continuo calore. Postea exaltetur ignis vsq; ad quartum gradum per spaciũ vnius horę, & exi

Anteq aūt ad ipsius compositionem perueniam, probabo an sit possibile vel non. Primum ergo, & ante omnia philosophi probant & collaudāt ipsum aurum, ea ex causa, q inter omnia metalla est naturæ temperatæ, assimulaturq; soli propter eximium suū nitorem & colorem. Appropriatur etiam Ioui, propter temperiē, ideoq calorem naturalem cū frigiditate mirabiliter potest temperare & moderari: & humores ipsos conseruare ab interitu & corruptione: ideoq virtutem solis & iouis illi attribuimus, quorum est officiū, attribuere spiritū vitalē membris interioribus. Hinc philosophi ipsi probant, nullum rem esse aptiorem ad vitam humanā aliquātulum a corruptione conseruandam, q substantiam subtilissimam & durissimam quasi incorruptibilem, quæ ad interiora penetrat mēbra. Hinc ipsum aurum subtilissime laminatum, & cū speciebus cordialibus admixtū, in puluerē est redigendum. Propterea dicit Ioan. de rupescissa nos oportere habere considerationem ad operādum possibilia, & impossibilia subterfugere. Videmus enim plura mirabilia de calibe, plumbo, ferro, stagno, & argento, qui in existimenus maiorem esse efficaciam in preciosiori, sicut est ipsum aurum. Videmus etenim (teste Auicenna) aquam ipsam, in qua candens extinguatur calibs, fluxum ventris restringere, & intestina cōgregata quasi simul connectere. Quod & in ipso ferro videre licet, Quāto ergo magis hoc credendum est de ipso auro: in quo nullum est corruptibile de quattuor elementis, sicut in ferro: calibe, & cæteris. Si enī ipse calibs virtutem habet constringendi, & quasi colligandi ipsa viscera & intestina simul, nonne videtur hoc in auro possibilius, quum sit purius: defecatius, incorruptibiliusq ipso calibe. Secundo etiam potest probari ex ratiōe euidenti & experientia, quum ipsum plumbum sepius funditur in aquam, in qua lamina auri, vel calibis, vel ferri sit extincta: videmus ipsum indurescere. Et hinc possumus aperto cognoscere, ipsam aquā abstraxisse vim a materia, quæ in ipsa sit extincta. Econtrario etiam per quottidianum vsum experimur, q si fūdatur plumbum in aliquam aquam, & deinde in eadem extinguatur ferrum, vel calibs, vel aurum, manifestissimum est, ipsum mollescere ex aqua, quæ a plumbo vim extraxit, quam mollicięm nō habent ex ipsa natura. Itaq sicut hoc de ferro & plumbo ex vsu quottidiano compertum est, sic etiam illud de auro. Et hic est verus modus apud philosophos naturales de auro potabili: sicut Marsilius Ficinus dicit. Non tamen q corporea eius substantia bibatur, sed ipsa virtus efficaciaq ex ipso per modum subtilissimum extracta. Quoniam omnino falsum est credere, ipsam materiam auri ingredi humani corporis compositionē, sicut pulcherrime probat preallegatus Ficinus. Vel etiam q corpori humano assimiletur, vel quod in substantiam potabilem conuertatur.

De triplici vita li. i. & .ij capi. x.

Oporteret

dari homini in superextensa & maxima egritudine. Et maxime approbatur ab Arnoldo de villa noua: & a dicto Marsilio Ficino. Et licet nō magnis egeat expensis: non tamen ideo floccidendum est. Et hoc fit ita. Recipe buglossam cum floribus radice, herba: & omni substantia in die claro: dū tamen præcedenti nocte nulla fuerit pluuia Luna ipsa crescente: in bono aspectu Iouis & veneris, conteratur cum omni substantia: & digeratur in fimo equino per dies octo. Postea distilletur p̄ tres aut quattuor vices, semper distillatam materiam super feces suas fundendo. Postea digeratur iterum in balneo mariæ per dies quattuor vel quinq̧. Pari modo capias quoq̧ boraginem cum omni substantia tempore & lunationibus, sicut debu glossa est dictum, semper feces ipsas puluerisando post distillationē: & materiam distillatam super ipsas fundendo. Et identidem fiat de celidonia & melissa. Et quum ab omnibus habueris aquam distillatam, forma & modo prędictis: misceantur simul per partes ęquales, & ponantur in vitrum cum collo longo: ipsum sistendo ad solem. Et hę aquæ optime reseruentur donec volueris eisdem vti. Quum volueris ergo facere aurum potabile: recipe de aquis prędictis insimul mixtis libram vnam, ponantur in vas terreum, ab intus vitreatum, & recipe laminam auri puri, non sophisticati in pondere. ℥. xvi. vel plus aut sicut habere poteris. Sed quanto plus, tanto melius. Et prædicta lamina calefiat ad ignem: donec candescat, postea extinguatur in aquis prædictis toties, donec quarta ipsarum pars sit consumpta. Et ita sentit Marsilius Ficinus. Postea optime coletur per pannum linteum mundissimum, & imponatur in vitrum optime clausum. Dehinc accipe margaritarum puluerisatarum. ℥. iiij. super quibus fundantã aquæ vitæ ex vino rubeo quater distillatę. ℥. vi. ponantur in vitrum bene clausum, & ponatur in balneo mariæ per horas. xxiiij. & quum fuerit distillatum, segregatim quoq̧ custodies. Et quandocūq̧ volueris infirmo opitulari, qui a medicis sit morti adiudicatus. Accipies de aqua, in qua lamina auri fuerit extincta. ℥. ß. & de aqua vitæ cum margaritis. ℥. i. & simul misceãtur, dando omni vice egrotanti, & sex horis elapsis totidem, totidẽq̧ duodecim horis elapsis. Si autem nimium calefaceret egrotantem, dabitur & cum Syrupo violati. ℥. i. possit etiã capi de quinta essentia ex vino rubeo tali, vt supra docuimus, vsq̧ ad. ℥. i. ß. in qua debet imponi auri puri foliati, non triti vel puluerisati. ℥. i. & quinta essentia virtutem & colorem auri ad se trahet. Et hæc folia auri ita remaneant cum quinta essentia. Et quãdo infirmo de aquis prædictis dederis: de hac essentia impones tres vł quattuor guttas. Vult etiã Marsilius: q̄ licet lamina auri in aquis prædictis sit multoties extincta, nihilominus tamen debere poni in ipsis auri folia. Ideo loco istorum foliorum auri accipies quintam essentiam quę iam vim ab auro suscepit. Et ita habes verissimum aurum potabile, quod est meli

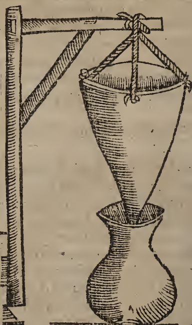
us &

& exibit aqua in colore auri. Et hæc aqua reseruetur separatim, quia est ipsum aurũ potabile. Deinde accipe libras quattuor de ipsa quinta essentia, & addantur auri puri, margaritarũ, ambræ bonę, musci, amomi, anisi cardamomi maioris, zinziberis, cinnamomi, zedoariæ, macis, nucis muscatæ, gariofilorum: croci orientalis, cubebarum, ligni aloes, turbith mundi albi, electi & bene gummosi, agarici albi, quinq; mirabolanorum, foliorum senæ ana. ℥. i. rauedseni. ʒ. ij. & semis aloes succotrini. ʒ. iij. Hæc omnia simul contrita, ponantur in balneum mariæ per vnum mensem integrum. Et quando volueris conseruari aliquem in sanitate, dabis ei in potu de prima aqua distillata, ℥. i. Si vero homini malesano & egroto, ad liberandum de infirmitate dabis ei de aqua prima ℈. i. & de aqua secunda ℈. ij. Si vero egritudo esset valde intensa poteris ei dare de prima aqua ℈ ij. & de aqua secũda. ʒ. i. ℈. i. Et in hoc recepto est secretum secretorum, ad naturam humanam sustentandam vsq; ad terminũ nobis a deo præscriptum. Et ideo dicit Auicenna. Recipe de lacia nigra, contundatur in mortario lapideo, & succus quem expresseris, distiletur in balneo mariæ per alẽbicum. Pari modo fiat de buglossa. Postea de qualibet aqua cape. ʒ. ß. addantur auri puri optimi foliati grana. iij. bibatur sobrie tribus diebus cõtinuis, corpore tñ prius purgato. Valet etiam aurum prędictum cõtra lepram, dum bibitur omni die. ℈. i. primi: & secundi. ℈. ij. cum aquæ caponis veteris distillatæ. ʒ. ß. Lullius vero dicit, id debere bibi cum tali iuleb. Recipe Syru. agrestæ, Syru. acetosi simplicis ana. ʒ. ß. aquæ buglossæ. ʒ. i. aquę cicoreæ. ʒ. ij. fiat iuleb, & detur leproso cum auro prædicto. Ioannes vero de rubescissa ait, ꝙ si hoc aurum potabile sumatur cũ aquæ celidoniæ ʒ. ij. ꝙ maxime cõfert ad omnes egritudines, principaliter ad febres ethicas & hydropicas. Et nota, ꝙ si adolescens vtatur hoc auro ad minus duabus vicibus in anno debet phleubothomisare. Senex vero potest omni die sumere gutam vnam cum guttis quinq; quintæ essentiæ stomacho adhuc ieiuno, & per horam intregram post sumptionem ieiunet: quia mirabiliter caniciem expellit. Cõfortat etiam cor, & cerebrum, & omnia alia membra principalia. Ad febr. ethic. & hydro.

De auro potabili ex floribus cordialibus. Cap. xxvij.

Destinuauerimus, nil vltra de auro potabili scribere, sed verus amor, quẽ erga oẽs studiosos habemus, quos scimus esse auidos, meliora & vtiliora legẽdiꝗ hactenus scripta sint. Ideoq; ne longis verborum anfractibus, eorum aures tenerrimas obtundamus: ipsum verum aurum potabile edocebimus, quod quidem nullus vnquam philosophorum, quantumuis peritus, improbare potest: dicendo ꝙ vllo mõ sit contrarium naturę humanę, quia potest

puluerís laterum coctilium beneaduſtorum ana.ʒ.i. Omnía hæcoptime pulueriſentur,& fiat paſta cum vrina humana, &fiatſtratum ſuperſtratum in quodam tigillo,ita vt in fundo eius ſit ſtratum de dicta paſta,& aliud ſtratum deſuperde florenis,& iterum ſtratum de paſta,& aliud de florenis: ſemper ita procedendo: donec totum aurũ impoſueris, & in ſupremitate tigilli fiat ſtratum de paſta ſupra quo fiat alíud de calce viua. Et ſcito, ꝙ nullꝰ florenus debet attingere alium. Et quum omnía fuerint ita impoſita,fiat ſuper tigillum coopercultũ: q̃d



in medio habeat foramen cum acu factum,& optime claudatur tigillum vndiq; cum luto facto ex crinibus. Quo facto,fiat ignis de carbonibus in longitudine palmæ vnius remotus vndiq; a tigillo: per horam integram. Qua elapſa: fiat ignis parum propinquior per aliam horam,qua quidem effluxa iterum parum appropinquetur per aliam horam,vt ipſum tigillũ attingat. Vltimo vero fiat alius ignis ſuper tigillum,vndiq; ipſum attingens,& duret quoq; per horam integram. Hora vero vltima preterlapſa, ſinas frigeſcere tigillum,& ipſum fragẽdo,inuenies aurum depuratũ vſq; ad extremũ punctũ vbi nihil remanſit ꝙ materia puriſſima. Et ita poteris affinare aurum vſq; ad viginti quatuor gradus ſiue charatos. Poteſt etiã cementari per cementum regale viginti quatuor horis,recipiendo ſalis cõmunis præparati partes duas,& puluerís laterum coctilium partem vnã, fiat paſta,& incorporetur cum vrina humana. Vel ſi velis, poteris etiã affinare Solem per tale cementum,Recipe ſalis cõmunis bene præparati.ʒ.i. pulueris laterum coctiliũ.ʒ.ß.vitreoli rubei.ʒ.i. mercurij ſublimati.ʒ.vi. pulueriſentur omnia ſubtiliſſime,fiat paſta cum vrina humana. Poſtea fac ſtratum ſuper ſtratum,ſicut in primo cemento eſt enarratum. Deinde fundatur aurum,& ſuperinfundatur ſalis amõniaci.ʒ.i.mercurij ſublimati.ʒ.ß.ponantur paulatim in tigillum,vbi eſt aurum fuſum. Eſt etiam aliud cementũ: quod fit hoc modo. Recipe ſalis amoniaci.ʒ.i.viridis eris.ʒ.i.

Alius modus affinandi ſolem p cementũ.

us & preciosius, q̃ si expēderes mille ducatos in exquirēdo vtilius & magis sumptuosum. Habet autem virtutem confortandi cor & omnes humores superuacuos consumit, optimum sanguinem generat & omne malum expellit, iuuentutem conseruat mirabiliter: vrinam prouocat, morbum caducum curat & maniacos, leprosos etiam nutrit. Sed caue, ne aurum alchimistrarum immisceas: quia magis noceret q̃ prodesset, vt ait Arnoldus, propter venenosas substantias, quę in eius compositionem ingrediuntur.

De auro potabili ex quintæ essen. per lapidem. Cap. xxviij.

SI vis facere aurū potabile alio modo, Recipe de quinta essentia distillata per prędictum lapidem philosophorum, in qua impo nantur folia auri, & ita soluantur in dicta quinta essentia, ita q̧ ex auro fiat quoddam liquidum potabile. Et hęc est mirabilis operationis ad vitam sustentandam, & omnes morbos expellendos, & ad hominem semimortuum refocillandum, & ad pristinam sanitatem reducendum, & eo perfectior erit, si imposueris duas partes de quinta essen. mellis, ita extracta vt supra docuimus. Ponantur in vitrum circulatorium ita q̧ de aqua vitę prędicta sit libra vna, & de quin. essen. mellis. ℥.x. foliorum auri. ℥.iiij. ipsum circulatorium optime claudendo in parte superiori, & lutetur cum cera tali, vt supra docuimus. Deinde ponatur in balneo Mariæ per quattuor aut quinq̧ menses, quia quanto plus circulatur, tanto melior efficitur substantia, & tanto etiam plus ipsum aurum soluitur, & cum materia alia incorporatur. Si vero nō possis habere folia auri, accipies tres aut quattuor ducatos, & malleabis subtilissime, sicut fit ab aurifabris quando volunt deaurare, sed tamen nihil est melius q̃ folia auri, si possunt haberi de bono auro ducatorum. Si vero non, & q̧ etiam nolles aurum ita malleare, hoc modo poteris ipsum in puluerem redigere. Recipe de auro meliori quod habere poteris, vel accipe aurum florenorum, affinetur & cementetur ita. Recipe auri partem vnam, anthimonij partes duas, parum de tartaro, fundatur insimul in tigillo, donec tota materia sit liquida. Postea fundatur in fusorium tale.

Modus aurū affinandi p̄ cementū

Et semper agitetur, deinde sinas modicum infrigescere, & inuenies ipsum aurum in acie fusorij, & super hoc est ipsum anthimonium separatum. Et hic est optimus modus affinandi aurum. Et cum fuerint omnia infrigidata, rumpatur in acie aurum ipsum ab alia materia, & si non fuerit satis affinatum, iterum cum anthimonio fundatur, & fiat sicut prima vice. Poteris etiam affinare Solem per tale cementum. Recipe vitrioli romani vel loco eius cape salis nitri rubificati, salis amoniaci, vidiris eris, Boli armeni,

alius modus affinandi Solem.

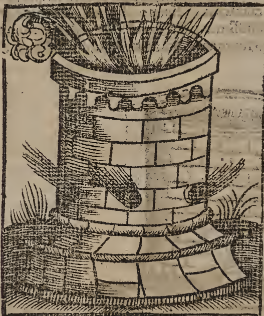
carbonibus. Et hic ignis duret quattuor vel quinq; horis, & ita calcinetur donec videris Solem a mercurio depuratum & mundificatum, & tunc habebis aurum tuum optime preparatum.



Lauetur deinde aurum duabus aut tribus vicibus cũ aqua vitæ, & bene simul misceatur cum culmo pennę integro, deinde colabis aquam vitæ, super infundendo recentem, & hoc fiat tribus aut quattuor vicibus. Deinde exiccabis ipsum Solem super paruum ignẽ prunarum. Postea imponatur in circulatorium supra positum cum ipsa quinta essentia vini. Alius est modus puluerisandi Solem. Fac fieri instrumentum de cupro vel ferro in forma cucurbitæ, hoc modo.

alius modus puluerisandi Solē.

Et habeat collum strictum: habentem in orificio crucem ex filo ferreo factam, in amplitudine vnius formæ ducati vel floreni, ita q non possit cadere intro. Et oportet q ducatus vel florenus attingat orificium cucurbitæ ab omni parte. Hoc ergo instrumẽtum calefiat, & in fundo ipsius fiat stratum de plumbo liquido, in similitudine vnius digiti super quo fiat aliud de tartaro. Et ita semper facies, donec cucurbita sit plena. Postea superimponatur ducatus vl' florenus, & ponatur super crucẽ locando in furnum talem:



Ita q plumbum sit semper liquidum. Et quando aurum fuerit aliquãtisper in vno latere, super aliud vertatur, & hoc modo fiet obediens ad faciendum puluerem Solarem. Postea calcinetur in furno reuerberationis, vt iam dictũ est. Et hoc modo poteris facere de quatuor aut quinq; florenis alijsq; monetis argenteis.

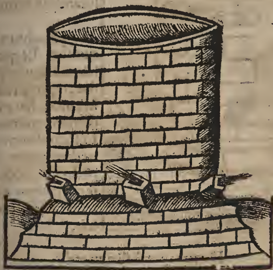
De auro potabili cum melle.
Caput. xxix.

Recipe

vitreoli bene calcinati.ʒ.vi. fiat puluis ſiccus,cum quo fiat ſtratum ſuper ſtratum,& hoc vltimo modo,quando affinas aurum: de quattuor partibus vnius floreni,non remanebunt niſi tres partes. Si autem cupis Solem vel lunam ab anthimonio ſeparare & affinare,addatur parum de tartaro & ipſum anthimonium non poterit attingere Solem vel Lunā. Luna autem tunc debet admiſceri cum Venere. Eſt autem modus faciendi puluerē ex ipſo Sole talis. Recipiant ducati vel floreni præparati ſupradictis modis & ponantur ad ignem,donec candeſcant,deinde malleentur,quantum poteris ſubtiliſſime,ſicut fit ad deaurādum,poſtea ſcindatur fruſtulatim in minimas bracteas,& pro vna parte auri,addes mercurij partes ſex: imponantur ita ſimul ad ignē,& calefiant,donec videas ipſum mercuriū fumeſcere, & aurum ſit in alio tigillo: & calefiat,pari modo,ſicut feciſti de mercurio,deinde fundatur ſuper mercurium fumeſcentem: & cum bacillo tamdiu agitetur: donec totum fuerit fuſum,deinde iterum concutiatur,donec frigeſcat. Poſt hoc ponatur ſimul in corium album,ſicut fit apud aurifabros,& optime ligetur: & exprimatur: vt totus mercurius egrediatur ex ipſo corio. Reliquum vero ponatur in tigillo ad ignem: donec mercurius fumet,deinde ponatur ſuper marmor: & ſepius teratur. Iterumq́ in tigillū mittatur,donec fumus ex mercurio egrediatur,deinde iterum teratur. Et hoc fiat ita ſepius terendo & calefaciendo,donec oīs fumus in mercurio ceſſet,& aurum in puluerem ſubtiliſſimum ſit redactū. Deinde ponatur in furnum calcinationis: faciendo flammam ignis cum ligno ſicco,& non cū

Aliud cementum

Modus Solem pulueriſandi.



neat. Postea ab hac materia aqua vitę iterum abstrahatur per distillatio-nem lento igne, donec ad materiā ipsam perueneris, & fiat tepida, si volue-ris vitrum reseruare integrum. Deinde fundatur aqua fontis super ipsam materiam nigram, in altitudine sex digitorū, & ita per tres aut quattuor dies quiescat. Post hoc lauabis ipsam cū alia aqua fontis, & inuenies sub-stantiam siue materiam in fundo: sicut si esset arena, & est ipsa terra, quam lento igne exiccabis. Quum autem fuerit sicca: fūdatur super eam de aqua vitæ rectificata in altitudine quattuor digitorum, & sinas ita permanere in balneo Mariæ per horas viginti quattuor, claudendo orificium vitri cū alio vitro, & lutādo cum cera tali, vt supra dictum est. Post hoc ipsa aqua vitæ iterum abstrahatur: & hoc facies sepius. Quia quanto sepius super-fuderis, & iterum per distillationem abstraxeris, tanto melius. Et quando ipsa terra fuerit exiccata, ponatur cucurbita ad arenam, sepeliendo ipsam cucurbitam in ea vsq; ad collum, & abstrahatur igne fortitoties, donec nul lum fumum in alembico conspexeris, non amouendo ipsum receptaculum. Quia oportet q aqua vitæ & spiritus siue fumus ille simul immisceant, & ita habebis duo elemēta, scilicet ignem, & aerem. Post hoc accipiatur ter ra, & optime super marmore teratur & ponatur in cucurbitam, superinfū-dendo de aqua vitę rectificata: in altitudine trium aut quattuor digitorū: & impone in balneum Mariæ per diem & noctē, donec soluatur. Et quū fuerit soluta, frigefiat, deinde abstrahatur iterū, & exiccetur ipsa terra ad Solem, quæ cum exiccata fuerit, debet poni in crucibulum, lutando ipsum optime cum luto sapientiæ, & calcinetur in furno reuerberationis: per ho-ras quattuor. Deinde frigefiat, & iterum super marmor teratur, & in cu-curbitam ponatur, superinfundendo de aqua vitæ rectificata, & ponatur in balneum Mariæ ad soluendum. Deinde iterum abstrahatur aqua vitę & terra iterum calcinetur per horas quattuor, dum fuerit sicca. Vel etiam potest ita comburi, vt candescat: deinde iterum soluatur in balneo Marię cum aqua vitę. Et toties solues & calcinabis: donec non poteris vltra calci-nare vel soluere: & hoc fit communiter in septem vicibus: dum magister recte operetur. Dum autem volueris cognoscere, quando ipsa terra nō soluitur vlterius: accipiatur parum de ea terra: & exiccetur ad aerem: & de aqua sua superinfunde tres vel quattuor guttas, si soluitur, signum est: ip sam adhuc non esse satis pręparatum. Ideoq; oportet ipsam iterum solue-re in balneo Marię: deinde calcinare: donec verum poteris habere indiciū, ipsam non posse plus solui. Vltimo vero debet exiccari: & calcinari: & fri gefieri: & tunc est pro se sola, & ignis & aer ab ipsa sunt separata. Deinde sumantur omnes illæ aquæ: cum quibus soluisti terrā prædictam: debent poni insimul in cucurbitū, vna cum ipsa terra, ponēdo simul in bal. mariæ & addendo de ipsa quinta essentia, & abstrahatur vsq; ad medietatem cū

igne

Recipe salis gemmę bene præparati: mellis optimi: a fauo absque igne extracti, vt sup dximus, aquæ vitæ rectificatę ana, partes equales, distillentur omnia simul per tres vices. Postea accipe de hac materia distillata libram vnam, foliorum auri finissimi quantum volueris, & pone in cucurbitam, ipsam ponendo super cineres. Postea adde reubarbari electi, ligni aloes bene triti, reupontici, ossis de corde cerui, musci Alexandrini recentis, ambræ bonæ, aā ℥.i. omnia simul misceantur, & octo diebus elapsis distilla per filtrum, & habebis optimum aurū potabile, ad multas egritudines conducens & corpus humanum mirabiliter restaurans.

De auro potabili ex solo auro & aqua vitæ. Caput. xxx.

Accipe auri finissimi .ʒ. iiij. malleetur subtilissime, & scindatur in bracteas minutissimas. Postea accipe mercurij abluti ℥.i. & fiat amalgama postea ponatur super marmor, addendo totidē de sulphure viuo, & bene insimul terantur, deinde ponātur in tigillo super carbones, & sinas ibidem, donec totum sulphur fuerit combustum, postea ponatur in cinericium. Et iterum deinde pone in tigillo ad ignem, donec ipsum tigillum rubescat. Post hoc amoue tigillum, & inuenies Solem in puluerem subtilissimum, coloris crocei calcinatum. Postea ponatur in furnum reuerberationis, & aurum tuum erit optime præparatū. Lauetur deinde cum aqua vitæ simplici, & exiccetur. Et de hoc puluere capias quantum volueris, superfundatur de aqua vitę rectificata totidem, vt vltra aurum emineat tribus vel quattuor digitis: Mittatur deinde in circulatorium, & ponatur in balneo Marię, cum suis lapillis in medietate ponderis auris, & circuletur, vt decet, & ipsum aurum liquescet & resoluetur in aquam coloris citrini vel crocei, vt etiam tingat capillos humanos. Et ita habes etiam verum aurum potabile.

De auro potabili cuiusdam Treuerensis episcopi. Caput. xxxi.

Vnus insignis Episcopus Teuerensis faciebat aurum potabile hoc modo. Quando distillaueris ipsam aquam vitæ, & in fundo distillatorij ipsum flegma sicut materia tenax residerit, accipe aquam vitæ duabus vicibus in Balneo Marię distillatam: fundendo super hanc materiam nigram: dum fuerit infrigidata, & ita etiam per diem & etiam noctem rema-

in magnitudine quarundam margaritarum,& est ipsa vera quinta essen-
tia. Si ergo cum ea volueris facere aurum potabile iustum & verum, habe
as foliorum auri finissimi. ℥. i. quę debent immisceri cum quintę essentiæ.
℥. i. ʃ℥. & superfundatur de meliori aqua vitæ composita, quam habere po
teris in quantitate librarum duarum & semis. Potes etiam addere duode-
cim partes de quinta mellis essentia: & tunc vitrum debet optime lutari, &
debet poni in balneo Marię, & videbis mirabilem operationem, & vnio-
nem ipsius auri & quintæ essentiæ, quia semper simul ascendent & descē
dent, donec ambo conuertantur in oleum spissum, sicut est sanguis huma
nus. Quumque videris hoc oleum ita esse coagulatum, sinas infrigidari vi
trum, deinde claudatur optime, & ponatur in cellario, & ibidem de semet
ipso soluetur toties, vt non possit amplius coagulari, etiam de maximo ig
ne. Tunc scias ipsam materiam esse satis paratam. Hoc ergo oleum est opti
ma medicina in omnibus grauibus egritudinibus. Est quoque pręseruati-
uum hominum sanorum a morbis. Caue ergo, ne detur sano vel morbido
nisi ipsa necessitas exigat: ita quod in tribus mensibus dabis saltem tres gut-
tas, quia si sepius dares, ipsa anima ex eo tantum delectaretur, & tantum
gauderet, quod etiam ab ipso corpore posset secedere. Quum vero dederis ali
cui in æstate, dabitur cum aqua fontis pura. In hyeme vero cum iure capo
nis, vel cum vino. Si autem velis facere lapillos siue Cristallum breuiori
modo, distilletur flegma quod remansit, quando prima vice aquam distil
lasti. Ponatur in cucurbitam distillando per arenam, donec nigra materia
tenuis sicut vinum grossum & spissum in fundo remaneat, quæ debet re-
poni in aliam cucurbitam, iterum flegma superinfundendo & distillādo
sicut prima vice, & iterum ita fiat, vt possis extrahere materiam illam,
quæ debet imponi in caldare, & ibidem permaneat, donec iterum in tenu-
em substantiam vertatur: sicut fuit in principio. Accipiatur deinde & re-
ponatur in cellario, ipsum vas optime cooponendo, vt nihil impuri pos-
sit incidere: & ibidem infrigidetur per spaciū vnius mēsis: vel paulo plus.
Quæ quum permanserit ita in cellario per prædictum spacium temporis,
superfundatur de aqua fontis clara, & manu simul misceantur, & coletur
in vrceum vitreatum, & inuenies paruos lapillos translucentes sicut Cri-
stallus, & est ipsa vera terra, quæ debet teri, & admisceri auro, quod est in
circulatorio, cum ipsa quinta essentia vini & mellis, & videbis solutionē
auri. Reliquum vero extrahatur & fiat oleum, vt supra mōstratum est. Et
hoc modo etiam habebis optimum aurum potabile.

Dosis huius auri potabilis.

De auro potabili cum vino greco vel similibus & speciebus aromaticis. Cap. xxxij.

Recipe

igne lento, & anteponatur aliud receptorium. Deinde ignis augmentetur donec omnis humor & materia flegmatica ab ipsa separetur. Quo facto, magis crescat ignis ad expellendum ipsos spiritus, donec videris paruas pustulas in alembico apparentes penitus transijsse, deinde iterum calcinetur, & soluatur, sicut superius fecisti. Et hoc debet fieri septies, & toties semper terra soluatur, & calcinetur. Deinde teratur iterum super marmor, & ponatur in pellicanum ad circulandum in cineribus, & soluendum per dies octo, & videbis materiam ipsam coagulari. Si vero non haberes pellicanum, debet poni in tale circulatorium.



Quumque videris materiam esse ita coagulatam, debet iterum solui in balneo Mariȩ, & deinde iterum coaguletur in cineribus. Et hoc fiat toties, donec exeat materia sicut oleum, & est ipsa quinta essentia. Si vero non haberes pellicanum vel circulatorium: accipiantur duæ cucurbitæ vnius magnitudinis, alteram super alteram imponendo quum fuerint in orificio ambæ que optime politȩ & ad æquatæ. In quibus imponatur ipsa terra calcinata, & tantundem admisceatur de aqua ipsius, donec ad spissitudinẽ sinapis reducatur, & fiat cannale ferreum in circuitu coniunctionis ipsarum cucurbitarum, ipsas lutando circa cannale cum cera tali, vt supra dictum est, & ita fit quasi alembicus cecus hoc modo.



Deinde ponatur ad circulandum in balneo Mariæ. Postea distilletur per alembicum cum igne bono: donec materia sicca in fũdo remaneat, & aqua quæ ab ipsa est distillata, reseruetur. Deinde superinfundatur alia aqua: quam in prima circulatione ab ea colasti, super ipsam materiam: circuletur per dies octo: iterũ distilletur, & hoc de octo in octo dies semper facies: donec aquæ omnes imbibantur. Et hoc facto: omnes aquæ colligentur in vnũ vas: & supfundatur de aqua vitæ rectificata: & ipsa materia calcinetur prius p horas quattuor in furno reuerberationis, donec fiat cãdida: semper ipsam ponderando prius: vt scias, quãtũ augmentetur: Quo facto: ipsam rursus cũ aqs suis in circulatoriũ pones: superimponendo alembicũ cecũ, ipsas lutando: vt supra. Deinde mittatur ad circulandũ in balneo p menses duos: vel vltra, secundũ quod quantitas materiæ indiget. Deinde quũ deposueris alembicum cecũ, inuenies ipsam materiã in fundo circulatorij translucentẽ & darã: sicut est cristallus aliq: aliquando est citrina.

in magni

deinde reponatur segregatim. Materiam vero densam, quę in fundo remã sit, facias buliri ad ignẽ, donec exiccetur. Poteris etiã ex hoc extrahere oleũ nigrũ, densum, & spissum: quod est calidũ, & hoc etiã debet optime custo diri. deinde calcinabis ipsam materiam nigram in furno reuerberatiõis, & pro vna parte terræ accipies de ipsa aqua vitę pdicta partes quinq;, quę debet esse dulcis, superinfundẽdo ipsam, & ita pmaneat per dies quindecim, donec soluatur. Postea distilletur per filtrum, abiciendo feces, distillando iterũ aquã, & calcinando per dies quattuor aut quinq;. Quo facto, inuenies terram albã. Vide ergo vt caute opereris hoc: vt possis habere bonam partẽ de ipsa terra: & poteris dealbare & mũdificare p caliditatem ignis, & p humiditatẽ aquę. Et ita potes intelligere, ipsam, aquã nil valere q̃ ad mundificandũ, ideoq; nullum debet habere spiritũ. Verum quidem est, in ipsa aqua vitæ esse ignem & spiritum, sed habet in se qualitatem aqueam (quod est ipsum flegma) & terream, quod est ipsum impedimentum perfectionis. Et ideo debet distillari sex aut septem vicibus, vt bene rectificetur. Deinde debet circulari in quinta essentia. Et si hæc aqua vitæ, hoc est spiritus



Recipe de vino meliori quod habere poteris, sicut est maluaticum, bastardum, vel Romanum, Corsicum, Grecum, aut Hispanum, distilletur per alembicum, donec possit rectificari, vt supra dictum est de aqua vitæ. Et cum bonam quantitatem habueris de hoc vino distillato, iterum distillabis sex vel septem vicibus. Postea ponatur ad circulandum in pellicano, ipsum implendo pro tertia parte, vel fere ad medium. Deinde claudatur foramē pellicani cum pasta facta ex albumine ouorum, & farina optima: & ponatur in balneo Mariæ lenti ignis, per dies quadraginta: vel plus. Deinde si gustando senseris aliquam dulcedinem cum odore excellenti: satis circulatum esse putato. Si vero non, debes iterum ponere in pellicanum donec ad id p ueniat. Et quum fuerit ita: ponatur in vitrum optime clausum. Et hæc est ipsa quinta essent. vini, quę debet sumi loco omnium medicinarum: & debet dari egrotanti tempore matutino. Dosis eius est de. ℥. ij. vsq; ad. ℥. iij. s̄m q̄ egritudo est intensa vel remissa. Si vero velis admiscere species aromaticas, poteris capere nucis muscatę, cinnamomi, gariofilorum, zedoarię: galangæ, zinziberis albi: granorum paradisi. ℥. i. puluerisentur, & ponantur in libra vna aquæ prędictę. ℥. ij. harum specierum, & ponatur in vitrum cum collo longo: bene clauso super cineres, per horas. xxiiij. vitrum tribus aut quattuor vicibus agitādo. Postea coletur per pannum lineum, ipsas feces segregando, alia vero materia debet distillari toties, donec non poterit vltra distillari. Deinde debet circulari: vt supra, & ita habes quintam essentiam & verum aurum potabile.



De alio auro potabili excellenti. Caput. xxxiij.

Vnt qui distillant & abstrahunt aquam vitæ a meliori vino quod habere possunt, ita q̄ materia flegmatica in fundo remaneat. Ideoq; ne in hoc fallaris. Primo distillabis mediam partem, & alia media pars est sicut aqua fontis clara, de quo non debes mirari, & etiam hæc iterum debet distillari lento igne, deinde



bicum aſcendere: & cum aſcenderit, operaberis vltra vt decet. Si vero non poſſis habere cucurbitam ad hoc accommodatam, habeas vnam retortam, talem.

Eſt etiam ſciendum, ꝙ quando aqua vitę eſt defecata & rectificata, & peruenerit in quintam eſſentiam cum odore fragantiſſimo, ſcias ipſam habere propriam terram ab ea venientem, quę peruenit in aquam & aſcendit, quaſi volando per naturam aquæ, quã ſecum facit aſcendere. Si ergo prædicta intelligis, poteris facere aquam ad ſoluendum omnia metalla, & ſi hoc non intelligis, nihil facere poteris, quia in hoc conſiſtit omnis modus ſoluendi. Medicinam vero quæ debet dari homini poſt proiectionem, accipies in quantitate vnius grani ordeacei, & ponatur in poculum argẽtum cum vino albo vel cum aqua pura, ipſam fortiter calefaciendo ſuper ignem donec ſoluatur. Poſtea ab igne moueatur & cum cocleari argenteo agitetur: donec frigeſat. Detur leproſo ſtomacho ieiuno poſt mediam noctem. Poteſt etiam dari omni egroto in quacunꝙ infirmitate ſit, & ſi in mala valitudine iacuerit duobus menſibus, ſanabitur in duobus diebus. Si vero homo eſt ſanus, omni anno ter accipiat hanc medicinam. Hinc dicit Arnoldus de villa noua, ſe curaſſe Henricum ducem Veronæ ex precibus patris ſui, regis Aragonum, qui tribus menſibus leproſus fuit: & in tribus diebus conualuit. A it etiam ſe vſum fuiſſe hac medicina in ſenectute ſua: & quandocunꝙ habebat calorem ex defectu naturę, vel etiam ex alia cauſa, ipſam medicinam cum frigiditate temperaſſe. Si vero habebat frigus, medicina moderabatur hoc ex ſua caliditate. Et ſaltem duabus vicibus in anno hoc vtebatur: ſcilicet vna vice in æſtate: & alia vicæ in hyeme. Circa hoc notabis mirabile quiddam. Si hæc medicina detur egroto, qui de voluntate dei debeat mori, nullum eſt remedium adhibendi aliquam medicinam. Sed poſtꝙ fuerit mortuus: habet oculos apertos, & colorem naturalẽ, ac ſi viueret & videtur mortuus quodammodo ſpiritu ſubito eſſe raptꝰ. Ipſi quoꝙ crines talis hominis, & barba, & vngues ſemper creſcunt, quia ſanguis qui eſt in corpore non poteſt putrefieri, propter calorem naturalem, qui per medicinam eſt ſuſtentatus.

Ad lepram.

De auro potabili ad paraliſim. Caput. xxxv.

Fit

ſpiritus & ignis, non haberet naturam ipſius quintę eſſentiæ de terra præ= dicta non poſſet aſcendere, ſicut eſt opinio Hermetis, nec ſpiritus & ignis in terram fixari. Eſt autem hæc aquæ vitæ quintæ eſſentiæ. Habes cucurbitam cum alembico roſtrato & impone quattuor libras de aqua vitæ re= ctificata. Deinde lutabis optime ipſum alembicum, cum tali paſta, vt iam ſepius eſt dictum, & imponatur in fornacem ad diſtillandum, ita vt decet Cuius forma eſt hæc.

Aqua autem diſtillata recipiatur in receptorium, dum ſit bene clarificata: Inde extinguatur ignis: & reſerua aquā in vitro optime clauſo, vt nullus aer ingrediatur, quia nihil aliud eſt ꝙ ſpiritus. Et hoc fac tribus vicibus, ſemper aliquid ſinendo in fundo diſtillatorij, vt ſcias ſecure, nihil aliud eſſe ꝙ ſpiritum bene rectificatū. Hoc ita diſtillabis quater, & habebis aquā odoris ſuauiſſimi operatiōiſꝗ mirabiliſſimę. Quia ſi venenū aut fumus quidā peſtifer in corpus intraſſet, mirum immodum per hoc ab ipſo ſepa= rabitur, & anteꝗ ter diſtillaueris, odorem mirificū percipies, & hęc aqua ſoluit Solem & omnes gemmas. Ad facturam vero huius auri potabilis aliq accipiunt folia auri puriſſimi, trita ſuper marmor cum melle donec vi= deantur eſſe redacta in aquam, vel ꝙ appareant ſatis eſſe ſubtilia ad ſcri= bendum. Poſtea lauetur in vaſe mundo cum pura aqua fontis: quæ debet eſſe tepida, poſtea ſinas ita in fundum reſidere, poſtea ponatur in aquam vitę, vel in quintam eſſentiam, & habebis optimum aurum potabile. Po= teſt etiam poni in aquam mellis: vel in aquam a zuccaro diſtillatā. Et hoc aurum potabile mirabiliter tollit omnes egritudines: præcipue lepram.

De auro potabili cum gemmis. Caput. xxxiiij.

SI autem volueris facere aurum potabile cum gemmis, ſcilicet cū ſmaragdis, ſaphiris: rubinis, granatis, iacintis, vel etiam cum margaritis, oportet omnes gemmas ſubtiliſſime terere ſuper la pidem marmoreum, & de puluere illorum lapidū pones in præ dictam aquam vitę, & circuletur per aliquod tempus in pellicano, poſtea diſtilletur. Et hęc aqua ſoluit omnia: & aſcendit, quemadmodum ſi vola= ret. Si quoqꝫ facis aſcendere ſuper aurum, vltra nunꝗ aſcendet. Et hoc eſt ſecretiſſimum in natura. Tranſiendo vero ad ipſam terram albam prædi= ctam, vt poſſimus eam facere aſcendere, vt adipiſcatur naturam quintæ eſ ſentiæ, ad ſoluendum Solem vel Lunam, Accipiatur ergo de ipſa materia alba & de Sole vel Luna añ partes æquales, & tantundem de pondere pręs dictę aquæ vitę, & quando aurum erit ſolutum, ponatur in cucurbitam non nimis altam, quia non poſſet in altiori aſcendere, & fac ipſam paleſ=

& debet etiam hoc modo in aqua vitę ſol diſſolui. Poſtea quum omnia fuerint diſſoluta, recipe quattuor illas aquas, in quibus ſoluiſti materias prędictas & diſtillentur per cineres igne lento toties vt omnis aquea ſubſtantia ab alia materia ſeparetur, in tali fornace vt hic eſt.

Et hoc fiat toties, donec videas materiam in fundo ſimilem oleo. Deinde ponatur vitrum cum ipſa materia in locum humidum & vertetur materia in ſubſtantiam criſtallinam, deinde ſoluatur in aqua quattuor, ſubſtantiarum diſſolutarum, ambræ griſæ: muſci alexandrini recentis añ. ℥. i. & de hoc fit quoddam oleum. Et quum volueris opitulari egroto: accipe folia & flores de boragine & ſaluia, añ. M. i. lauendulæ. M. ß. ponatur in quartã partem aquæ vitę, & in hac permaneat per dies tres integros. Poſtea diſtilletur: & in vitro bene clauſo optime cuſtodiatur. Et quum volueris dare egroto, accipe guttam vnam olei prędicti, & centies tantum de aqua triũ herbarum: & hoc dabis patienti cum maximo diſcrimine & prouidentia: quia hæc eſt medela, quæ omnes infirmitates hominum occultat, & eſt theſaurus occultus omnium philoſophorum.

De alio auro potabili bono. Caput. xxxvi.

Recipe aquæ vitæ ſimplicis. ℥. ij. boracis de petra. ℥. ij. diſſolue boracem in dicta aqua vitæ. Deinde ſolue zuccari candidi. ℥. i. in aquæ vitæ. ℥. iij. ß. Solue etiam cãphoræ. ℥. ß. in aquæ vitæ. ℥. ij. ß. Vltimo vero accipiãtur folia auri puriſſimi, quę ſoluantur etiam in dicta aqua vitę, & hæ quattuor aquę vitę ponantur in cucurbitam: optime ipſam claudendo, & ita per vnum diem requieſcat. Poſtea ſuperimponendo alembicum, & diſtilla vſq; ad medietatem. Poſtea ponatur cucurbita in locum humidum, & quattuor illæ materiæ in criſtallum albiſſimam & candidiſſimam conuertentur. Poſtea ſolue in aqua ab hac criſtallo diſtillata hæc ſequentia. Ambræ bonæ: muſci fini recentis, ana. ℥. i. margaritarum optimarum. ℥. i. ponantur in balneũ Mariæ, & ſint omnia bene lutata, & in diebus tribus conuertentur in oleum, quod quidem eſt aurum potabile.

De alio auro potabili cum aqua forti. Cap. xxxvij.



Ccipe aurum optimum quod habere poteris quod ſolui debet in aqua forti, & deinde euaporetur & abſtrahatur aqua per alembicum, non tamen debet omnino exiccari, quia eſſet ſicut oleum. Poſtea ſuperfundatur de aqua mellis: quæ ſit etiam diſtillata



Fit aurum valde preciosum ad omnem paralisim, hoc modo. Soluatur aurum purum in quantitate. ʒ. iiij. in Aqua forti. Deinde habeas aquam fontis distillatam toties, vt dulcescat, in qua dictum aurum debet lauari: & quum fuerit in puluerem redactum ponatur in aquam vitæ simplicem, quater distillatã. Deinde recipe pulueris boracis. ʒ. ß dissoluatur pari modo in aqua vitę simplici imponendo in paruum vitrũ & totum id cum aqua vitę implendo. Recipe etiã camphorę. ʒ. i. & dissoluatur etiam hoc modo prædicto. Vltimo vero cape zuccari cãdidati. ʒ. ij



dendo de aqua fontis in altitudine duorum digitorum. Deinde ponatur iterum ad ignem, donec spumescat & iterum spumam tolles. Postea fundes super ipsum mel albumina quattuor ouorum optime concussa & depurata, & sinas modicum bullire, semper ipsam spumam tollendo, & quū bene bullierit, per filtrum coletur. Post hoc ponatur ipsum mel colatum ad lentum ignem, donec omnis aquositas ab eo recedat; & post hoc ab ipso melle distilletur, & hoc quod de ipso distilaueris, iterum duabus vel tribus vicibus distilletur, & quum post distillationem requieuerit octo vel decem dies, habebis aquam paratam: Quando aūt ipsum flegma de vino vel fecibus abstraxeris: & ꝙ feces ipsę inspissentur sicut mel: ponatur in arenā, superinfundendo aquam vitæ, vt emineat super feces tribus digitis, & putrefiat per octo dies sub alembico ceco tali.



Deinde iterum abstrahatur aqua vitę per Balneū Mariæ. Postea superfunde de purissimo flegmate sexdecim aut decem & octo libras, & ponatur in arenam frigidam per dies sex, & crescent lapilli in ipsa terra, qui debent postea lauari cum flegmate, donec depurentur: deinde exiccentur paruo admodum igne. Postea superinfunde eis aquam vitę: vt superemineat tribus digitis, & post quattuor dies iterum abstrahatur per balneo Marię. & hoc fiat tribus vicibus. Vltimo vero ponatur in arenam cum valido igne, vt spiritus expellantur. Videbis quoq; oleum venire, quod permitte exire in receptaculū: donec fumus cesset, & terra eris satis calcinata. Illa autem aqua sic est vtendum. Recipe terram calcinatam super quam funde de meliori aqua vitę, quam poteris habere, digeraš sub alembico ceco in balneo per dies quattuor. Postea iterum abstrahe aquam vitæ sensim per colaturam, ita vt non coloretur de terra. Postea superinfūdatur alia aqua vitæ, & fiat vt prius. Et hoc toties facies, donec aqua non coloretur vltra de terra. Deinde pone ipsam aquam in balneum Mariæ cum terra, & abstrahatur lento igne, & in fundo cucurbitę inuenies terram albam asperam sicut est sal, quam iterū poteris soluere & coagulare vt prius, donec satis aspera & subtilis videatur.

Oleum Solis.

Oleum solis fit hoc modo. Recipe aquæ vitę preparatę libras quattuor, ducatos duodecim, qui soluantur in aqua forti, superinfundendo aquam frigidam, & conuertentur in calcē, quam cum duplici pondere zuccari candidi teres: & inde lauabis cū aqua dulci distillata, vt zuccarum ab auro abstrahatur. Et quum fuerit exiccatum, vna pars calcis debet teri cum tribus partibus masticis preparati, &

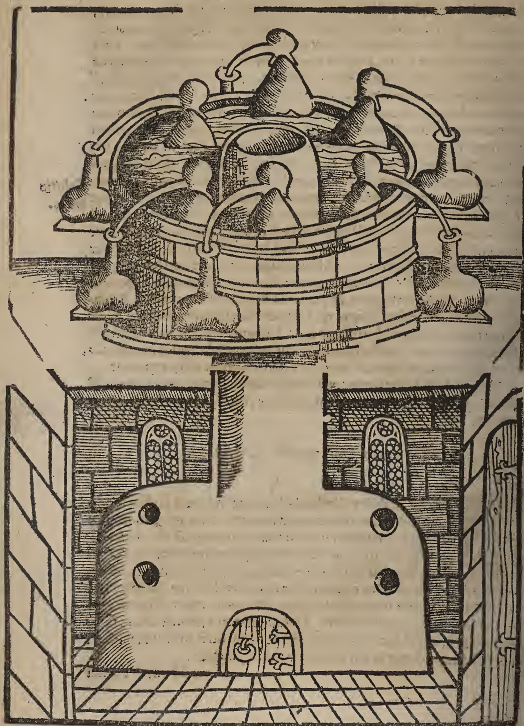
addatur

ſtillata per alembicum: vt ipſam materiam tranſcendat quattuor digitis. Ponatur ad digerendum quattuor diebus, & totidem noctibus in Balneo Mariæ. Poſtea aqua mellis iterum abſtrahatur per alembicum: deinde aliam aquam mellis impones & digeres, vt ſupra, & per omnia facies ſicut in prima vice feciſti, & ſcias ꝙ remanet ſicut oleum tenue, cũ ipſa aqua mellis poſtea parum reſideat. Deinde toties abſtrahes aquam mellis, vt nulla ſalſedo remaneat de ſubſtantia aquę fortis, in qua diſſolutum fuit aurum & quum per ſaporem mellis amaritudinem in lingua perceperis: habeas aquam vitę duodecies diſtillatam, in qua nullum ſit flegma, & in ea ſolues aurum, vt aqua aurum tranſcendat quattuor digitis, deinde bene lutetur diſtillatorium, in quod impoſueris, cum luto forti, & ponatur in balneum Marię, donec ſoluatur. Poteſt tamen hoc citius fieri in fimo equino & magis eſt naturale ꝙ aliud, dum ponatur in fixatorium ſiue pellicanũ Deinde abſtrahatur aqua vitæ ab auro per alembicum, ita vt aurum remaneat in fundo vitri, ſicut quoddam oleum, vel butyrum, & hoc eſt ipſũ aurum potabile. Quo quidem poteſt vti quilibet egrotus in electuarijs, vel cum vino. Aqua aũt mellis: quæ in prædicto auro funditur, fit hoc modo. Habeas cucurbitam, in quam impone ipſum mel, & quum mel aſcenderit, aperias parum alembicum, & iterum reſidebit in fundum cucurbitæ & hoc fac toties, donec totum mel fuerit diſtillatum. Prima ergo aqua eſt alba. Alię vero poſt primam ſunt bonæ ad caluiciem, quia cum caput ex ipſis inungitur, pili creſcunt. Sunt etiam bonæ ad ipſum aurum potabile quia abſtrahunt amaritudinem ex ipſo.

De alio auro potabili. Caput. xxxviij.

Recipe aurum purum foliatum, teratur cum ſale cõmuni præparato, & quum fuerit tritum: iterum parum de ſale addas, & bene ſimul miſceantur, & calcinetur in furno reuerberationis per quattuor aut quinq; horas, faciendo bonam flammam ignis, deinde ſinatur frigeſcere. Lauetur poſtea cum aqua dulci tepida. Poſtea ponatur in aquam ſequentem ad digerendum, per nouem dies. Poſt hoc ipſa aqua abſtrahatur ab auro, & iterum ſuperfundatur, & digeratur, & iterum abſtrahatur, & hoc fiat ita duabus aut tribus vicibus cum lento igne. Poſtea ſuperinfundatur aqua fontis pura, & iterũ abſtrahatur. Caue autem: ne nimium ſicceturaurum: quia in ſolutione foret nimis aſperum: & quaſi inobediens ſolutioni. Aqua vero ſupra nominata debet ſic fieri. Recipe libras quattuor optimi mellis, & bulliant ſuper lento igne carbonum in capſia ferrea: & ſpuma ſemper tollatur, ſuperinfundendo

Forma fornacis distillatorij.



addatur de aqua vitę, vt fiat pasta, quę ponatur in vitrum, & accendatur, & ipsum vinum cum mastice ab auro separabitur per combustionem, & & ipsa calx in oleum vertetur. Hoc ergo oleum depone subtilissime. Et si calx non fuerit tota solua, lauabis eam iterum cum aqua dulci, & teres cū mastice, & facies per omnia vt supra. Et si habet quandam nigredinem vel impuritatem, debet lauari cum aceto distillato. Et quum totum fuerit conuersum in oleum, accipiantur partes duæ de terra alba parata: & immisceantur cum prædicto oleo: vt fiat pasta, parum addendo aquæ vitæ. Deinde ponatur in Aquam vitæ præparatam, ad digerendum in Balneo per vnum mensem, vel vltra, secundum quod videris solutionem Solis cito, vel tarde. Fit autem solutio Solis hoc modo. Recipe auri puri boni. ℥. ß. mercurij bene abluti & purgati. ℥. iij. fiat amalgama. Postea mercurius separetur ab auro super cinericium, sicut fit apud aurifabros, & aurum remanet sicut quędam farina citrina. Post hoc cape salis amoniaci. ℥. ß. imponatur in aquam vitę cum auro calcinato, & stet in balneo Mariæ digerendo per sex dies. Postea abstrahatur omnis humiditas cum calore ignis primi gradus, & erit paratum. Deinde cape aurum illud ita paratum, & impone in cucurbitam vitream mundam, imponendo alembicum cum rostro, & omnia optime lutentur, funde super ipsam materiam parum olei oliuæ, & distilletur in principio cum lentissimo igne. Vltimo vero in validissimo, sicut fit in aqua forti. Quo facto, aperi cucurbitam, & si aliquid in ea remansit, fiat per omnia, vt supra, & hoc facies, donec nihil in vitro remaneat. Postea vero abstrahatur flegma per distillationem, haud secus faciendo, & habebis optimum oleum ad aurum potabile, & est bonum & expertum in multis. Solutio Solis.

De auro potabili volatili. Cap. xxxix.



AVrum potabile volatile ad plurima conducens, fit hoc modo Recipe de vino meliori quod habere poteris quantumcunque volueris, ponatur in vitrum cum collo longo, & claudatur, sicut solet fieri cum sigillo Hermetis, & postea putrefiat, & optime custodiatur, ne frigefiat, & ita permittes requiescere, donec acquirat fecem, sicut facit acetum, & est citrina, sinas itaque stare longius, donec tota recedat, & habebit albas venas, sicut si essent flammulæ ignis, & hoc fit communiter in spacio trium mensium. Deinde ponatur in cucurbitam optime clausam & distilletur cum igne, facto ex ligno sicco, in aqua tepida, sicut fit in balneo Mariæ in tali fornace, vt hic depingitur.

Postea ponatur alembicus in cineres, & inuenies lapillos dealbatos sicut niuem, vel salem. Et vinum quod extraxisti ex lapidibus, quum candidi remanserunt, seruetur ad multiplicationem & fermentationem. Vltra sal ipsum fermentatum cum calce Solis & Lunę imbibatur cũ aqua vitæ prius abstracta, & sint tres partes salis, & vna pars calcis, ponatur sub alembico ceco, ad digerendum in balneo Marię per diem naturalem. Postea imponatur alembicus cum rostro, & distilletur. Hoc facto, iterum superinfundatur vinum in altitudine trium digitorum, vt supra dictum est, & digeratur iterum sub alembico ceco per diem naturalem, & exinde iterum distilletur, sicut prius fecisti: & hoc fac totiens: donec fermentum & terra in receptaculum transierint, & sint conserua in spiritum vel in substantiã aquę. Si ergo hos spiritus volueris iterum reducere in corpus, ponantur in balneo ma. & coagulabuntur in lac album, quod appellatur lac virgineũ, est tamen differens ab eo lacte, quod supra vocauimus oleũ plũbi. Postea iterum infundatur de aqua prædicta, & ponatur sub alembico ceco, ad digerendum, & hoc tamdiu fiat, donec totum conuertatur in spiritum volatilem. Aqua aũt vitæ, quæ super hoc lac natat, distilletur in balneo Ma. & in fundo distillatorij inuenies verum lapidem & hæc appellatur transmutatio spiritus in corpus. De hoc ergo lapide accipe in quantitate vnius grani hordeacei, super mercurij viui loti & purificati. ℥. x. cũ fuerit calefactus in crucibulo, & videbis ipsum mercurium coagulari in verum Solem vel Lunam, secundum primam fermentationem, & hoc poteris custodire. Si vero non velis custodire, iterum de puluere superimponatur, & cõuertetur totum in puluerem, qui debet imbibi cum ipsa aqua abstracta a prędicto lapide, & hic est verus lapis, si ipsi tincturæ superimposueris alium puluerem, & hoc potest augmentari in infinitum. Et si ipsa aqua, a lapide abstracta, deficeret in augmentatione, poteris aliam bonam aquam vitæ loco eius capere, quia nihil in hoc est descriminis.

Quõ spũs debẽt reduci in corpus.

Oleum virgin.

De auro potabili vegetabili. Caput. xli.

Est etiam aliud aurum potabile: qđ mirabiliter cõfortat humiditatem superfluam in homine. Et fit hoc mõ. Recipe de ipsa quin. essen. vini, ita extracta: vt supra docuimus, in qua possit resolui aurum: virtutem suam conseruando, & hoc fiat subtiliter per viam continuitatis cum humiditate balnei, & distiletur ipsa aqua igne lento, totam humiditatem ab ipsa separando: & ita etiam substantia auri remanebit in distillatorij fundo tota sicca. Post hoc capiatur de illo vino, & distilletur per Alembicum toties, donec non possit vltra comburi per diminutionem sulphuris sui, semper quamlibet distillationem in quodlibet receptaculum suscipiendo, & cape de secunda

aqua

Post hoc accipe libras duas huius materiæ distillatæ, & impone in ea quindecim folia auri purissimi, & bulliat in balneo mariæ duodecim horis continuis, & vitrum sit optime obstrusum cum signatura Hermetis, vt supra dictum est. Deinde lentissimo igne distilletur, & q ignis non sit adhuc in primo gradu, & hoc facto, quando tota materia est distillata: reseruetur, & hoc appellatur aurum potabile volatile.

De alio auro potabili. Cap. xxxix.



It etiam aurum potabile hoc modo. Recipe vinum rubeũ spissum: distilletur quater. Postea recipe de tartaro calcinato: & superinfundatur: & putrefiat horis viginti quattuor. Deinde omnis humiditas lẽtissimo igne abstrahatur, & videbis ipsum tartarum, qđ prius erat album, in nigredinem esse cõuersum: quod iterum calcinabis: donec albescat sicut nix: & iterum fiat putrefactio, sicut supra: & distillabis forma iam dicta: & ita septies calcinabis: & septies digeres, & septies quoq; distillabis, modo & forma prædictis. Postea ponatur in balneum Mariæ: imponendo folia auri purissimi ad placitum: iterum distillando: & iterum superinfundendo: donec ipsa materia tota conuertatur in oleum: quod est optimum aurum potabile: pro hominibus bonæ valetudinis, ipsos in sanitate conseruans.

De alio auro potabili preciosissimo. Caput. xl



Vunt quidam recẽtiores philosophi: qui aurum potabile faciunt hoc mõ. Recipe de vino rubeo vel albo quantũ volueris, distilletur septies per cineres. Deinde congrega omnes feces & distilla: colando ipsam aquam: donec in spissitudinem mellis transeat: deinde sup infundes ipsum flegma: & requiescat ita tribus diebus: & totidem noctibus: & omnes lapilli in fundum se cedent. Hoc facto: lauabis prędictos lapillos cum flegmate: donec purifiant, deinde exiccentur: & imponantur in cucurbitã: superimponendo alẽbicum cecum: & mittatur in balneum Mariæ per tres dies, & totidem noctes superinfundendo de aqua vitę in altitudine trium digitorum. Postea paulatim coletur, ne vinum fiat turbidum, & sic fac, quousq; vinũ nullum colorem ab ipsis lapillis suscipiat. Vltimo vero abstrahatur totũ vinum a lapillis, vt ipsi toti sicci remaneant in vase. Quo facto, oleum ipsũ auferatur per arenam igne valido, & hoc quod post oleum remaneat in vitro, dicitur terra fetida, quæ debet abijci, quia nihil valet amplius.

Postea

Modus faciendi verum aurum ex auro potabili.

Recipe de aqua aurea cocleare vnum, ponatur in vinū, & detur ei & erit securus ab omni infirmitate. In æstate autem debet administrari flegmatico cum iure gallinę, in quo coctum sit petrosilinum, Colerico vero cum alio iure. Melancolico dabis, quū tempus expostulabit, in magna ipsius operatione caloris vel frigoris. Si autem velis dare egroto, dabis secundam partem auri dissoluti in secunda aqua caponis. Si sit flegmaticus: dabis ei medium coclear cum duabus partibus aquæ. Et sic etiam debet dari sanguineo. Colerico dentur duo coclearia de aqua tertia, & identidem fiat de melancolico, & in tribus diebus ab omni infirmitate, etiam quantumuis sit magna & periculosa, liberabitur. Et quum ipsam medicinam volueris dare cum aquis prædictis, interrogabis egrotum, quo cibo maxime delectetur. Et licet sit ei contrarium, dabis tamen ei de illo, & de hac medicina, in quantitate pisi, vel lentis magnæ. Hæc autem medicina valet contra omnem infirmitatem naturalem vel accidentalem calidū vel frigidam. Et quū volueris peregre proficisci, talis medicina (si tecum velis portare) debet coagulari, & ponatur in vitrum, & quando volueris ea vti, preparetur in humiditate auri potabilis. Quando igitur vegetabilia præparaueris, vt iam dictum est, accipiatur vnum vegetabile, & in quodlibet vitrum imponantur folia auri, optime vitrum claudendo, ne possit euaporari, ponatur ad cinerem cum lento igne, & aurum soluetur in viginti duobus diebus. Si ergo velis facere aurum potabile, abstrahatur tota substantia aqua ab auro cum lento igne, & aurum quod in fundo remansit: ponatur in cucurbita in balneum Marię, & soluatur in quatuor diebus naturalibus, & hoc est verum aurum potabile, quod debet poni in paruam cucurbitam; addendo ad auri foliati. ℥. ß. mercurij abluti cum sale & aceto. ℥. I. & totum in octo diebus in verum aurum conuertetur. Et si velis hoc magis sublimare recipe de auro potabili, cui addantur de mercurio septies sublimato cum vitreolo, & sale communi, & iterum reuiuificato, & hoc debet poni p̄ dies octo super cineres cum lēto igne, & indurescet. Vna pars huius materię tingit centum partes. Et hoc etiam potest augmentari in infinitum.

De vltimo auro potabili. Caput. xlij.

Recipe de auro affinato. ℥. ß. malleetur subtilissime, sicut fit quum deauratur, & scindatur in partes minutissimas, addat̄ de mercurio depurato: & fiat amalgama, ponatur super lapidem marmoreum, & teratur cum tanto sulphuris quantū sufficit, vel melius, quantum amalgama pōderat. Et quum satis fuerit tritum, ponatur super prunas in crucibulo, & statim comburetur. Quo facto, iterum teratur super lapide marmoreo, & iterum ponatur in

tigillum

aqua toties, donec nulla vena in ipso alembico appareat, & in hanc aquā proijcies ipsam substantiam auri, & citissime in aquam vegetabilem soluetur, & hoc fit ex eo, ꝙ mercurius per mercuriū est rectificatus de ipso flegmate, donec videris, ipsum non posse vltra comburi, quod quum ita fit: cū prima substantia auri permiscebis, & tunc est vera aqua vitę siue aurum potabile. Hæc autem est prima aqua, seruiens & proficua humano corpori Aquā. i.
Recipe de aqua vitæ, & ab ipsa separebis omnem humiditatem per distillationem de quinta aquæ essen. quę est aurum purum, & hoc serua segregatim, & in ipsam aquam vegetabilem impones mellis cum fauo suo partes tres, & hoc omne simul ponatur ad putrefiendum in balneo Mariæ per dies quattuor. Et hæc digestio debet fieri nouem vicibus in balneo, vel in fimo: quia ex hoc aqua rectificatur. Aqua secunda est hæc. Recipe caponē ij.
vel gallinam veterem: & quum omnia ossa & superflua fuerint amota, caro ipsa debet teri in mortario lapideo subtiliter. Deinde pones in cucurbitam cum alembico, & aquam ab eo distillabis in balneo Mariæ: & hæc iterum debet segregatim custodiri. Aqua tertia est hæc. Recipe carnem de gal iij.
lina vel capone, distilletur per cineres, omnem humiditatem lento igne abstrahendo, & caue, ne aduratur caro in alembico, & hoc etiam segregatim custodies. Aqua quarta est hæc. Accipe de vino partes tres, ponatur super iiij.
partem vnam prædictarum carnium: ponatur in cucurbitam: optime ipsā claudendo cum operculo vitreo, & lutando, deinde ponatur super cinerem lento igne, per dies tres, postea distilletur per alembicum, & aquam reseruabis. Aqua quinta est hæc. Recipe totam substantiam caponis vł gal v.
linæ, & totam substātiam humidam ab ipso separes per alembicum, sicut prius dictum est, & aquam quoqꝫ reseruabis. Aqua sexta est hęc. Recipe vi
omnia ossa caponis vel gallinę, pistentur minutim in mortario lapideo cū pistello ligneo: & imponatur in balneo Marię postea vero super cineres, & distillabis, sicut prius dictum est: & hæc quoqꝫ debet custodiri.
Aqua septima est hæc, Recipe de aqua tertia, de aqua quinta, & de aqua vij.
sexta: distillentur simul per alembicum, & optime custodiantur. Rectificatio vero aquarum prædictarum, quæ sunt distillatæ per cineres: hæc est

Recipe de auro ita pręparato: vt iam vltimo est dictum: & coaguletur: quia est naturale quiddam humidum, omni modo & colore: sicut si esset auripigmentum citrinum: & impone de aqua sua prima partem semis: & statim soluetur ab aqua ipsa: & a tribus aquis prædictis. Cape ergo in magnitudine vnius coclearis argentei, & etiam optime misceatur cum bona parte melioris vini quod habere poteris, & da homini flegmatico, tēpore hyemis, & mirabiliter ipsum in sanitate conseruabit. Si vero homo sit colericus, da ei cum aqua pura. Melancolico vero cum iure caulium. Sāguineo autem non dabis de hac aqua, sed dabis ei de hoc quod sequitur.

Recipe

De aqua vitę composita pro hominibus frigidę complexionis aut regionis. Cap. xliij.

VUm satis superqȝ in superioribus capitulis de aqua vitæ simplici dixerimus: Restat nunc de composita aliquid elucidare, etsi non sit necesse, Sed quia ex varietate lector doctus mirum immodum afficitur, ideoqȝ non inconsultum videbatur, aliqd de composita differere, cuius varias ex varijs describemus vias componendi. Prima itaqȝ videndũ est de ea quæ debet administrari hominibus frigidę complexionis: aut egrotantibus a causa frigida. Poteris etiam ea vti in tempore & regionibus frigidis. Et est hæc. Recipe zinziberis albi, cinnamomi electi: cubebarum recentium, gariofilorum mundatorum, nucis muscatę, macis electi, cardamomi, Zedoariæ, galangæ, piperis longi ana partes equales. Conterantur omnia grosso modo, fundantur super vnam partem specierum sex partes aquæ vitę simplicis, ponantur in cucurbitam lõgam, superimponendo alembicum cecum, & ponatur ad digerẽdum per dies quattuordecim. Postea distilletur in balneo Mariæ cum lentissimo igne, feces iterum super materiam distillatam fundantur: & iterum digerãtur per octo dies. Sunt tamen aliqui qui non distillant per alembicum, sed melius est, si per ipsum distilles. Et quum tribus vicibus distillatur, prima aqua, dicitur aqua benedicta. Secunda aqua vitę composita. Tertia vero aqua balsami. Aliqui etiam ad compositionem eius addunt foliorũ saluiæ, rutæ: castorei recentis, corticis citri, baccarum lauri, florum lauendulæ florum rorismarini ana. ℥. ij. Hæc omnia debent distillari cum speciebus suprascriptis, & semper pro vna parte specierũ superfunde sex partes aquę vitæ simplicis. Hæc ergo aqua vitæ est bona ad omnes egritudines capitis procedentes ex humore flegmatico, dum sumatur tempore matutino in pondere. ℥. ij. cum vini optimi. ℥. i. Aliqui autem intingũt frustum panis in hanc aquam, alij vero inungunt caput cum huius aquę. ℥. ß. addendo aquæ bethonicæ. ℥. i. Sed caue, ne vtaris in egritudinibus & doloribus capitis, ex calore procedentibus, nisi alia medicina frigida, admisceatur, quę possit temperare caliditatem huius aquæ. Valet etiam hæc aqua ad faciendum bonam memoriã, dum bibatur omni de stomacho ieiuno. ℥. ß. mixta cum aqua rorismarini, & debet cum ea occiput illiniri, & exiccari de se metipso. Valet etiam ad maniã, dum capillos in capite tõdas: deinde madefacies pannos in hac aqua, mixta cum aquis maioranæ & rorismarini, & caput inuolues, & senties mirabilem operationem. Valet etiã hæc aqua vitę composita ad paralisim, dum membra ex ea sepius lauentur, admixta aqua saluiæ. Vel qȝ bibatur omni die stomacho ieiuno: admixta aqua florum lauendulæ, & contra cicatrices & maculas faciei, & ad omnes egritudines

Ad memoriam.

maniã.

Paralisim

nes

tigillum, ipsum ad ignem collocando, donec rubescat, postea amoueatur crucibulum, & inuenies aurum tuum optime calcinatum in puluere subtilissimo, sicut si esset puluis croci. Ponatur postea in furnum reuerberationis, & detur ei flamma, vt decet, & erit paratum. Postea lauetur cũ aqua vitę quater distillata, & deinde exiccetur. De hoc puluere capetantum quã tum volueris, superinfunde de aqua vitæ rectificata tantũ, vt ipsum puluerem excedat in altitudine trium digitorum. Deinde ponatur in circulatorium: & ponatur in balneum Mariæ cum media parte suorum lapillorum, & ipsum aurum soluetur in aquam croceam, vt etiam cutem humanam tingat in colorem rubeum. Exinde extrahes omnia elementa, sicut prius dictum est, & quodlibet ab aere optime custodiatur: quia habent virtutem: quã exprimere non est possibile, & si possibile esset: centesima pars indoctiorum non crederet. Substantia enim aquea valet ad omnes infirmitates, procedentes ex calore vel frigore. Valet etiam ad quamcunq; passionem pectoris: cordis, pulmonis: & omne venenum expellit: omnes materias superuacuas a pulmone eijcit. Et si esset apostema intra corpus: facile ex hac curatur: sanguinem purgat: visum acuit & omnia membra spiritualia a putrefactione conseruat. Oleum vero maxime prodest adolescẽtibus, ipsos enim conseruat in robore & venustate: dum eo in cibus vtantur, sanguinem non sinit putrefieri, nec flegma dominari, vel colerã adurere, nec melancoliã vigere, sanguinem, & sperma multiplicat. Et ideo qui hoc oleo vtuntur, sepius debent venas incidere. Et si aliqua membra forẽt lesa vel diminuta, ipsa restituit, visum amissum recuperat, dum omni nocte per spacium vnius mensis guttam vnam in oculum imponis. Elementum ignis ad omnia priora valet. Senes facit adolescere, mortuos reuiuiscere. Senes hoc vti debent cum modico aquæ aureę, omnes egritudines senectutis tollit, & ideo appellatur Elixir vitæ: resoluatur ignis in aqua vitę, donec habuerit colorem rubeum, & imponatur de mercurio fixo super lentum ignem, citissime soluetur. Postea adde tertiam partem auri, & statim in corpus conuertetur, & potest coagulari cum modico aluminis. Quo facto, videbis ipsum in lapidem rubeum conuerti, & si iterum reuiuificetur in humiditate & arsenico, fiet perfectum elixir super ipsum mercurium. Elementum vero terræ, si est bene rectificatum, vt decet, per terram suã tribus vicibus, qualibet vice ipsam resoluendo, & per filtrum distillando, & iterum coagulando, tunc habebis sal terræ. Si quoq; ipsum tale sal fieret fluxibile, retinet tamen de mercurio. Et si aqua illa fuerit bene & iuste rectificaca, fixat omnes spiritus. Valet ad omnes cicatrices: & vulnera curat, & carnes crescere facit. Et ita habes multas formas faciendi aurum potabile, quæ si ad placitum tuum non inuenies, boni consule obsecro. Nã si scires, in quo temporis spacio id congesserimus, non mirareris, si forsitan quippiam inepti huic libro insertũ reperireris.

Vis aq̃.

Potẽtia olei.

Ignis efficacia.

Proprietas terrę.

uando in aliquo loco sicco. Et caue ne mulier menstruosa ipsam aquam attingat. Dosis eius est in quantitate medij coclearis. Valet mirabiliter ad stomachum frigidum, & totum corpus optime in sanitate conseruat

De alia aqua vitæ composita. Cap. xlv.

Recipe saluiæ. ℥. xij. nucis muscatæ, gariofilorum, Zinziberis albi, granorum paradisi, cinnamomi añ. ℥. iiij. olei laurini. ℥. i castorei recentis. ℥. i. spice indicæ, rorismarini, añ. ℥. ß. florū rorismarini. ℥. i. foliorum rutæ. ℥. i. foliorum maioranæ. ℥. i. corticis. ℥. ij. hæc omnia debent esse recentia. Si vero non possint haberi recentia, vetera pulueri sentur, superinfundendo de vino albo, optimo quod habere poteris. Deinde ponantur in digestiuo, ad putrefiendum per mensem Hæc digestio fiat in baln. Mariæ, calefacto in primo gradu caloris. Post ea in balneo Marie distillentur per alembicum. Et cum fuerint distillata, iterum super feces fundantur: & iterum in balneo Mariæ distillentur, iterū q; super feces fundantur. Tertio vero distillentur per cineres: & optime reserua in vitro bene clauso. Habet autem virtutes sequentes. Omnis cibus irrigatus ex ea, saporem & odorem sunt retinet, Vinum in quo ponitur, facit saporosum: pestilentem aerem expellit omnes egritudines & defectus oculorum sanat: omnia vulnera ex ea lauata curantur: hydropisim adurit. Valet etiam contra omnes dolores pulmonis: splenis: lienis: intestinorum: capitis: omnes maculas faciei tollit: fetorem oris: narium, dolorem dentium mitigat, bonam digestionem procurat, laxat, sanguinem corruptum egerit: & memoriam mirabiliter confortat. Facit etiam iuuenescere, & omnē tristitiam aufert. Valet etiam contra ictericiam. Ilia quoq; nimium simul constricta relaxat, cuprum in colorem argenteum tingit, omnem tremorē membrorum curat, balbutiem tollit, dentes perforatos amouet, vermes ex ventre expellit. Si etiā homo ab aspide vel serpente esset vulneratus, & vulnus esset saniosum citissime curatur: omnem strictionem pectoris aufert, grauem anhelitum expellit. Valet etiam mirabiliter contra lapidem in vesica, tussim abigit, vocem sonorat: sterilitatem mulierum in fecunditatem conuertit, surditatem aurium recuperat. Omnia apostemata, vlcera, scabiē & cetera id genus alia dissoluit. Lepram tollit, dum non sit inueterata, omnem tumorem gutturis & colli sanat. Et habet omnes virtutes balsami naturalis, quia hominem mirabiliter in sanitate conseruat. Qui autem calidę sunt naturæ non debent ea vti, sed bene flegmatici.

De alia aqua vitæ composita. Cap. xlvi.

Recipe

nes oculorum. Habet etiam mirabilem operationem in omni dolore dentium. Si etiam intingatur seta vel pecten in aquam prædictam: & pili ornentur cum ipso, nunquam, vel tardissime canescent. Et si sit in capite scabies, totam depellit. Valet etiam contra vermes aurium. Confortat stomachum infrigidatum, & ipsum calefacit, si bibatur cum vino & stomachus ex ea illiniatur. Surditatem aurium recuperat, si immittatur cum bombace. Vulnera ex ea lauata mirabiliter conualescunt, & carnes putridas non sinit crescere. Si bibatur stomacho ieiuno, valet contra omne venenum, & contra cancrum, & omnes fistulas, contra hydropisim, & lapidem in vesica. Si etiam fœmina biberit hanc aquam stomacho ieiuno, quæ non possit ex causa frigida concipere, statim concipiet. Si fœmina non potest habere menstruum: detur ei de aqua prædicta cum galanga & gentiana, vel madefaciat bombacem, & matricem cum ea inungat. Si etiam hæc aqua ponatur super pisces, carnes, aut alia cibaria, non corrumpentur, neque putrescent, nec etiam a muscis defedabuntur. Si vnum eua serit aceto sum, & de supradicta aqua infundatur, in pristinam redit substantiam & naturam. Si Zuccarum molle ex ea madefiat: indurescit. Si homo ex ea illiniatur, valet contra iectericiam: & contra tremorem omnium membrorum: & contra fetorem oris & narium. Si homo non possit digerere cibum comestum, debet illinire pannum ex hac aqua, & ponere supra stomachum: quia mirabilem habet operationem. Si homo patiatur spasmum, madefaciat pannum, & super pectus ponat. Si aliquis habet dolorem iliorum: bibat de ea sepius. Valet etiam contra morbum caducum: contra scrophulas faciei, & contra emorroidas. Albertus magnus maxime laudat eam: propter miraculosas operationes: quas habet circa paralisim.

Dentes. Vermes. Surditatem. Venenum Concep. & Menstruum. Conseruandum cibaria. Ad vinum acetosum. Ictericiam digestionem. Spasmum Iliacam.

De aqua vitæ composita Fride. tertij. Cap. xliiij.

Recipe aquæ vitæ simplicis rectificatæ lib. iiij. vini malbatici lib. iiij. cinnamomi electi. ℥. iij. gariofilorum. ℥. i. Zinziberis albi. ℥. i. ß. nucis muscatæ. ℥. i. macis. ℥. ß. Zedoariæ. ℥. ß. galangæ. ℥. ij. cubebarum, isopi an. ℥. ß. radicis benedictæ. ℥. i. saluiæ, florum lauendulæ an. ℥. ß. melissæ, iris: balsamithe, an. ℥. i. rosarum albarum. ℥. i. ß. hæc omnia contundantur: & ponantur in cucurbitam magnam, vbi possint intrare quindecim vel sedecim libre, addendo Zuccari albi. ℥. iij. passularum, ficuum pinguium an. ℥. vi. camphoræ. ℥. ß. aquæ rosarum, aquæ endiuiæ, aquæ florum sambuci, ana libras duas, ponantur omnia in cucurbitam, ipsam optime lutando: & ponantur ad solem diebus viginti, scilicet decem diebus ante festum sancti Ioannis, & decem diebus post eiusdem festum. Coletur deinde aqua, & distilletur, per alembicum, reser-

est, ea die non posse habere paralisim, pestem, vel morbum gallicum. Optimam virtutem habet confortandi cerebrum, caluiciem capitis expellit. Si quoq; aliquis haberet caput immundum ex scabie, vel alia impuritate cum dicta aqua debet inungi. Valet etiam contra omnem fluxum cerebri & contra sincopim. Omnia apostemata sanat, dum pannus ex ea madefiat, & superimponatur. Epilentiam curat, dum bombacem in ea intinctũ, in nares mittas, & pulsum cum ea inungas, tremorem omnium membrorum tollit, iuuentutem conseruat, faciem purificat, omnes rugas expellit, omnes deniq; maculas faciei aufert, obscuritatẽ visus clarificat, oculos stillantes curat, dum ex ea illiniantur. Si quoq; super oculos imponatur, omnes egritudines eorum sanat, & quum tempora ex ea illinieris, omnes malos humores expellit. Si autem imponas in ipsam de succo celidoniæ, vel de succo rutę, omni oculorum tenebrositati opitulatur, dum duas aut tres guttas in oculum imponas. Vermes aurium interimit, tinnitum aurium ex frigore procedentem sanat, & omnem surditatem tollit, dolorem dentium mitigat. Si etiam aliquis ea vtatur cum succo solatri, & puluere lapidis Emathitis, curat omne sputum sanguinis. Paralisim curat, si ex ea tempora illinieris & super lignam imposueris. Tollit etiam balbutiem omnẽ dando omni hebdomada duabus aut tribus vicibus de pillulis fetidis. Sunt namq; multi experti medici, qui censent, ipsam ferre optimam opẽ mutis: si tyriaca ei admisceatur, & per annum integrum detur patienti, sumendo tamen alias medicinas, ad hoc accommodatas. Quicũq; etiam ex ea fuerit illinitus, nullorum intestinorum dolorem percipiet, calorem naturalem fouet, sanguinem mundificat, omnes quoq; opilatiões pectoris adimit, spleni, pulmoni, lieni ac renibus mirumimmodum confert. Omnes quoq; vias totius corporis humani abstrusas referat, si bibatur, & aliquis se ex ea vnxerit. Valet etiam contra omnes dolores stomachi, pręcipue contra ipsum flegma in ipso inueteratum. Tollit quoq; rabiem, quæ fit in lateribus & ventre ex frigore. Omne apostema curat, hydropicos sanat, emorroides expellit, dũ loca ipsa ex eo vngantur. Quicunq; vult a podagra vel cyragra curari, primo optime debet purgari. Postea bibat de hac aqua & loca podagrosa vel ciragrosa ex ea madefaciat. Est etiam summa & pręstãtissima medecina ad omnes defectus humani corporis ex humore vel frigiditate prouenientes. Habet quoq; ad omnia membra corporis diuinã operationem, quia est medicina medicinarum.

De alia aqua vitæ composita bona. Cap. li.


REcipe therebentinę depuratę. ℥. xij. lauetur optime cũ vino albo, accipe deinde mellis etiam depurati cum vino albo, lib. iij. misceantur optime insimul. Postea adde aquæ vitæ optime rectificatæ lib. iiij. ponantur in cucurbitam. Postea accipe

herbas

Recipe pulueris diamargariti frigidi, pulueris diaambrę, pul. dianis. dulcis añ. ʒ. i. pul. leticię gal. pul. diarodon alba. pul. tria sandali añ. ʒ. ij. pul. liberantis, pul. elect. bezoardici añ. ʒ. iiij. Triacæ magnæ andromachi vel Galieni. ʒ. i. methridati optimi. ʒ. i. tormentillæ, diptami, pimpinellæ, matricariæ, angelicæ, aristologiæ añ. ʒ. iiij. boli armeni præparati, terræ sigillatæ añ. ʒ. i. raued seni. ʒ. ij. spdij, rasuræ ebor. añ. ʒ. i. nucis vomicæ numero. iij. aquæ vitæ rectificatæ lb. vi. Ponatur omnia ad digerendũ per dies octo, postea distillentur in balneo Mar. per alembicum cum igne valido. Quũ aũt aqua fuerit distillata, imponatur musci Alexandrini recentis, ambræ bonæ añ. ℈. i. Croci orientalis, in pãno sericoinuoluti, sed non debet teri. ʒ. ij Zuccari albi lib. i. syrupi sticados. ʒ. iiij. sirupi liquiriciæ. ʒ. ij. cassię fistulę recentis, noui tea cãna extractę. ʒ. ß. vnicorni. ℈. i. Bolus aũt armenus debet ita pręparari. Recipe ipsum pulueri satum, & impasta cum aquis acetosæ, rosarum alanaceti añ partes duas, aquæ scabiosæ, aquæ pimpinellæ, aquæ vngulæ caballinæ añ partem. i. misceantur simul, fiat pasta cum bolo armeno, & exiccetur, deinde teratur, & cum aquis prædictis iterum impastetur, & hoc fiat tribus vicibus, terendo: & iterum impaſtãdo, & sic habebis bolum armenum præparatum. Hæc aqua mirabilissimam operationem habet cõtra pestem (sicut in multis est expertum) si detur cũ aqua scabiosæ, aqua acetosæ, aqua vngulæ caballinę. Habet etiam maximam vim ad curandum omnes dolores capitis, laterum, & renũ, qui procedunt ex aliqua corruptione sanguinis, purificat etiam pulmonem, cor confortat, & ab ea omne venenum expellit, iuuenes tamen, qui quadragesimum annum nondum excesserint, non debent vti hac aqua sepius: sed rarissime, propter nimiam calidatem ipsius. prępara tio boli armeni. Contra pestem.

De alia aqua vitæ composita. Cap. xlvij

Recipe aquæ vitæ ter distillatæ libras quattuor, cinnamomi electi, Zinziberis albi, nucis muscatæ añ ʒ. iiij. duos ducatos auri finissimi. omnia imponantur in vas stanneum, vndiq; bene clausum, per dies quattuordecim. Postea distilletur tribus vicibus per alembicum in balneo, & vsui reseruetur. Valet hęc aqua ad omnes infirmitates mitigandas, dum patiens eo vtatur omni mane, & omni sero senẽ facit iuuenescere. Habet quoq; alias virtutes innumerabiles, ideoq; maxime a medicis æstimatur.

De alia aqua vitæ composita. Cap. xlviij.

splenem. Ad splenem: recipe aquam buglossæ: vel aquam tamarisci: cum aqua vt
Vertigi- supra. Ad vertiginem capitis & ad paralisim, recipe aquam peonię: de her
nem & ba, vel radice herbæ perforatę aquam, cum aqua vt supra. Ad lapidem in
Parali- vesica: Accipiatur aqua pastinacæ vel rafani in quantitate. ʒ. i. & duo co
sim clearia de aqua supradicta. Ad stranguriam: accipe aquam nasturcij vł pe
Lapidē. trosilini, aut saxifragiæ in quantite. ʒ. i. cum cocleari pleno aquæ supra-
Strangu scriptæ. Ad nimia menstrua. Recipe aquæ planta ignis vel aquæ solatri,
riam. bibatur mane & sero, cum vno cocleari aquæ prædictę. Ad menstrua euo-
mēstrua canda, accipiatur aquæ arthemisiæ, vel seminis eius. ʒ. i. & aquæ supradi-
ctæ coclear vnum, bibat eo temporæ quo debet habere menstruum. Ad pe
Pericula ricula mulierum ex obstetricibus peruenientia, vel ex frigore, vt parere nō
matricis possint, accipiatur aqua valerianæ, vel bethonicæ, vel rosarum siluestriū.
ʒ. i. & aquæ prædictæ coclear vnum, & bibatur matutino tempore, stoma-
Matricē cho ieiuno. Ad matricem, accipe aquę matricariæ. ʒ. i. aquæ prędictę. ʒ. ſʒ.
bibatur vt supra. Ad oculos, Recipe aquę feniculi: aquę eufrasię añ. ʒ. ſʒ.
Macu- aquæ prædictæ. ʒ. i. bibatur vt supra. Ad maculas faciei. Recipe aquæ flo
las faciei rum fabarum, vel aquæ pimpinelle. ʒ. i. aquę primę. ʒ. ſʒ. misceantur, & ma
tutino & serotino temporæ facien cum his lauet, & omni hebdomada bi-
bat de ea, cum aqua endiuię, duabus vel tribus vicibus. Secunda vero aq̄
est citrina, & tertia, quę est sicut oleum nigrum, optime valet ad fistulas,
cancrum, & alias plagas, & habetur loco balsami.

De alia aqua vitę composita. Cap. lij.

Recipe mellis optimi lib. i. aquę vitę distillatę quater lib. i. ſʒ. Ligni aloes. ʒ. iij. gummi arabici. ʒ. ij nucis muscatæ, galangę cubebarū recentiū, cinnamomi electi, macis, gariofilorū, spicę nardi añ. ʒ. iij. musci Alexandrini recentis: ambræ bonæ ana. ℈. i. Omnia pulueriſentur grosso modo, ponendo omnia in cucurbitam vitream ad digerendum in fimo equino, per dies octo. Postea distilentur in balneo Mariæ cum lēto igne, & sic etiam habebis optimam aquam vi-tæ compositam, ad multas egritudines excellentem.

De alia aqua vitæ composita. Cap. liij.

Recipe gariofilorum, macropiperis, granorum paradisi añ. ʒ. ij nucis muscatæ. ʒ. vi. macis. ʒ. i. cinnamomi electi, Zinziberis albi, galangæ añ. ʒ. iiij. florum lauendulę, basiliconis añ. ʒ. i. saluiæ. ʒ. ſʒ. florū rorismari, mētæ, polipodij, isopi ana. ʒ. ij. balsamitę. ʒ. i. ligni aloes. ʒ. i. ſʒ. musci Alexan. recentis. ℈. i. ſʒ. Hæ herbæ debēt exiccari. Postea

herbas infra scriptas optime scissas, imponantur ad prędicta per octo dies optime claudendo vitrum, ne euaporet, postea distillabis cum maxima diligentia in cineribus. Sunt autẽ hæ herbę, buglossæ, boraginis, mellissæ, saluię, lauendulę añ. M. i. Isophi, florum camomillę, cardi benedicti añ. M ß. Rorismarini. M. ij. arthemisiæ. M. ß. Et quando fuerint distillata, addes hec sequentia optime puluerisata, & ponantur ad digerãdum in fimo equino per dies octo, aut in balneo per dies tres. Et sunt hæc, quę debent addi. Ligni aloes: xilobalsami, sandalorum trium, calami, aromatici, sticados, arabici, seminis citri, sileris montani cimini añ. ʒ. i. macis, nucis muscatæ, cinnamomi electi, gariofilorum, galangę, cubebarum recentiũ: Zinziberis albi, macropiperis, croci orientalis, granorum paradisi, cardamomi minoris ana. ʒ. iij. squinanti. ʒ. ß. coriandri preparati, granorum iuniperi, baccarum lauri, iris florẽtię añ. ʒ. ß. bistortæ. ʒ. vi. catapucię: seminis feniculi ana. ʒ. ij. liquiricię, visci quercini: seminis anisi. añ. ʒ. i. Amigdalarum mundatarum, passularum recentium ana lib. i. Accipiatur vitrum seu distillatorium, in quo est materia: & ponatur in cineres: optime lutando, fiat lentus ignis per horas quattuor. Quumq; videris, nullam aquam claram egredi in receptaculum, ignis debet augmentari, & aliud receptaculum anteponi, semper omnia optime lutando, & tamdiu distilletur, donec exeat aqua citrina, quæ debet segregatim custodiri. Tertio vero quando videbis distillari oleum nigrum, iterum anteponas aliud receptaculum, & in hoc oleum recipiatur, donec sit totum distillatum, & in alio vitro custodies. Aqua vero prima debet ita preparari, imponẽdo in ipsam musci alexandrini recentis, ambræ bonæ, ana. ʒ. i. foliorum auri. ℈. i. Sunt etiam aliqui, qui addunt plurimum dianisi. ʒ. i. Quicunq; ergo voluerit omnia membra sua confortare, accipiat vini maluatici. ʒ. i. addendo coclear plenum aqua prima, misceantur simul: donec albescant sicut lac, deinde bibatur stomacho ieiuno, abstinendo duabus horis integris a cibo post sumptionem potus, & cõfortabit mirabiliter totum corpus. Si vero velis ea vti pro dolore capitis, accipies vnum coclear plenum aqua prædicta, cũ aquę bethonicæ. ʒ. i. Ad pulmonem valet, si accipiatur cum aqua mori, vł aqua saluię, & hoc tempore hiemis. In æstate vero accipe aquæ endiuiæ. ʒ. i. coclear vnum de aqua prædicta. Ad pectus, & ad tussim frigidam: procedentẽ etiam ex catarro, accipe aquæ isopi, vel boraginis, vel feniculi. ʒ. i. misceanť cũ aqua prædicta. Ad cor, habeas aquæ buglossæ, vel boraginis. ʒ. ß. & totidẽ de prædicta aqua, & tantundem etiã de aqua melissę: misceantur insimul, & bibanť stomacho ieiuno. Ad stamachũ, accipiatur aquę absinthij vel mẽtæ. ʒ. i. cũ aquæ bonæ cocleari vno: & sumať vt sup. Ad pulmonẽ accipiatur aqua pastinacę vł polipodij, cũ aqua sup radicta: & vtať vt supra

Ad Pulmonem. pectus. & tussi. cor. stomachum.

Ad

Pulmonem. Ad pulmonem. Recipe aquæ huius. ℥. i. addendo aquæ cicoreæ & tanaceti aquæ añ. ℥. ij. vtatur modo prædicto. Ad splenam. Recipe huius aquæ. ℥. i aquæ thamarisci, & scolopendriæ añ. ℥. ij. vtatur forma & modo prædicto Splenem. Si vero velis ea vti ad omnia membra corpus confortanda, vtaris huius aquæ parte. i. cum vini partibus quattuor. Aqua autē debet fieri hoc modo. Recipe pulueris diamargariti frigidi, pulueris diarhodon albatis, ambos secundum Nicolaum, pulueris diambræ secūdum Mesue, dianthos secundum Nicolaum, pulueris leticiæ Galieni añ. ℥. ij. cassiæ fistulæ recentis, nouiter a canna extractæ, Zuccari candidi añ. ℥. ʒ. syrupi de liquiricia. ℥. i. syrupi sticados. ℥. ʒ. florum rorismarini. ℥. i. musci Alexandrini. ℈. i. Super his speciebus fundantur libre due aque vite simplicis, optime rectificate per ternam distillationem in balneo Marie. Postea iterum distillet in balneo Marie per alembicum cum lentissimo igne: ita vt numeres vnū duo, tria, vsq; ad septem, anteq̄ vna gutta distilletur, & muscus debet ligari in panno serico rubeo, & suspendatur ad phialam vbi est prædicta aqua vite distillata, & non debet extrahi, donec aqua duret. Sunt tamen aliqui qui putrefaciunt cum speciebus predictis aque buglosse libram vnam, aq̄ melisse lib. ʒ. aque basiliconis. ℥. iiij, aque rorismarini. ℥. ij. & postea distillant in balneo Marie.

De alia aqua vite composita: omnium aliarum preciosissima. Caput vltimum.



T ergo bonum finem operi nostro imponamus, secretam secretissimarum aquarū vitæ declarabimus, que est quodammodo cœlestis operationis. & fit hoc modo. Recipe saluię recentis, cum floribus suis, rorismarini, darseni, Zinziberis albi, gariofilorum, nucis muscatæ, granorum paradisi, galangę, calami aromatici, macropiperis, zedoariæ añ. ℥. ʒ. macis, cardomomi iunioris, cubebarum recentium: foliorum rute, foliorum maiorane: florū lauēdulæ, rosarum rubearum ana. ℥. ij. tyriacæ Galieni vel Andromachi metridati optimi añ. ℥. i. ʒ. olei laurini, corticis citri, florum buglosse, florum boraginis, florum rorismarini, ostrucij, angelicæ, reupontici, granorum iuniperi, mentastri, mente, matricarie añ. ℥. i. ʒ. castorei recentis verbene cum floribus suis, bethonicæ, ligni aloes, xilobalsami, carpobalsami, spice indice, visci quercini, granorum peoniæ. añ. ℥. i. rauedseni, camphore seminis vuę demonis, radicis peoniæ, polij cum floribus suis, seminis basiliconis, seminis feniculi, deronici K. Croci orientalis añ. ℥. ʒ. ambre bone, musci Alexandrini recentis añ. ℈. ʒ. aque vite ad minus septem vicibus distillate libras decem. Omnia sequentia debent poni cum aqua vite ad digerendum

Postea superinfundantur sedecim libræ aquæ vitæ bene rectificatę, digerantur in fimo equino per dies quattuordecim: postea per alembicum distillentur in balneo Mariæ, & in phiala bene clausa optime custodiantur.

De alia aqua vitæ composita, quæ valet ad paralisim & vertiginem capitis. Caput.liiij.

REcIpe saluiæ recentis.℥.ix. florum lauendulæ.℥.iiij. isopi: menthæ ana. M.ij. gariofilorum, nucis muscatæ, cinnamomi electi Zinziberis albi: granorum paradisi: zedoariæ, galangæ añ. ℥.ß. calami aromatici. ℥.i. granorum iuniperi. ℥.i. granorum peoniæ. ℥.ß. vini albi optimi libras octo, digerantur in fimo equino per dies octo vel in balneo Mariæ per dies quattuor. Postea distilletur p alēbicum. & vsui reseruetur in vitro optime clauso: quia habet mirabilē operationem contra omnem paralisim & vertiginem capitis.

De alia aqua vitę composita valde preciosa. Cap.lv.

QVidam nostrorum medicorum Germanorum fecerunt prenobilem & excellentem aquam vitę: in qua multas operationes egregias experti sunt, ad confortandum, & ab egritudinibus præseruandum totum corpus humanum, precipue caput, cerebrum, & alia interiora capitis mala, ex humiditate & frigiditate procedentia, resoluenda & expellenda, & ad exhilarandum instrumenta animæ, & quinq; sensuum. Confortat etiam mirabiliter quattuor mēbra principaliora, vna cum renibus, & omnibus intestinis. Procuratq; quoq; optimam digestionem in stomacho, & dat mirabilem virtutem omnibus membris exterioribus, ex solo odore, dum accipiatur vna pars huius aquæ, & due partes aquarum saluiæ, lauendulæ, rorismarini aña, misceantur simul & madefiat spongia, cum qua tempore matutino & serotino mēbra vngantur, & ex semitipsis siccentur. Aut si etiam tres vel quattuor guttas in cithaum plenum vino ponas, & bibatur ante ingressum prādij vel cenę. Valet etiam ad confortandum caput. Recipe ergo huius aquę vitę compositę. ℥.i. cum aquæ bethonicæ. ℥.ß, bibatur omni mane & sero, vel intinge panem in ipsam aquam, & omni die stomacho ieiuno edatur tribus horis ante prandium. Ad cerebrum & memoriam. Recipe huius aquæ. ℥.i. aquarum rorismarini, maiorane: añ. ℥.ß. vtatur modo predicto. Ad pectus. Recipe huius aquæ. ℥.i. aquæ isopi & capillorum veneris añ. ℥.ij. vtatur modo prædicto. Ad cor. Recipe huius aquæ. ℥.i. aquæ boraginis & buglossæ añ. ℥.ij. vtatur modo prædicto. Ad stomachum. Recipe aquæ huius. ℥.i. aquæ absinthij, & mētæ ana. ℥.ij. vtatur modo prædicto

ad caput
Cerebrū & Memoriam
pectus.
cor.
stomachum.
Ad pulmonem

melissæ exiccatæ.ʒ.iij.balsami the.ʒ.ij.fundatur aqua vitę sup herbis prędictis,& debent ita omnia requiescere,per dies octo,deinde ea vtere. Et nota,ꝙ herbę non debent exiccari in sole,sed ad aerem,quia si in sole exiccarentur,aqua deueniret obscura:sicut si esset succus alicuius herbę. Sed si herbę ad aerem exiccantur,habet colorem viridem pulcherrimũ,& est amenissima bibenti. Fit autem claretum hoc modo. Recipe vini albi optimi libras quatuor,zuccari albi duri.ʒ.iiij.cinnamomi electi.ʒ.i.coriandri pręparati.ʒ.iij.gariofilorum.ʒ.ij.granorum paradisi,Zinziberis albi,añ.ʒ.i.ß.macropiperis.℈.ij. Zedoarie.ʒ.ß. Omnia cõterantur subtilissime;& in puluerem redigantur,postea debet colari,sicut fit apud Gallos,in vino aromatisato:quod Gallice dicitur ypocras. Reseruetur in vase stanneo,& cum aqua precedenti ab aliquibus solet sumi. Virtutes autem aquæ prædictę sunt hę. Valet ad memoriam,si bibatur omni die.ʒ.ß.mixta cum

Ad memoriam aquę rosmarini.ʒ.ß.aquę maiorane,aquę melissę añ.ʒ.ij. Ad maniam,vel etiam dolorem cerebri,ex frigore procedentem. Accipe de hac aqua.ʒ.ß.

Ad maniam. aquę bethonicę,aquę polij añ.ʒ.ij.misceantur simul,& madefac lintheũ circumuoluendo caput. Vel bibat omni die huius aquę.ʒ.ij.aquę bethonicæ.ʒ.iiij. Accipiantur etiam pillulæ aureæ;& cochiæ añ.℈.i.fiant pillulæ cum aqua bethonicæ,cape in numero.v.& sume omni die,quũ vadis dormitum,vel etiam quando surgis dianthos in tabulis.ʒ.i. Ad vertiginem

Ad vertiginem capit. capitis. Recipe huius aquæ.ʒ.ß. aquarum lauendulæ,saluiæ añ.ʒ.iij.& sumat omni die stomacho ieiuno diapliris cum musco ſm Nicolaũ. Ad

caluicię dealbandã faciẽ caluiciem. Recipe aquæ lilij albi:barbæ Aaronis añ.ʒ.ß.huius aquę.ʒ.ß vel.ʒ.vi.addendo olei tartari.ʒ.i. Ad mundificandam & dealbandam faciem. Accipe aquæ florum fabarum partem vnam: aquæ prędictę partes duas,misceantur simul,& omni die lauabis semel faciem. Potes etiam omni die sumere de aqua prędicta partem vnam,& de vino optime partes

Surditatem. duas,bibatur stomacho ieiuno,& valebit ad idẽ. Ad surditatem. Omni mane & sero de hac aqua impones ad aures,inde quartam partẽ horę cubabis,& requiesces super eandem aurem,vt iterum egrediatur. Vel recipe huius aquæ,vini optimi añ partes equales,sumatur omni die stomacho

Vermes aurium. ieiuno. Ad vermes aurium. Accipe de aqua prædicta.ʒ.ß.succi rutæ,succi foliorum persici añ.ʒ.ij. Si autem non possis habere succos,accipies aquã abeis distillatam,addendo modicum de aloe epatico,subtilissime trito & puluerisato,& de his omni mane & sero parum in ipsam aurem distilabis

ad optalmiam. iacendo super aliud latus,& post modicum temporis iacebis super latus, vbi sunt vermes:& statim exibunt,& morientur. Ad optalmiam. Recipe

Tumorẽ gingiuarum. aquę prædictæ.ʒ.ß.aquæ feniculi,aquæ polij,aquæ valerianæ añ.ʒ.i.imponantur ad oculos. Ad tumorem gingiuarum. Recipe vini albi.ʒ.ix.pietri.ʒ.i.coquantur simul,& de hoc cape partem vnã,& de aqua prædicta

partem

gerendum in balneo Mariæ per dies quattuor,& totidē noctes. Saluia, rosmarinum,ruta,maiorana,lauendula,rosæ,metridatum,tyriaca,oleum laurinum,buglossa,borago,ostrucium,angelica,reuponticum , grana iu=niperi:mentastrum,menta,matricaria,verbena,bethonica,polium,casto=reum.Et quum fuerint putrefacta,distillentur in cinere per alembicum,igne lēto,ita vt possis numerare vnum,duo,tria anteꝗ̃ gutta distillet. Quū vero omnia fuerint distillata,impone cinnamomum , gariofilos,macem: nucem muscatam,grana paradisi:galangam,calamum aromaticum , pip. longum, Zedoariam,cubebas:cardamomum,lignum aloes:cortices citri, carpobalsamum,xilobalsamum,spicam nardi,viscum quercinum , radicē peoniæ,& grana ipsius,coriandrum præparatum , semen basiliconis,se=men vuæ dæmonis,deronicum K. Hæc omnia debent puluerisari grosso modo,ponantur in aqua distillata,& insimul digerant per dies quattuor decim,postea iterum distillentur in balneo Mariæ per alembicum ,postea addas camphoram,reubarbarum,crocum,ambram & muscum. Si autē velis habere aquam adhuc meliorem,addes pul.diamargariti ſʒm Nicol. diapliris cum musco ſʒm Nicol.diarhodon abbatis,diamusci ſʒm Mesuæ pulueris diambræ ana.ʒ.i.pulueris electuarij cū gemmis,pulueris leticiæ Galieni,pulueris dialigni aloes ana.ʒ.ß.addes quindecim aut viginti ducatos optimi auri,cum Zuccari albi libra.ß.& sint tribus diebus in baln. Mariæ,ita vt aqua balnei sit tepida:postea distilletur per filtrum in vitris retortis.



Et vnum vitrum debet stare altius ꝗ̃ aliud. Scindantur paruæ formulę de filtro & impendantur,& per ipsas materia distilletur, vitris optime lutatis: vt nihil ex eis possit euaporari. Et hęc distillatio est excellentissima inter omnes alias. Sunt aliqui medicorum, qui volentes confortare stomachum:fecerunt fieri aquam viridem ,qua vtebātur cum aqua vitæ supra scripta:aut cū clareto sequenti,sicut fecerat quidā comes palatinus. Aqua autem viridis fit hoc mō. Recipe aquæ vitæ quater distillatę per alembicum in balneo Mariæ libras quattuor,

EPILOGVS.



Habes ergo mi Fœlix iucundissime hoc opus tibi dicatum, quod quanta exlectione collegerim, facile a diligenti lectore potest dignosci. Quod vtinam eo ab omnibus suscipiatur animo, quo a me est editum. Potuissem multa inserere, atq; adijcere. Sed quum adeo copiose de omnibus his duo cõtubernales, Arnoldus scilicet, & Lullius, tum etiam eorum discipulus Ioannes de Rupescissa, alijq; q́; plures modernorum disseruerint, nõ immerito, ne fur ti accusaremur, pleraq; non illepida omisimus, q́; q́; plura ex eis deprompserimus. Ingenui enim pudoris est (teste Quintiliano) profiteri per quos profeceris. Adiunxissemus plura, nisi tedium legentibus ingerere putassemus. Longa enim lectio sepius deturbat legentem. Ideoq; receptui canere & reliqua, quæ eiusdem sunt artis, in calamo relinquere consultum videbatur. Tu mi Fœlix hoc opus commendatum habe: & pro viribus: vt semp erga me fuisti humanissimus, ab inuidorum morsibus defende. Suscipies breui tempore, deo sanitatem & bonam valitudinem prestante, maiora, accuratiori etiam perlustrata lance. Temporis enim breuitate impulsi, partim incorrecta: partim semiperfecta reliquimus. Qua ex re, si quippiã in eo inuentum fuerit: quod lectori rabido non faciat ad stomachum: tẽpus breue me excusaturum non ambigo. Vale: & philippum tuum: vt consuesti: amato. Exactum Friburgi Heluetiorum, vi. Kalendas Martias. Anno Domini. M.D.XXV.





partem vnam, deinde teneas hęc mixta in ore, & sepius recentem accipias, hoc fac toties, donec conualescas. Ad fetorem oris vel narium: detur omni die. ℥. ß. cum vini albi, in quo sint bulliti ę mentha & rosæ rubeæ. ℥. i. addē do parum musci Aliqui tamen accipiunt aquæ prædictę. ℥. ij. aquarū rorismarini, & rosarum rubearum añ. ℥. ß. misceantur simul: & impendatur muscus in panno serico, & ambra bona: añ grana. vi. & gingiuas cum illo panno serico impendente in aqua: sepius laues: cottidie saltem semel aut iterum. Potes etiam bibere de aqua prædicta omni mense. ℥. ij. Ad epilentiā bibatur omni die. ℥. ß. cum aquę peonie. ℥. i. Aliqui vero ita faciunt. Recipiunt radicem & grana peoniæ: visci quercini añ. partes æquales: bulliūt in vino albo optimo: & datur patienti cum aqua predicta. Ad paralisim debent membra sepius illiniri cum aqua prædicta. Et de hac aqua bibaẗ omni die tempore matutino. ℥. i. vespere aūt sumes diacastoreum: cum vino albo: in quo coquantur lauēdulæ: saluiæ: granorum iuniperi añ. M. i superinfundendo de vino optimo libras quattuor. Ad loquelam amissā. Recipe de aqua supradicta. ℥. ß. aquarum lauendulæ, peoniæ: saluiæ ana ʒ. ij. bibatur & recipiatur metridati. ʒ. i. cum vino: in quo bullierit castoreum. Ad melancoliam. Recipe de aqua prędicta. ℥. ß. cum aquę buglossæ. ℥. i. aquæ basiliconis, aquæ melissæ ana. ʒ. ij. aqua scolopendriæ: boraginis ana. ʒ. i. misceantur in simul: & bibatur tribus horis ante prandium. Sume etiam tabulam vnā confectionis leticię Galieni, vel letificantis Almansoris, Ad putrefactionem epatis, Recipe de hac aqua. ℥. ß. cum aqua epaticę, & aqua ana. ℥. bibatur omni sero. ℥. i. vel. ℥. i. ß. & tēpore matutino duabus aut tribus horis antē prandium sumatur diarhodon abb. ßm Nicolaum. Ad hidropisim. Recipe de aqua predicta partem vnam: aquę florum sambuci partes. ij. aquę feniculi partes. iij. misceantur simul: & omni vice bibes. ℥. ß. Vespere autem cum volueris ire cubitū: sumatur tyriacæ magnæ Galieni. ʒ. i. in vino: cum quo bullierint petrosilium: feniculum, apium radices capillum veneris ana pars vna: vini partes. ix. bulliantur vsq; ad comptionem tertię partis. Et de tribus in tres dies detur hydropico duabus vel tribus horis ante prandium dialacę ßm Mesue. ʒ. ij. Caueat egrotans a potationibus superuacuis: quia in hoc morbo: quanto minus homo bibit: tanto plus mingit & contra. Ad lapidem. Recipe de aqua prędicta partem vnam, aquę saxifragię, aquę alkekengę, aquę millij solis, aquę rafani, ana partes. ij. & vna hora post potionem hanc detur litontripon. ʒ. ij. Ad sterilitatem. Recipe aquę huius. ʒ. ij vini albi. ℥. i. aque liliorum croceorum, aquę rorismarini, aquę matricarię ana. ʒ. ij. bibaẗ mane aut sero, omni hebdomada vtendo duabus aut tribus vicibus diamargariti ßm Auicennam. ʒ. ij. Habet alias innumerabiles virtutes, quas breuitatis causa omitto.

Fetorem oris vel narium

Epilētiā

Paralisī

ad loquelam amissam.

Melancoliam.

Putrefactionem

Hidropisim

Lapidē.

Sterilitatem

Finis.

Sequitur index huius opusculi: quod Cælum philosophorū dicitur.

